

Biological Diversity Act 2002 & Assam Biodiversity Rules 2010

Assamese and English Version

Published by :

ASSAM STATE BIODIVERSITY BOARD

Paryatan Bhawan, 1st Floor

A. K. Azad Road, Rehabari

Guwahati-781008

E-mail : assambioboard@gmail.com

Phone : 0361- 2733917

Fax: 0361- 2733780

On :

INTERNATIONAL DAY FOR BIOLOGICAL DIVERSITY

Date : 22nd May, 2012

**NATIONAL BIODIVERSITY AUTHORITY
CHENNAI**

**FOREST DEPARTMENT
ASSAM**

Printed by :

UDITA OFFSET

S. S. Road, Lakhtokia, Guwahati-781001

শুভেচ্ছা বাণী

মুখ্যমন্ত্রী : অসম

অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন আৰু পৰিবেশতন্ত্ৰৰ সমতা — এই দুয়োটা পৰস্পৰ পৰস্পৰৰ পৰিপূৰক আৰু দুয়োটাৰে প্ৰতি সমান গুৰুত্ব প্ৰদানৰ আৱশ্যকতা আছে। অসমে নিজৰ ঐশ্বৰ্যময় জৈববৈচিত্ৰ্যক লৈ গৌৰৱ কৰিব পাৰে। ভৱিষ্যৎ প্ৰজন্মসমূহৰ কথা মনত ৰাখি আমি এই সম্পদসমূহৰ সংৰক্ষণ আৰু যথোচিত প্ৰয়োগৰ বাবে সাৱধানতাবে সচেতন পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

জৈববৈচিত্ৰ্য আইন ২০০২ আৰু অসম জৈববৈচিত্ৰ্য নীতি - ২০১০ ৰ লক্ষ্য হৈছে স্থানীয় ৰাইজক জৈববৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু তাৰ বিবেচনাপূৰ্ণ ব্যৱহাৰৰ দ্বাৰা উপযোগিতা লাভৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা।

মই এইটো ক'বলৈ পাই নথৈ সুখী হৈছোঁ যে এই আন্তৰাষ্ট্ৰীয় জৈববৈচিত্ৰ্য দিৱস উদ্‌যাপনৰ দ্বাৰা আমি জনসাধাৰণৰ মাজত জৈববৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ বাণী প্ৰচাৰ কৰিছোঁ আৰু অৰ্থনৈতিক প্ৰগতিৰ ক্ষেত্ৰত আত্মবিশ্বাসেৰে আগবাঢ়ি যোৱাত ৰাজ্যখনক সহায় কৰিছোঁ।

(TARUN GOGOI)

শুভেচ্ছা বাণী

বনমন্ত্ৰী : অসম

বিশ্বৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলক জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ বম্যভূমিকাপে চিহ্নিত কৰা হৈছে। ইয়াৰ অভিন্ন আৰু মোহনীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ উপস্থিতিৰ বাবে ইয়াৰ দুটা স্থান— মানাহ আৰু কাজিৰঙাই দুই বিশ্ব ঐতিহ্য স্থলী (World Heritage Site) লৈ উন্নিত হৈছে। তাৰ লগত সংযোজিত হৈছে সংৰক্ষিত জৈৱ পৰিমণ্ডল (Bio sphere) ডিভ্ৰ-চৈম্বুৰা।

সমৃদ্ধ বনজ সম্পদৰ বাহিৰেও বিবিধ খাদ্য, ফল-মূল, মাছ, চৰাই আৰু পখিলাৰ ক্ষেত্ৰত আমি ঐশ্বৰ্যশালী। বিবিধ গছ-লতিকা আৰু জীৱ-জন্তুৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধা আৰু সংৰক্ষণৰ মানোভাৱৰ বাবে অসমৰ লোক জনাজাত। বনৌষধ আৰু অন্যান্য উদ্ভিদৰ ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰয়োজনৰ প্ৰসংগত থকা পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়া মানুহ অদ্বিতীয়।

এই পৰম্পৰাটো সুদৃঢ় কৰিবলৈ আমি অসম জৈৱবৈচিত্ৰ্য নীতি ২০১০ ঘোষণা কৰিছোঁ। এই নীতিসমূহে থলুৱা লোকক তেওঁলোকৰ অঞ্চলৰ জৈৱ সম্পদসমূহৰ ওপৰত আইনগত অধিকাৰ প্ৰদান কৰাৰ লগতে সেই সম্পদসমূহৰ ব্যৱহাৰযোগ্য প্ৰয়োগৰ ফলত যি সা-সুবিধা লাভ হয়, তাৰ দ্বাৰা যাতে তেওঁলোক সমভাৱে উপকৃত হয় তাৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে।

থলুৱা মানুহখিনিৰ তেওঁবিলাকৰ অধিকাৰ আৰু দায়িত্বৰ প্ৰতি থকা সজাগতাৰ ওপৰতে এনে নীতিৰ ব্যৱহাৰিক সাফল্য নিৰ্ভৰশীল। অসম জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদে জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন আৰু নীতিৰ অসমীয়া সংৰক্ষণ যুগুত কৰি উলিওৱাৰ বাবে মই অতি আনন্দিত হৈছোঁ।

মই ইয়াকে আশা কৰোঁ যে অসমৰ জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু ইয়াৰ বহনক্ষম ব্যৱস্থাপনাৰ ক্ষেত্ৰত আমি লোৱা পদক্ষেপসমূহত যাতে ৰাইজে সক্ৰিয় সহযোগিতা আগবঢ়ায়।

(Rakibul Hussain)

শুভেচ্ছা বাণী

অধ্যক্ষ : অসম ৰাজ্যিক জৈববৈচিত্ৰ্য পৰিষদ

সংৰক্ষণ, জৈব সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰ আৰু জৈব সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগৰ সম বিতৰণ— এই কেইটাই হৈছে জৈববৈচিত্ৰ্যৰ সৰ্বতো প্ৰকাৰ উন্নয়নৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা কৌশলৰ লগত জড়িত আমাৰ তিনিটা মুখ্য নীতি।

অসম জৈববৈচিত্ৰ্য নীতি ২০১০-এ জৈববৈচিত্ৰ্যৰ কৰ্তৃত্বহীন আৰু অবিবেচনাপূৰ্ণ ব্যৱহাৰ ৰোধ কৰিবলৈ নিয়ন্ত্ৰণমূলক পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিছে। এনে পদক্ষেপ গ্ৰহণৰ বেলিকা এই নীতিসমূহে স্থানীয় ৰাইজক একবদ্ধ গোট হিচাপে জৈববৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতি গঠন কৰি সেই অঞ্চলৰ আওতাৰ ভিতৰত পৰা মূল্যবান সম্পদসমূহৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ সম্পূৰ্ণ দায়িত্ব ল'বলৈ কৰ্তৃত্ব প্ৰদান কৰিছে। তেওঁলোকৰ নিজ নিজ অঞ্চলৰ জৈব সম্পদসমূহ আৰু জড়িত অনুসংগিক পৰম্পৰাগত জ্ঞান লোক জৈববৈচিত্ৰ্য পঞ্জীয়ন পুস্তকত তালিকাভুক্ত কৰিব লাগিব।

যিমান সোনকালে জৈববৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহ কাৰ্যক্ষম হৈ উঠে আৰু লোক জৈববৈচিত্ৰ্য পঞ্জীয়ন পুস্তকসমূহ প্ৰস্তুত হয় সিমানেই আমাৰ বাবে মঙ্গলজনক, কাৰণ তেতিয়াহে আমাৰ সম্পদসমূহ সুৰক্ষিত হ'ব। এই ক্ষেত্ৰত সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজক অসম ৰাজ্যিক জৈববৈচিত্ৰ্য পৰিষদে সকলো প্ৰকাৰৰ কাৰিকৰী আৰু অন্যান্য সহযোগিতা আগবঢ়াবলৈ বদ্ধপৰিকৰ।

আহুক, আমি সকলোৰে মিলি আমাৰ সমৃদ্ধ জৈববৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ লগতে সেইসকল লোকৰ আৰ্থিক স্থিতি সম্ভ্ৰোযজনক কৰিবলৈ সচেত্ৰ হওঁ যিসকল পৰম্পৰাগতভাৱে জৈব সম্পদসমূহৰ লগত জড়িত হৈ আহিছে। এইদৰে আমি সংৰক্ষণ আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ মাজত যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰিব পাৰোঁ।

P. P. Varma
(P P Varma) 18/3/22

গুভেচ্ছা বাণী

মুখ্য প্ৰধান বন সংৰক্ষক আৰু বনৰক্ষক প্ৰধান, অসম

বনসমূহকে স্থলভাগৰ সকলো প্ৰকাৰৰ জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ উৎস হিচাপে গণ্য কৰা হয়। জৈৱবৈচিত্ৰ্যত বৰ্তমান যুগৰ কৃষি, উদ্যান শস্য আৰু বাণিজ্যিক শস্যও অন্তৰ্ভুক্ত হয়। তদুপৰি বনভূমিয়েই হৈছে এই শস্যসমূহৰ উৰাল য'ত এই শস্যসমূহ বহুকালৰ আগতে উদ্ভৱ হৈছিল। জৈৱ জগতত হোৱা কোনো আকস্মিক দুৰ্ঘটনাৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ হ'লে আমি বনসমূহৰ মুখাপেক্ষী হ'ব লাগিব। তাৰ পৰাহে আমি কোনো প্ৰাকৃতিক পৰিত্ৰাণৰ উপায় পাব পাৰো। গতিকে জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ দৃষ্টিৰ পৰা বিচাৰ কৰিলে বনসমূহৰ সংৰক্ষণে অগ্ৰাধিকাৰ লাভ কৰে।

যদিও বন আৰু বনভূমিত থকা জীৱ-জন্তুৰ সংৰক্ষণৰ বাবে বহুতো আইন বিধিৰাজ হৈছে, তথাপিহে জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন আৰু অসম জৈৱবৈচিত্ৰ্য নীতিয়ে জৈৱ সম্পদসমূহৰ সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এটা নতুন পৰিসৰ সংযুক্ত কৰিছে। সেয়া হৈছে জৈৱ সম্পদসমূহৰ আহৰণ আৰু ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত থকা বাধা-নিষেধসমূহ। আইনখন আৰু নীতিসমূহ কাৰ্যকৰী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বন বিভাগটোৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে। এই কথাটোৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এফালে এই বিভাগটোৰ সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ লগত থকা সম্পৰ্ক আৰু অন্যহাতে বিভাগটোৰ জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ লগত থকা সম্পৰ্কই বিভাগটোৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থিতিৰ কথাৰ সৈৰবায়।

মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস যে আমি সকলোৰে মিলি এইক্ষেত্ৰত গঠনমূলকভাৱে আগবাঢ়ি যাব পাৰিম আৰু এইক্ষেত্ৰত আমি কৃতকাৰ্য হ'ম।

(V.K. Vishnoi),
Principal Chief Conservator of Forests &
Head of Forest Force,
Assam - Gauhati-8.

শুভেচ্ছা বাণী

প্ৰিন্সিপাল চেফ্ৰেটেৰি : পৰিবেশ আৰু বন বিভাগ

জৈৱ সম্পদসমূহে পৰিবেশতন্ত্ৰলৈ অবিহণা আগবঢ়োৱাৰ উপৰিও আন আন ক্ষেত্ৰতো গুৰুত্ব লাভ কৰে। বাণিজ্যিক খণ্ডত জৈৱ সম্পদসমূহে প্ৰচুৰ সম্ভাৱনীয়তা বহন কৰি আছে আৰু এই সম্পদসমূহ আয় বৃদ্ধিৰ সাধন হ'ব পাৰে। আজিৰ যুগ বৈজ্ঞানিক প্ৰগতিৰ যুগ। বিশেষকৈ জেনেটিক ইঞ্জিনিয়াৰিং আৰু জৈৱ প্ৰযুক্তিৰ খণ্ডত এই জৈৱ সম্পদসমূহৰ বক্ষণাবেক্ষণ অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে, যাতে ইয়াৰ কৰ্তৃত্বহীন আহৰণ আৰু ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰে।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন আৰু অসম জৈৱবৈচিত্ৰ্য নীতিয়ে জৈৱ সম্পদসমূহৰ আহৰণ আৰু ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত কেতবোৰ বাধা বাধকতা আৰোপ কৰিছে। তেওঁলোকে ইয়াৰ ব্যৱহাৰ কৰিছে যাতে এনে সম্পদৰাজিৰ কোনো প্ৰকাৰৰ বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰ বা জড়িত আনুষংগিক পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ প্ৰয়োগ হ'লে তাৰ পৰা প্ৰাপ্ত লাভালাভৰ সমান ভাগ সেইসকল স্থানীয় লোকে লাভ কৰে যিসকলে সেই সম্পদ বা জ্ঞানৰ প্ৰকৃত অধিকাৰী।

গতিকে স্থানীয় গোটসমূহে তেওঁলোকৰ ভূমিকা আৰু দায়িত্বৰ কথা হৃদয়ঙ্গম কৰিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন আৰু নীতিসমূহ তেওঁলোকৰ দিক্‌দৰ্শক হ'ব। এইদৰে তেওঁলোকে জৈৱ সম্পদৰ সংৰক্ষণ আৰু ব্যৱহাৰৰ মাধ্যমেদি উপযোগিতা লাভ কৰিব পাৰে।

(Sarawati Prasad, IAS)
Principal Secretary to the Government of Assam
Environment & Forests Department
Dispur, Guwahati - 781006

অসম ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদ

পৰিচয় :

জৈৱবৈচিত্ৰ্য হৈছে সকলো উৎসৰ প্ৰাণ থকা জীৱৰ মাজত থকা পৰিৱৰ্তনশীলতা। ইয়াত স্থল, সামুদ্ৰিক আৰু অন্যান্য জলজ পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ লগতে সিবিলাক যি জটিল পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ অন্তৰ্গত সেয়াও ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত হয়, লগতে ই বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ ভিতৰত থকা বৈচিত্ৰ্য, প্ৰজাতি আৰু পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ মাজত থকা বৈচিত্ৰ্যও সামৰে। চমুকৈ ক'বলৈ গ'লে জৈৱ বিচিত্ৰ্য হৈছে সেই ব্যাপক শৃঙ্খলা যিয়ে পৃথিৱীৰ জলভাগ আৰু স্থলভাগত বাস কৰা সকলো প্ৰকাৰৰ উদ্ভিদ, জীৱজন্তু, কীট-পতঙ্গ আৰু অণুজীৱ- সকলোকে সামৰে। মানব সভ্যতাই প্ৰাণ ধাৰণৰ হেতু প্ৰয়োজন হোৱা প্ৰাথমিক আৱশ্যকতাসমূহৰ বাবে প্ৰত্যক্ষভাবেই হওক অথবা পৰোক্ষভাবেই হওক এই জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। সেই প্ৰাথমিক আৱশ্যকতাসমূহৰ ভিতৰত খাদ্য, পশুখনৰ খাদ্য (Fodder), ইন্ধন, আঁহ (Fibre), সাৰ, কাঠ, পানীয় দ্ৰব্য, ৰবৰ, চাম্বা, ঔষধ, বিভিন্ন কেঁচা সামগ্ৰী (raw materials), ইত্যাদি অন্তৰ্ভুক্ত। এই বৈচিত্ৰ্য হৈছে পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ দীৰ্ঘকালীন বহনক্ষম পৰিস্থিতি, পৃথিৱীত জীৱৰ ধাৰাবাহিকতা আৰু তাৰ অখণ্ডতা ৰক্ষাৰ বাবে যত্নপৰ হোৱা। এতিয়া মানুহ সজাগ হ'ল। তেওঁলোকে এইটো উপলব্ধি কৰিছে যে বসতিস্থলৰ অভাৱ, থলুৱা পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ সংকোচনৰ লগত জড়িত বনজ প্ৰজাতিসমূহৰ ক্ষয় আদিয়ে বিশ্বৰ সৰ্বত্ৰতে জৈৱ সম্পদসমূহৰ ক্ৰমাগত ক্ষয়ৰ কথা সূচাইছে।

এইদৰে বিশ্বৰ সৰ্বত্ৰতে উদ্বেগজনক হাৰত বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰা জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ ক্ষয়ে ১৯৯২ চনত অনুষ্ঠিত হোৱা জৈৱবৈচিত্ৰ্য সন্মিলনে (convention on Biological Diversity (CBD)) হাতত লোৱা পদক্ষেপসমূহ কাৰ্যকৰী কৰিছিল। এই সন্মিলনে ৰাজ্যসমূহৰ নিজস্ব ভৌগোলিক সীমাৰেখাৰ ভিতৰত থকা জৈৱ সম্পদসমূহৰ ওপৰত থকা ৰাজ্যসমূহৰ সাৰ্বভৌম কৰ্তৃত্বক স্বীকৃতি প্ৰদান কৰে। এই সন্মিলনে গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাপনালীৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আমাৰ দেশৰ জৈৱ সম্পদসমূহৰ ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে ভাৰত চৰকাৰে জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ বিধিবদ্ধ কৰে। এই আইনখনে জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ এনেধৰণৰ বহনক্ষম প্ৰয়োগ যাতে

ইয়াৰ ভাঙাৰ শেষ হৈ নাযায়, জৈৱ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ আৰু তাৰ পৰা প্ৰাপ্ত জ্ঞান যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে — এই দিশসমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত এই আইনখন কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ (NBA) গঠন কৰা হৈছে। আইনখন বিকেন্দ্ৰীভূতভাৱে কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ ৰাজ্যিক পৰ্যায়ত ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদ (SBB) আৰু স্থানীয় পৰ্যায়ত জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতি (BMC) গঠন কৰা হৈছে।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ (২০০৩ ৰ আইন নং ১৮)ৰ ধাৰা ২২ ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত প্ৰদত্ত ক্ষমতাৰ কাৰ্যকৰীকৰণৰ বাবে অসম চৰকাৰে ২০১০ চনৰ ২৯ চেপ্তেম্বৰ তাৰিখে **অসম জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদ** গঠন কৰে। এই পৰিষদ গঠনৰ দ্বাৰা অসম চৰকাৰে ৰাজ্যখনৰ জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ উপাদানসমূহৰ বহনক্ষম প্ৰয়োগৰ ওপৰত জোৰ দিলে যাতে ইয়াৰ ভাঙাৰ শেষ হৈ নাযায়, জৈৱ সম্পদসমূহ কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগৰ সমবিতৰণ আৰু সেই সম্পদসমূহৰ লগত জড়িত পৰম্পৰাগত জ্ঞান আৰু জড়িত অন্যান্য আনুষংগিক দিশৰ প্ৰতি গুৰুত্ব দানত মনোনিবেশ কৰিলে।

পৰিষদৰ সদস্যসকল :

অসম ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদ (ASBB)ৰ অধ্যক্ষ হৈছে অসম চৰকাৰৰ অতিৰিক্ত মুখ্যসচিব গৰাকী। অসম চৰকাৰৰ বিভিন্ন মন্ত্ৰালয়ৰ লগত জড়িত পাঁচ গৰাকী পদেন সদস্যৰ লগতে পাঁচ গৰাকী বিশেষজ্ঞ এই পৰিষদত থাকে যি কেইগৰাকী জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনাৰ বিভিন্ন দিশৰ বিশেষজ্ঞ।

অসম ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ কাৰ্যাৱলী :

- ১। পৰিষদে চৰকাৰক জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণৰ লগত জড়িত বিভিন্ন বিষয়ত পৰামৰ্শ দিব পাৰে। জৈৱ সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ বাবে পৰামৰ্শ দিয়ে যাতে ইয়াৰ ভাঙাৰ শেষ হৈ নাযায় আৰু জৈৱ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ আৰু জ্ঞান যাতে

- সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে;
- ২। ভাৰতীয় লোকে জৈৱ সম্পদৰ বাণিজ্যিক উপযোগিতা সৃষ্টি কৰা বা জৈৱ জৰীপ কৰাক লৈ নিৰ্ধাৰিত বিধি ব্যৱস্থাৰ আওতাত অনুমোদন জনোৱা কাৰ্য;
 - ৩। আৱিষ্কাৰ, জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ তালিকাভুক্তকৰণ, নিঃশেষ হ'ব ধৰা জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ নিৰীক্ষণ, ৰাজহুৱা জাগৰণ সৃষ্টি, জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সুৰক্ষাৰ বাবে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণকাৰী আৰু পৰিকল্পনা বিশেষজ্ঞৰ সৃষ্টি, বৈজ্ঞানিক, প্ৰশাসনিক, আইনগত আৰু আৰ্থ-সামাজিক পদক্ষেপ গ্ৰহণ;
 - ৪। জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহৰ কাৰ্যাৱলীৰ সুসমন্বয় ঘটোৱা;
 - ৫। লিখিত আৰু মৌখিকভাৱে জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহক নিৰ্দেশনা দিয়া যাতে আইনখনৰ দফাসমূহ যথাযথভাৱে কাৰ্যকৰী হয়। তাৰ লগতে সেই সমিতিসমূহে যাতে যথাযথ ৰূপত জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, বহনক্ষম ব্যৱহাৰ আৰু লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে তাৰ প্ৰতিও দৃষ্টি দিয়ে;
 - ৬। এই আইনৰ অধীনত সামৰা অন্যান্য কাৰ্যাৱলীকো কাৰ্যকৰী কৰা বা তেনে কোনো কাৰ্য - যি ৰাজ্য চৰকাৰে সমাধা কৰিবলৈ নিৰ্দেশনা দিয়ে।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহ (BMC) :

জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন আৰু নীতিসমূহে স্থানীয় গোটসমূহক সিবিলাকৰ নিজ নিজ অঞ্চলত জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি গঠন কৰাৰ বিধান দিছে। অসম ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদে ৰাজ্যৰ বিভিন্ন অঞ্চলত আঞ্চলিক পঞ্চায়ত স্তৰত জৈৱবৈচিত্ৰ্য সমিতি গঠনৰ পৰামৰ্শ দিছে। এই সমিতিসমূহে জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু তেনে উদ্দেশ্যৰ প্ৰসাৰ, জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ এনেধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাঙৰ শেষ হৈ নাযায় আৰু জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ তথ্য লিপিবদ্ধ কৰিব পৰা যায়। ইয়াৰ লগতে জৈৱ সম্পদৰ প্ৰকৃত উৎস ভূমিৰ সংৰক্ষণ, ভূমিভাগৰ বিশিষ্টতা, থলুৱা প্ৰজাতি আৰু কাল্টিভাৰ (cultivar)ৰ সংৰক্ষণ, ঘৰচীয়া কৰা জীৱ-জন্তু বৃদ্ধি আৰু সিবিলাকৰ

সংৰক্ষণ, জীৱাণুৰ সংৰক্ষণ আৰু জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত জ্ঞানৰ ক্ৰমানুসৰি লিপিবদ্ধকৰণ।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিৰ সদস্যসকল :

উপ নিয়ম (1)ৰ অধীনত গঠিত হোৱা জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহ স্থানীয় গোট নিৰ্বাচিত কৰা সাত গৰাকী ব্যক্তিৰ দ্বাৰা গঠন কৰা হ'ব। সমিতিৰ শীৰ্ষত থাকিব এগৰাকী অধ্যক্ষ। সমিতিৰ সদস্যৰ ভিতৰত মহিলা সদস্যৰ সংখ্যা এক তৃতীয়াংশতকৈ কম হ'ব নালাগিব। যিসকল ব্যক্তিয়ে জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থা সমিতিৰ কাৰ্য ৰূপায়ণত বিশিষ্ট অৰিহণা আগবঢ়াব পাৰে বুলি স্থানীয় গোটটোৱে বিশ্বাস কৰে, তেনে স্থানীয় বিজ্ঞ ব্যক্তিক সমিতিলৈ নিৰ্বাচিত কৰা হয়। সেই নিৰ্বাচিত ব্যক্তিসকলৰ ভিতৰত বনৌষধ বিশেষজ্ঞ, কৃষিবিদ, কাঠৰ বাহিৰে অন্যান্য বনজাত উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ সংগ্ৰহকাৰী, সমাজকৰ্মী, মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰতিনিধি, শিক্ষাবিদ আৰু অন্যান্য বিশিষ্ট ক্ষেত্ৰত অৰিহণা যোগোৱা ব্যক্তি অন্যতম। অনুসূচিত জাতি আৰু অনুসূচিত জনজাতিৰ প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচনৰ ক্ষেত্ৰত সমিতিয়ে এইটো দিশৰ প্ৰতি চকু দিব লাগিব যাতে সমিতিত তেনে নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিৰ অনুপাত সেই জিলাৰ সেই সেই অনুসূচিত জাতি আৰু জনজাতিৰ জনসংখ্যাৰ অনুপাতে কম নহয়। ওপৰত উল্লেখ কৰি অহা সকলো সেই নিৰ্দিষ্ট স্থানীয় গোটৰ ভিতৰৰ অঞ্চলৰ বাসিন্দা হোৱাৰ লগতে তেওঁলোকৰ নাম মত দাতাৰ তালিকাতো থাকিব লাগিব।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিৰ কাৰ্যাৱলী (BMC) :

- ১। স্থানীয় লোকৰ পৰামৰ্শ লৈ জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহে **লোক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পঞ্জীয়ন পুস্তক (People's Biodiversity Registers (PBR))** প্ৰস্তুত কৰে। এই পঞ্জীয়ন পুস্তকত সেই সেই অঞ্চলৰ স্থানীয় জৈৱ সম্পদসমূহ সহজলভ্যতা আৰু সম্পদসমূহৰ লগত জড়িত জানিবলগীয়া কথাৰ বিস্তৃত তথ্য থাকিব লাগিব, তাত থাকিব লাগিব সেই সম্পদসমূহৰ ঔষধী বা অন্যান্য ব্যৱহাৰযোগ্য দিশৰ বিৱৰণ বা তাৰ লগত জড়িত অন্যান্য পৰম্পৰাগত জ্ঞান।

- ২। **লোক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পঞ্জীয়ন পুস্তক**ত লিপিবদ্ধ কৰা জানিবলগীয়া কথাসমূহ বা লিপিবদ্ধ জ্ঞানৰ সুৰক্ষাৰ বাবে জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহ আৰু স্থানীয় সমিতিসমূহ দায়বদ্ধ। বিশেষকৈ বাহিৰা অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান আৰু ব্যক্তিয়ে যাতে নিয়ন্ত্ৰিত ৰূপতহে তেনে পঞ্জীয়ন পুস্তকৰ বিষয়ে জানিব পাৰে তাৰ প্ৰতি সেই দায়বদ্ধ গোটসমূহ সতৰ্ক হ'ব লাগে।
- ৩। স্থানীয় বৈদ্য/বেজ/ওজা আৰু অন্যান্য ব্যক্তিয়ে জৈৱ সম্পদৰ ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰসংগত তেওঁলোকৰ বিষয়ে যথাযথ তথ্য নিজৰ জিন্মাত ৰখাৰ ক্ষেত্ৰত জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহে তেনে ব্যক্তিয়ে কিবা অনুদান লাভ কৰাৰ প্ৰসংগত ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়াব পাৰে।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিৰ অন্যান্য দায়িত্ব :

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহে স্থানীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্য পুঁজিৰ গঠন আৰু সমিতিসমূহৰ নিৰ্ধাৰিত অনুষ্ঠানত তেনে পুঁজিৰ ব্যয় কৰিব লাগে। তেওঁলোকে হিচাপ পৰীক্ষণৰ বাবে হিচাপসমূহ নিয়াৰিকৈ উলিয়াই থ'ব লাগে, যাতে স্থানীয় গোটসমূহলৈ প্ৰেৰণ কৰা বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদনত সেই হিচাপ সন্নিৱিষ্ট কৰিব পৰা যায়।

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিৰ কাৰ্যকাল :

এই সমিতিৰ অধ্যক্ষগৰাকী আৰু বে-চৰকাৰী সদস্যসকলৰ কাৰ্যকাল পাঁচ বছৰীয়া বা তেওঁলোকৰ কাৰ্যকাল স্থানীয় নিৰ্বাচিত গোটটোৰ লগত প্ৰায় একেই

জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহৰ আৰ্থিক উৎসসমূহ :

- এই সমিতিসমূহে তলত উল্লেখ কৰা প্ৰণালীৰ মাধ্যমেদি পুঁজি আহৰণ কৰে :
- ১। ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ, ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ পৰা আৰ্থিক অনুদান আৰু ঋণ লাভ কৰে।
 - ২। জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহে বিভিন্ন উৎসৰ পৰা পুঁজি আহৰণ কৰিব পাৰে। তেওঁলোকে দান-বৰঙণিৰ ৰূপতো পুঁজি আহৰণ কৰে।

ভাৰত চৰকাৰৰ বিভিন্ন মন্ত্ৰালয় আৰু ৰাজ্য চৰকাৰ, অন্যান্য কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক পৰিষদ, অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান আৰু বাণিজ্যিক প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰাও সমিতিসমূহে পুঁজি আহৰণ কৰিব পাৰে।

- ৩। মাচুল, লাইচেঞ্চৰ মাচুল, লেভি, বয়েল্টি আৰু অন্যান্য উৎসৰ পৰাও এই সমিতিসমূহে পুঁজি আহৰণ কৰে।

স্থানীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্য পুঁজিসমূহৰ পৰিচালনা প্ৰণালী :

স্থানীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্য পুঁজিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিয়ে স্বীকৃতি দিয়া এটা ৰাষ্ট্ৰীয়কৃত বেংকত জমা কৰিব লাগিব। এই পুঁজিৰ ধনৰ লেন-দেনৰ ক্ষেত্ৰত সমিতিৰ অধ্যক্ষ গৰাকীয়ে আগভাগ ল'ব লাগিব বা ব্যৱস্থাপনা সমিতিখনৰ অন্য কোনো বিষয়াই দায়িত্ব ল'ব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত অধ্যক্ষগৰাকীৰ ছীল আৰু হস্তাক্ষৰৰ প্ৰয়োজন। কেতিয়া সমিতিৰ কোনো দায়িত্বশীল ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়াই পুঁজিৰ লেন-দেনত আগভাগ ল'ব পাৰে।

অভিযোগ নামা দাখিল আৰু জাননী বা নটিছ দিয়া পদ্ধতি :

ৰাজ্যিক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ আওতাৰ ভিতৰত পৰাকৈ যদি কোনো ব্যক্তি/ব্যক্তিগ্ৰন্থ বা গোষ্ঠী বা স্থানীয় গোট বা জৈৱবৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপনা সমিতিসমূহে জৈৱবৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ৰ কোনো দফাৰ বিৰুদ্ধে কাৰ্য কৰে বা তেনে দফা অবমাননা কৰে, তেতিয়াহ'লে অসম ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদলৈ Form-VII ত অভিযোগকাৰীয়ে ত্ৰিশ দিনৰ ভিতৰত অভিযোগনামা লিখি তাক পৰিষদৰ ওচৰত দাখিল কৰিব লাগে।

পৰিশিষ্ট
প্ৰ-পত্ৰ VII
জাননীৰ প্ৰ-পত্ৰ
(নিৰ্দেশাৱলীৰ ২৪(1) চাওক)

পঞ্জীভুক্ত ডাক / ৰচিদ স্বীকাৰ কৰা মাধ্যমেৰে

প্ৰেৰক,

শ্ৰী _____

প্ৰতি _____

বিষয়বস্তু : জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ ৰ ধাৰা ৬১(b)ৰ অধীনত জাননী

জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ ৰ অধীনত ৰ দ্বাৰা এটা অপৰাধ সংঘটিত হৈ গৈছে / হৈছে।

- ১। মই / আমি জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ ৰ ধাৰা ৬১(b) ৰ অধীন ৩০ দিনৰ ভিতৰত জাননী দিব খুজিছোঁ। জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২ ৰ নীতি-নিৰ্দেশনাসমূহ অৱমাননা কৰাৰ বাবে আদালতত অভিযোগনামা দাখিল কৰিবলৈ যো-জা কৰিছোঁ।
- ২। মই / আমাৰ জাননীৰ সমৰ্থনৰ এইখিনিতে প্ৰমাণস্বৰূপে কেইখনমান নথি গাঁঠি দিছোঁ।

স্থান :

তাৰিখ :

স্বাক্ষৰ

আইনখন অমান্য কৰিলে ভৰিবলগীয়া দণ্ড :

ধাৰা	কাৰণ	দণ্ড
55-(1)	ধাৰা -3 বা ধাৰা -4 বা ধাৰা- 6 ৰ অধীনত অপৰাধ বা আইন লংঘনকাৰী কাৰ্য সংঘটিত কৰা বা অপৰাধ কৰিবলৈ প্ৰৰোচিত কৰা	পাঁচ বছৰলৈ কাৰাদণ্ড প্ৰদান বা দহ লাখ টকাৰ জৰিমনা ক্ষতিৰ অনুপাতে জৰিমনা ভৰিব লাগিব (যদিহে ক্ষতি দহ লাখতকৈ বেছি হয়)।
55-(2)	ধাৰা -7 উলংঘা কৰা বা ধাৰা- 24 ৰ U/ উপ-ধাৰা (2) ৰ আদেশ অমান্য কৰা	তিনি বছৰলৈ কাৰাদণ্ড পাঁচ লাখ টকা ৰ জৰিমনা বা দুয়োটাই কাৰ্যকৰী হ'ব
56	কেন্দ্ৰীয়/ৰাজ্য চৰকাৰ/ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱবৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ/ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ যিকোনো আদেশ (যদি কোনো জৰিমনা নিৰ্দেশ কৰা নাথাকে)	১ম বাৰৰ অপৰাধ - এক লাখ টকা ২য় বাৰৰ অপৰাধ - দুই লাখ টকা বাৰে বাৰে একেটা অপৰাধ কৰিলে- দিনে প্ৰতি দুই লাখ টকা
57-(1)	ব্যক্তিৰ গোট /কোম্পানী /সংস্থা আদিয়ে কৰা অপৰাধ	ব্যক্তি বিশেষে কৰা অপৰাধৰ দৰে একে পৰিমাণৰ জৰিমনা
57-(2)	নিৰ্দেশক/ব্যৱস্থাপক/ সচিব, ইত্যাদিয়ে কৰা অপৰাধ	
58	এই আইনৰ অধীনত সকলো অপৰাধেই অপৰাধ হিচাপে স্বীকৃত আৰু জামিনবিহীন অপৰাধ হ'ব	
59	এই আইনৰ নীতি-নিৰ্দেশনা অতিৰিক্তভাৱে সংযোজিত হৈছে আৰু অন্য কোনো আইনক এই নীতি-নিৰ্দেশনাসমূহে অবমাননা কৰা নাই	

THE BIOLOGICAL DIVERSITY ACT, 2002**No. 18 of 2003****(5th February, 2003)****জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২****২০০৩ ৰ ১৮ নং দফা****(৫ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০০৩)**

Translated from the original into the Assamese version by **Dr. Neeva Rani Phukan** (ড° নিভা ৰাণী ফুকন) Assistant Professor, Assamese (School of Humanities), Krishna Kanta Handiqui State Open University, Housefed Complex, Last Gate, Dispur, Guwahati-781 006

জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, ২০০২**২০০৩ ৰ ১৮ নং দফা****(৫ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০০৩)**

এই আইনখন প্ৰণয়ন কৰা মূলতে হ'ল জৈৱ বিচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, ইয়াৰ উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায়, জৈৱ সম্পদৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত লাভ কৰা উপযোগিতা যাতে সকলোৰে মাজত সমভাৱে ভাগ হয়, জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত জ্ঞানৰ প্ৰসাৰ আৰু তাৰ লগত জড়িত আনুসঙ্গিক বিষয় আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ প্ৰতি ভাবুকি সৃষ্টি কৰিব পৰা দুৰ্ঘটনাৰ প্ৰতি সজাগতা সৃষ্টি কৰা।

যিহেতু জৈৱ বৈচিত্ৰ্যত ভাৰতবৰ্ষ এখন ঐশ্বৰ্যশালী দেশ আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত পৰম্পৰাগত আৰু সমসাময়িক জ্ঞান ভাণ্ডাৰৰ ক্ষেত্ৰতো ভাৰতবৰ্ষ সমৃদ্ধ;

যিহেতু ১৯৯২ চনৰ, ৫ জুন তাৰিখে ৰিঅ' ডি জেনেৰিঅ'ত অনুষ্ঠিত হোৱা সংযুক্ত ৰাষ্ট্ৰৰ বৈঠকত স্বাক্ষৰিত হোৱা জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ চনদখনত সদস্যভুক্ত দেশ হিচাপে ভাৰতবৰ্ষয়ো সেই চনদত হস্তাক্ষৰ কৰিছিল;

যিহেতু সেই চনদখন ১৯৯৩ চনৰ ২৯ ডিচেম্বৰৰ পৰা কাৰ্যকৰী হয়;

যিহেতু সেই চনদখনে ৰাষ্ট্ৰসমূহক সিবিলাকৰ নিজ নিজ জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ ক্ষেত্ৰসমূহৰ ওপৰত সাৰ্বভৌম কৰ্তৃত্ব প্ৰদান কৰিলে;

যিহেতু সেই চনদৰ মূল উদ্দেশ্য জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, ইয়াৰ উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায়, জৈৱ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৰে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে;

যিহেতু এইটো প্ৰয়োজনীয় বিবেচিত হৈছে যে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সুৰক্ষা প্ৰদান কৰিব লাগে যাতে ইয়াৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ হয় যে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায়, জৈৱ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৰে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে আৰু সেই চনদখন স্বৰূপাৰ্থত কাৰ্যকৰী কৰা;

সেইবাবে ভাৰত গণৰাজ্যই ইয়াৰ স্বাধীনতাৰ ৫৩ তম বৰ্ষত ভাৰতবৰ্ষৰ সংসদত এই চনদখন আইন হিচাপে কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ আগবাঢ়িছে—

অধ্যায় - ১**ভূমিকা**

- (1) এই আইনখনক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আইন, 2002 হিচাপে জনা যায়।
- (2) সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষ এই আইনখনৰ আওতাত পৰে।
- (3) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ঘোষণা-পত্ৰত দিয়া জাননীৰ যোগেদি দিয়া তাৰিখৰ পৰা আইনখন বলবৎ হ'ব।

এই আইনখনত সন্নিৱিষ্ট হ'বলগীয়া বিভিন্ন দফাসমূহৰ ভিন্ন ভিন্ন তাৰিখ থাকিব পাৰে আৰু এই দফাসমূহৰ লগত জড়িত কিবা কথাৰ উল্লেখ আইনখনত থাকিলে আইনখনত সেই সেই দফাসমূহ বলবৎ হোৱা সময়ত উল্লিখিত কথা সেই দফা প্ৰসংগৰ ব্যাখ্যা বুলি ধৰি লোৱা হ'ব।

2. এই আইনখনৰ অন্তৰ্গত পদ কেইটামানে তাৎপৰ্যপূৰ্ণ অৰ্থ বহন কৰে -
 - (a) Benefit claimers অৰ্থাৎ লাভালাভৰ দাবীদাৰসকল। এইসকল হৈছে জৈৱ সম্পদৰ সংৰক্ষক, জৈৱ সম্পদৰ উপ-উৎপাদ (by product)

ৰো সংৰক্ষণ, এনে ধৰণৰ জৈৱ সম্পদৰ ব্যৱহাৰৰ লগত জড়িত জ্ঞান আৰু তথ্য সৰবৰাহৰ বাহক আৰু স্ৰষ্টা; সেইদৰে তেওঁলোক এই জৈৱ সম্পদৰ ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰয়োগৰ লগত জড়িত অভিনৱ উদ্ভাৱন আৰু প্ৰায়োগিক খণ্ডৰ লগত জড়িত ব্যক্তি;

- (b) **Biological diversity** অৰ্থাৎ জৈৱ বৈচিত্ৰ্য হৈছে সকলো উৎসৰ প্ৰাণ থকা জীৱৰ মাজত থকা পৰিৱৰ্তনশীলতা আৰু জীৱ বিজ্ঞানৰ লগত জড়িত জটিলতাসমূহ সূচায় যি জটিলতাৰ আওতাত এই সকলোবোৰ জীৱ পৰে আৰু বিভিন্ন পৰিস্থিতিতন্ত্র (Eco-systems) তথা প্ৰজাতিসমূহৰ ভিতৰত বা মাজত বৈচিত্ৰ্য বহন কৰি থাকে;
- (c) **Biological resources** অৰ্থাৎ জৈৱ সম্পদৰ দ্বাৰা উদ্ভিদ, জীৱ-জন্তু আৰু অণুজীৱ বা সিবিলাকৰ কথা বুজায়, সিবিলাকৰ বংশগতিৰ লগত জড়িত উপাদান আৰু প্ৰকৃত মূল্য বা প্ৰয়োগৰ সম্ভাৱনা থকা উপ-উৎপাদক বুজায় (মূল্য সংযোজিত উৎপাদকক বাদ দি)। অৱশ্যে ইয়াত মানুহৰ বংশগতিৰ লগত জড়িত উপাদান সন্নিৱিষ্ট
- (d) **Bio-survey and bio-utilisation** অৰ্থাৎ জৈৱ-জৰীপ আৰু জৈৱ উপাদানৰ সদব্যৱহাৰৰ অৰ্থ হৈছে যিকোনো উদ্দেশ্যৰ বাবে জৈৱ সম্পদ বিভিন্ন প্ৰজাতি, উপ-প্ৰজাতি, জীন, উপাদান আৰু নিৰ্যাসৰ জৰীপ বা সংগ্ৰহ কাৰ্য। এই জৈৱ-জৰীপৰ অন্তৰ্ভুক্ত হয় প্ৰজাতি, জীন, উপাদান ইত্যাদিৰ বৈশিষ্ট্য নিৰূপণ, উদ্ভাৱন আৰু জৈৱ-পৰীক্ষণ;
- (e) **Chairperson** অৰ্থাৎ অধ্যক্ষ। তেওঁ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ অধ্যক্ষ হ'ব পাৰে;
- (f) **Commercial utilisation** অৰ্থাৎ বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰ। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে জৈৱ সম্পদসমূহৰ বাণিজ্যিক প্ৰয়োগ যেনে ঔষধ প্ৰস্তুতকৰণ, ঔদ্যোগিক ক্ষেত্ৰৰ বিকৰ দ্ৰব্য (এন্থাইম), খাদ্যত দিয়া সুগন্ধি দ্ৰব্য, প্ৰসাধন দ্ৰব্য, অৱদৰ, উদ্ভিদ ক্ষৰিত তেলসমূহ, বিভিন্ন ৰং, আৰক আৰু বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ উদ্ভিদ তথা পশুধনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে জেনেটিক মধ্যস্থতাৰে জিনৰ প্ৰয়োগ। অৱশ্যে এই প্ৰসংগত কৃষি, উদ্যান-শস্য, কুকুৰা পালন, দুগ্ধ পাম, পশুধন বা মৌ পালনত সচৰাচৰ প্ৰয়োগ হোৱা পৰম্পৰাগত প্ৰজননজনিত কাৰ্য বা অন্যান্য ব্যৱহাৰিক কাৰ্যত

জৈৱ সম্পদসমূহৰ বাণিজ্যিক প্ৰয়োগ নহয়;

- (g) **Fair and equitable sharing** অৰ্থাৎ সম আৰু ন্যায়সংগত ভাগ-বতোৱাৰা। ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই ইয়াৰ স্তৰ তম ধাৰাৰ অধীনত উপযোগিতা বা সুযোগ-সুবিধাৰ ভাগ-বতোৱাৰাটো নিৰ্ধাৰণ কৰি দিছে।
- (h) **Local bodies** অৰ্থাৎ স্থানীয় গোটে পঞ্চায়তসমূহ আৰু পৌৰ নিকাইসমূহক সূচায়। ই সংবিধানৰ দফা(clause) ৰ, অনুচ্ছেদ 243 B আৰু দফা (clause) I, অনুচ্ছেদ 243 ত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। পঞ্চায়ত বা পৌৰ নিকাইৰ অনুপস্থিতিত সংবিধান বা যিকোনো কেন্দ্ৰীয় বা ৰাজ্য চৰকাৰৰ আইনে দিয়া ব্যৱস্থাৰ অধীনত গঢ় লোৱা স্থানীয় প্ৰশাসনীয় গোটে ইয়াৰ আওতাত পৰিব;
- (i) **Member** অৰ্থাৎ সদস্য হৈছে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ সদস্য। ইয়াত অধ্যক্ষ গৰাকীও অন্তৰ্ভুক্ত হয়;
- (j) **National Biodiversity Authority** ৰ অৰ্থ হৈছে ৪ ম ধাৰাৰ অধীনত প্ৰতিষ্ঠিত হোৱা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ;
- (k) **Prescribed** অৰ্থাৎ বিধান দিয়া। **Prescribed-এ** এই আইনৰ অধীনত বিধিত নীতিসমূহ সূচায়;
- (l) **Regulations** হৈছে এই আইনৰ অধীনত লিপিবদ্ধ হোৱা অনুশাসনমূলক বিধি-ব্যৱস্থাসমূহ;
- (m) **Research** -ৰ অৰ্থ হৈছে যিকোনো জৈৱিক সম্পদ বা কাৰিকৰী প্ৰয়োগৰ অধ্যয়ন বা পদ্ধতিগত অনুসন্ধান, যিয়ে যিকোনো ব্যৱহাৰৰ বাবে বিভিন্ন উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ সৃষ্টি, ৰূপান্তৰকৰণ আৰু পৰ্যায়ক্ৰম কাৰ্যবিধিৰ কথা সূচায়;
- (n) **State Biodiversity Board** হৈছে 22 তম ধাৰা অনুসৰি প্ৰতিষ্ঠিত হোৱা ৰাজ্যিক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদ;
- (o) **Sustainable Use** ৰ অৰ্থ হৈছে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ ব্যৱহাৰ আৰু এনে এটা হাৰত তাৰ ব্যৱহাৰ যাতে ইয়াৰ ফলত জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ অৱনতি নঘটে। এইদৰে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ উপাদানসমূহ বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যৎ প্ৰজন্মৰ প্ৰয়োজন আৰু আশা-আকাংক্ষাসমূহ

পূৰণৰ বাবে ইয়াৰ সম্ভাৱনীয়তাসমূহ অটুত থাকে;

- (p) Value added products অৰ্থাৎ মূল্য সংযোজিত উৎপাদিত দ্ৰব্য হৈছে সেইবোৰ উৎপাদিত দ্ৰব্য যিবিলাকত অচিনাকি ৰূপ আৰু অবিভাজ্য শাৰীৰিক ৰূপত উদ্ভিদ আৰু জীৱ-জন্তুৰ অংশ বা আৰক থাকে।

অধ্যায়-২

জৈৰ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত উপাদানসমূহৰ

সহজলভ্য আহৰণত থকা বৈধ বাধা-নিষেধসমূহ

3. (ক) উপ-ধাৰা (2) ত উল্লেখ খতা অনুসৰি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ পূৰ্ব অনুমতি অবিহনে কোনো ব্যক্তিয়ে ভাৰতবৰ্ষত পোৱা জৈৰ সম্পদ বা জৈৰ সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞান গৱেষণামূলক কাম বা বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰ জৈৰ জৰীপ আৰু জৈৰ উপযোগিতা সৃষ্টিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰে।
 - (2) উপধাৰা (1) ত উল্লেখ থকা অনুসৰি সেইসকল ব্যক্তিয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমতি ল'ব লাগিব যিসকল—
 - (a) যি ভাৰতবৰ্ষৰ নাগৰিক নহয়;
 - (b) এজন ভাৰতীয় নাগৰিক যি ভাৰতবৰ্ষত বাস নকৰে আৰু যাৰ বিষয়ে আয়কৰ আইন, 1961 ৰ ধাৰা 243 ৰ শাখা (30) ত উল্লেখ আছে;
 - (c) এটা ব্যৱসায়িক সন্থা, পৰিষদ বা সংগঠন যি
 - (d) ভাৰতত সন্থাকৃত হোৱা নাই বা পঞ্জীয়নভুক্ত হোৱা নাই;
 - (e) ভাৰতত কোনো এটা বিশেষ সময়ত প্ৰচলিত আইনৰ অধীনৰ সন্থাকৃত বা পঞ্জীয়নভুক্ত হৈছে যাৰ ব্যৱস্থা বা মূলধনী অংশপত্ৰৰ অভাৱতীয়ৰ যোগদান আছে
4. আয়কৰ আইন, 1961 ৰ শাখা (30)ত উল্লেখ থকা অনুসৰি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমতি নোলোৱাকৈ কোনো ব্যক্তিয়ে ভাৰতত স্থানীয়ভাৱে পোৱা জৈৰ সম্পদৰ ওপৰত চলোৱা গৱেষণা আৰু তাৰ ফলাফল আৰ্থিক লাভালাভৰ বাবেই হওক অথবা অন্য কিবা কাৰণতেই হওক কোনো অভাৱতীয়

ব্যক্তিলৈ হস্তান্তৰিত কৰিব নোৱাৰিব। অথবা এনে কোনো সন্থা সংগঠনলৈ হস্তান্তৰিত কৰিব নোৱাৰিব যি ভাৰতত সন্থাকৃত বা পঞ্জীয়নভুক্ত হোৱা নাই বা যাৰ ব্যৱস্থাপনা বা মূলধনী অংশপত্ৰত অভাৱতীয় অংশগ্ৰহণ নাই।

ব্যাখ্যা- এই ধাৰাত 'হস্তান্তৰ' শব্দই কোনো আলোচনা চক্ৰ বা কৰ্মশালাত পঠিত বা আলোচিত হোৱা গৱেষণা পত্ৰ বা বিভিন্ন বিষয়ৰ তথ্য প্ৰচাৰৰ দ্বাৰা জ্ঞানৰ বৰ্দ্ধন কৰিবলৈ যুগুটোৱা গৱেষণাপত্ৰৰ প্ৰকাশ ইয়াৰ আওতাৰ ভিতৰত নথৰে, যদিহে এই গৱেষণাপত্ৰসমূহৰ প্ৰকাশ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্দিষ্ট কৰি দিয়া নীতি-নিৰ্দেশনাৰ ভিতৰত পৰে।

5. (ক) শাখা (3) আৰু শাখা (4)ত নিৰ্দেশিত হোৱা বাধ্যবাধকতাসমূহ সহযোগিতামূলক গৱেষণা প্ৰকল্পসমূহৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব য'ত দুটা প্ৰতিষ্ঠান - সি ভাৰতত চৰকাৰী পৃষ্ঠপোষকতা প্ৰাপ্ত প্ৰতিষ্ঠানেই হওক অথবা অন্য দেশত থকা প্ৰতিষ্ঠানেই হওক যি জৈৰ সম্পদৰ হস্তান্তৰ বা সলনা-সলনি বা তথ্যৰ আদান-প্ৰদানৰ লগত জড়িত। অৱশ্যে এইয়া কাৰ্যকৰী হ'ব তেতিয়া, যদিহে এই সহযোগিতামূলক গৱেষণা প্ৰকল্পসমূহে উপশাখা (3) ত দিয়া নীতি-নিৰ্দেশনাসমূহ পূৰণ কৰে।
 - (2) উপশাখা (1) ত নিৰ্দেশ কৰা সহযোগিতামূলক গৱেষণা প্ৰকল্পসমূহৰ বাহিৰে অন্য সকলোবোৰ সহযোগিতামূলক গৱেষণা প্ৰকল্প যিবিলাক এই বিশেষ আইনখনৰ প্ৰণয়নৰ পূৰ্বৰ বুজাবুজিৰ চুক্তিৰ আধাৰত কাৰ্যকৰী হৈছিল, তেনে চুক্তি আধাৰিত সহযোগিতামূলক গৱেষণা প্ৰকল্পসমূহৰ লগত জড়িত দিশসমূহ যদি এই আইনৰ দফাসমূহৰ লগত আসামঞ্জস্যপূৰ্ণ হয়, উপশাখা (3) ৰ ধাৰা (a)ৰ লগত অমিল হয়, তেন্তে তেনে চুক্তি বাতিল হয়;
 - (3) উপশাখা (1) ৰ উদ্দেশ্য পূৰণৰ হেতু সহযোগিতামূলক গৱেষণা প্ৰকল্পসমূহ—
 - (a) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া নীতি-নিৰ্দেশনাসমূহৰ লগত সংগতিপূৰ্ণ হ'ব লাগিব;
 - (b) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ দ্বাৰা অনুমোদিত হ'ব লাগিব
6. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ পূৰ্ব অনুমতি নোলোৱাকৈ ভাৰতৰ ভিতৰ বা বাহিৰৰ কোনো ব্যক্তিয়ে বৌদ্ধিক সম্পদৰ ওপৰত থকা

অধিকাৰ দাবী কৰি আবেদন পত্ৰ আগবঢ়াব নোৱাৰিব - যি ভাৰতত পোৱা কিবা জৈৰ সম্পদক ভিত্তি কৰি কৰা কিবা গৱেষণাৰ ফল বা গৱেষণাৰ পৰা লাভ কৰা তথ্যই নহওক কিয়;

যদিহে এজন ব্যক্তিয়ে পেটেণ্ট (patent) ৰ বাবে আবেদন কৰে, পেটেণ্টৰ সেই আবেদন সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই গ্ৰহণ কৰাৰ আগতে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমতি ল'ব লাগিব। অৱশ্যে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সেই অনুমোদন পেটেণ্ট কৰ্তৃপক্ষই পেটেণ্টটোত অনুমোদনৰ মোহৰ মৰাৰ আগতে আহি পাব লাগিব;

তদুপৰি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই তাৰ কাৰ্যালয়লৈ যোৱা তেনে অনুমতিৰ আবেদন পত্ৰ তাৰ প্ৰাপ্তিৰ 90 দিনৰ ভিতৰত নিষ্পত্তি কৰি দিব লাগে।

- (2) এই শাখাৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই নিজৰ অনুমোদন আগবঢ়ালে ইয়াৰ বাবদ বেনিফিট শ্বেয়াৰিং (benefit sharing) মাচুল বা ৰয়েলটি (royalty) বা দুয়োটা আৰোপ কৰিব পাৰে অথবা কিছুমান এনে চৰ্ত আৰোপ কৰিব পাৰে যাৰ ভিতৰত পৰিব এনে অধিকাৰৰ বাণিজ্যিক প্ৰয়োগৰ ফলত উদ্ভৱ হোৱা আৰ্থিক উপকাৰিতাৰ সম বিতৰণ।
 - (3) এই শাখাৰ ব্যৱস্থাপনালী তেনে কোনো ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব যি গৰাকী ব্যক্তিয়ে গছ-গছনিৰ প্ৰজাতিৰ সুৰক্ষাৰ অধিকাৰ বিচাৰি আবেদন কৰে যি অধিকাৰ সংবিধানে নিৰ্ধাৰণ কৰা আইনৰ অধীনস্থ হয়।
 - (4) যেতিয়া উপশাখা (3) ত উল্লেখ থকা আইনৰ অধীনত কোনো অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হয়, তেতিয়া সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই অনুমোদন কৰা তেনে অধিকাৰৰ প্ৰতিলিপি এটা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষলৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগে।
7. সংশ্লিষ্ট ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদক আগতীয়াকৈ নজনোৱাকৈ কোনো ব্যক্তি - তেওঁ ভাৰতীয় নাগৰিকেই হওক বা ভাৰতত পঞ্জীয়নভুক্ত হোৱা কোনো সন্থা, প্ৰতিষ্ঠান বা সংগঠনে বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰৰ বাবে জৈৰ সম্পদ আহৰণ, বাণিজ্যিক লাভালাভৰ বাবে জৈৰ জৰীপ আৰু জৈৰ উপযোগিতাৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰে;

অৱশ্যে এই শাখাত থকা ব্যৱস্থাপনালী সেই বিশেষ অঞ্চলত বসবাস কৰি থকা স্থানীয় লোক আৰু জনগোষ্ঠী, জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ ৰোপণ আৰু খেতিৰ লগত জড়িত ব্যক্তি, কবিৰাজ আৰু হাকিমসকল - যিসকলে থলুৱা বনৌষধিৰে চিকিৎসা কৰে, ইত্যাদিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব।

অধ্যায় — 3

ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ

8. (1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্দিষ্ট তাৰিখৰ চৰকাৰী ঘোষণাপত্ৰত দিয়া জাননী অনুসৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে আইনৰ অধীন 'ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ' নামৰ সংস্থা এটা গঢ়ি তুলিব।
 - (2) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ এটা স্থায়ী সংস্থা আৰু ইয়াক কেতবোৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হৈছে। সেই অধিকাৰৰ ভিতৰত পৰিব উভয় স্থাৱৰ আৰু অস্থাৱৰ সম্পত্তিৰ আহৰণ, নিয়ন্ত্ৰণ আৰু বিক্ৰী, চুক্তিনামা কৰা, কৰ্তৃপক্ষই মোকদ্দমা তৰিবও পাৰিব আৰু মোকদ্দমাত পৰিবও পাৰে।
 - (3) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ মুখ্য কাৰ্যালয় দক্ষিণাত্যৰ চেন্নাইত অৱস্থিত হ'ব লাগিব। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পূৰ্ব অনুমতি সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন স্থানত নিজৰ কাৰ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰে।
 - (4) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষত থকা বিভিন্ন স্তৰৰ সদস্যসমূহ হৈছে—
- (a) অধ্যক্ষ - তেওঁ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ দ্বাৰা নিযুক্ত হ'ব। তেওঁ এনে এগৰাকী প্ৰতিষ্ঠিত ব্যক্তি হ'ব লাগিব আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায় - সেই বিষয়ে গভীৰ জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতা থাকে। তদুপৰি তেওঁ এনে এগৰাকী ব্যক্তি হ'ব লাগিব যিয়ে জৈৰ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে সেই বিষয়ৰ লগত জড়িত প্ৰশ্নসমূহৰ উচিত সমাধান দিব পাৰে;
 - (b) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে তিনি গৰাকী পদেন সদস্য নিযুক্ত কৰিব পাৰে,

এগৰাকী সদস্য জনজাতীয়সকলৰ কল্যাণৰ লগত জড়িত মন্ত্ৰণালয়ক
প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব আৰু অন্য দুজন পৰিবেশ আৰু বন মন্ত্ৰণালয়ক
প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব। তাৰে ভিতৰত এজন বন বিভাগৰ সহ মহাপৰিদৰ্শক
বা মহাপৰিদৰ্শক হ'ব লাগিব;

(c) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সাত গৰাকী পদেন সদস্য নিযুক্ত কৰিব যিসকলে
কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰী পৰিষদৰ বিভিন্ন মন্ত্ৰণালয়ক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব। সেইসমূহ
হৈছে—

- (i) কৃষি গৱেষণা আৰু শিক্ষা;
- (ii) জৈৱ প্ৰযুক্তি;
- (iii) মহাসাগৰ উন্নয়ন;
- (iv) কৃষি আৰু সহযোগিতা;
- (v) পৰম্পৰাগত ভাৰতীয় চিকিৎসা পদ্ধতি আৰু হমিঅ'পৈথী;
- (vi) বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি;
- (vii) বৈজ্ঞানিক আৰু ঔদ্যোগিক গৱেষণা;

9. পদেন সদস্য কেইগৰাকীৰ বাহিৰে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ
আৰু অন্যান্য সদস্যকেইগৰাকীৰ কাৰ্যকাল আৰু নিযুক্তিৰ লগত জড়িত
চৰ্তাৱলী কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰে।

10. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া হৈছে অধ্যক্ষ গৰাকী
আৰু তেওঁ সেই অনুৰূপে নিজৰ কাৰ্য সমাপন কৰে।

11. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে যিকোনো সদস্যকে
অপসাৰণ কৰিব পাৰে—

- (a) যিগৰাকীয়ে দেৱলীয়া অৱস্থা লাভ কৰিছে;
- (b) যি নৈতিক অপৰাধত অভিযুক্ত অৰ্থাৎ লম্পট স্বভাৱৰ ব্যক্তি;
- (c) যি গৰাকী শাৰীৰিকভাৱে বা মানসিকভাৱে সদস্য হোৱাত অসমৰ্থ;
- (d) যিয়ে জনতাৰ স্বার্থৰ বিৰুদ্ধে গৈ নিজৰ পদলৈ অপযশ আনিছে;
- (e) আয়ৰ তুলনাত অধিক সম্পত্তি থকা সদস্য সন্দেহৰ আৱৰ্তত সোমাই
পৰে, এনে অৱস্থাত সদস্য হিচাপে কাৰ্য সম্পাদন কৰাত তেওঁ

প্ৰতিবন্ধকতাৰ সন্মুখীন হয়।

12. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই এনে স্থানত নিৰ্দিষ্ট তাৰিখত মিলিত
হ'ব য'ত নিৰ্দিষ্ট কৰি দিয়া নিৰ্দেশনাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সম্ভাটোৰ
কাম-কাজ নিয়াৰিকৈ হ'ব।
- (2) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সকলো সভাৰ অধ্যক্ষ গৰাকীয়ে
সভাপতিত্ব কৰিব।
- (3) যদিহে অনিবাৰ্য কাৰণবশতঃ অধ্যক্ষ গৰাকীয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য
কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো এখন সভাত সভাপতিত্ব কৰিব নোৱাৰে, তেতিয়া
সভাত উপস্থিত থকা সদস্যসকলে নিৰ্বাচিত কৰা যিকোনো সদস্য
এগৰাকীয়ে সভাত সভাপতিত্ব কৰিব পাৰে।
- (4) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সভাত উত্থাপিত হ'বলগীয়া সকলো
প্ৰশ্ন সংখ্যাগৰিষ্ঠ মতৰ ভিত্তিত আলোচনাৰ মজিয়ালৈ আহে। উপস্থিত
সদস্যসকলৰ মতদানৰ পাছত যদি কোনো এটা প্ৰশ্ন সম মতৰ ভিত্তিত
বিভাজিত হয়, তেতিয়া অধ্যক্ষ গৰাকীয়ে বা তেওঁৰ আবৰ্তমানত সভাত
সভাপতিত্ব কৰা সদস্য গৰাকীয়ে দ্বিতীয়টো ভোট প্ৰদান কৰি বিশেষ
প্ৰশ্নটো আলোচনাৰ মজিয়ালৈ অনা হ'ব নে নহ'ব সেইটো সিদ্ধান্ত লয়।
- (5) প্ৰত্যেক গৰাকী সদস্য যি সংস্থা সভাত আলোচিত হ'বলগীয়া কোনো
বিষয়ৰ লগত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে জড়িত অথবা সেই বিষয়ৰ লগত
ব্যক্তিগত সম্পৰ্ক আছে, তেনে ব্যক্তিয়ে সেই সম্পৰ্কে থকা তেওঁৰ
উৎকণ্ঠা বা আগ্ৰহৰ কথা ব্যক্ত কৰিব লাগে। তেনে কৰাৰ পাছত তেওঁ
সভাকক্ষ ত্যাগ কৰিব লাগে।
- (6) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো আইন বা কাৰ্যবিৱৰণী (pro-
ceeding) ক তলত উল্লেখ কৰা কাৰণসমূহৰ বাবে অবৈধ ঘোষণা
কৰা নহ'ব -
 - (a) যদি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো পদ পূৰণ নোহোৱাকৈ
থাকে বা কৰ্তৃপক্ষৰ সংবিধানখন ক'ৰবাত কিবা ভ্ৰুটি থাকে;
 - (b) যদি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো পদ পূৰণ নোহোৱাকৈ
থাকে, কৰ্তৃপক্ষৰ সংবিধানখনত কিবা ভ্ৰুটি থাকে বা তাৰ সদ্য হিচাপে
নিযুক্ত হোৱা কোনো ব্যক্তিৰ নিযুক্তিৰ ক্ষেত্ৰত কিবা ভ্ৰুটি

- (c) যদি জড়িত বিষয়টোক প্ৰভাৱিত নকৰা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কাৰ্যবিৱৰণীত কিবা অনিয়ম থাকে।
13. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই কৃষি জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত সমিতি এখন গঠন কৰি দিব পাৰে।
- ব্যাখ্যা — এই উপধাৰাটোৰ অৰ্থ হৈছে কৃষিৰ লগত জড়িত বিভিন্ন শস্য, ইত্যাদিৰ প্ৰজাতি আৰু সিবিলাকৰ বন্য প্ৰজাতিসমূহ (wild relatives)।
- (2) উপধাৰা (1)ৰ প্ৰতি পক্ষপাতিত্ব আৰোপ নকৰাকৈ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই এই আইনৰ অধীনত কেইখনমান সমিতি গঠন কৰি দিব পাৰে যাতে কৰ্তৃপক্ষই এই আইনৰ অধীনত এই দিশৰ নিজৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব সুচাৰুৰূপে পালন কৰিব পাৰে।
- (3) এই ধাৰাৰ অধীনত গঠিত হোৱা সমিতি এখনে এনে কেইগৰাকীমান ব্যক্তিৰ নাম বিবেচনা কৰিব পাৰিব যিকেইগৰাকী ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য নহয়, অথচ যোগ্যতা ভিত্তিত তেওঁলোকে সমিতিৰ আলোচনাচক্ৰসমূহত যোগদান কৰিব পাৰিব কিন্তু ভোটদান কৰাৰ অধিকাৰ নাথাকিব।
- (4) উপধাৰা (2) ৰ অধীনত সমিতিৰ সদস্যভুক্ত কৰা ব্যক্তিসকলে সমিতিৰ আলোচনা চক্ৰত ভাগ ল'বলৈ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা ভাট্টা আৰু মাননী আদি লাভ কৰিব।
14. (1) এই আইনৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই ইয়াৰ কাৰ্যাৱলীৰ সুচাৰুৰূপ পৰিচালনাৰ বাবে এনে বিষয়া আৰু অন্যান্য কৰ্মচাৰী নিযুক্ত কৰিব পাৰে।
- (2) এনে বিষয়া আৰু কৰ্মচাৰীৰ কাৰ্যকাল আৰু তেওঁলোকে পালন কৰিবলগীয়া নীতি-নিৰ্দেশনাসমূহ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই নিৰ্ধাৰিত কৰা বিধি অনুসৰি হ'ব।
15. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সকলো নিৰ্দেশনা আৰু সিদ্ধান্তই তাৰ অধ্যক্ষ

অথবা দায়িত্বশীল ভাৰপ্ৰাপ্ত সদস্যৰ চহী বা হস্তাক্ষৰৰ পাছতহে বৈধতা লাভ কৰিব। সেইদৰে কৰ্তৃপক্ষৰ অন্যান্য ব্যৱস্থাৱলী আৰু কাৰ্যৰ বৈধত্ব স্বীকৃত হ'বলৈ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ এগৰাকী দায়িত্বশীল ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়াৰ চহী বা হস্তাক্ষৰ থাকিব লাগিব।

16. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই সাধাৰণভাৱেই হওক বা বিশেষ নিৰ্দেশ যোগেই হওক ইয়াৰ কোনো সদস্য, বিষয়া বা কৰ্তৃপক্ষৰ কাম-কাজৰ লগত জড়িত থকা অন্য ব্যক্তিক এই আইনৰ অধীন ক্ষমতা আৰু কাৰ্যাৱলী চলোৱাৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিব পাৰে (ধাৰা 50 ৰ অধীনত থকা আপীল কৰিব পৰা ক্ষমতা আৰু ধাৰা 64 ৰ অধীনত বিধি-বিধান প্ৰণয়ন কৰিব পৰা ক্ষমতাক বাদ দি)।
17. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য, বিষয়া, কৰ্মচাৰীসকলৰ দা-দৰমহা, বানচ আদি আৰু প্ৰশাসনিক ব্যয় বহন কৰিবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা পুঁজি ভাৰতবৰ্ষৰ একত্ৰীকৃত নিধি (consolidated fund) ৰ পৰা যোগান ধৰা হয়।

অধ্যায় — 4

ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কাৰ্যাৱলী আৰু ক্ষমতা

18. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই ধাৰা ৯, ১০ আৰু ১১ ত উল্লেখ থকা কাৰ্যসমূহ নিয়ন্ত্ৰিত কৰাতো পালনীয় দায়িত্ব ৰূপে গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। তদুপৰি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই বিধি-ব্যৱস্থা প্ৰণয়নৰ মাজে জৈৰ সম্পদসমূহৰ আহৰণ আৰু সম-অধিকাৰৰ ভিত্তিত সম্পদৰ পৰা লাভ কৰা উপযোগিতাৰ বিতৰণ সুনিশ্চিত কৰিব লাগিব।
- (2) ধাৰা 3, 4 আৰু 6 ৰ অধীনত যিকোনো কাৰ্য হাতত লোৱাৰ আগতে আবেদনকাৰীৰ আবেদন বিবেচনা কৰি আবেদনকাৰীক অনুমোদন জনাব লাগে।
- (3) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই
- (a) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণৰ লগত জড়িত বিভিন্ন বিষয়ত পৰামৰ্শ দিব পাৰে, জৈৰ সম্পদৰ এনে ধৰণৰ ব্যৱহাৰ হ'ব

লাগে যাতে ইয়াৰ ভাঙাৰ শেষ হৈ নাযায় আৰু জৈৰ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে - সেই বিষয়ে পৰামৰ্শ দিব

- (b) ধাৰা 37 ৰ উপধাৰা (1) ত চিহ্নিত কৰা মতে ৰাজ্য চৰকাৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সমৃদ্ধ অঞ্চলসমূহৰ নিৰ্বাচন আৰু তেনে ঐতিহ্যময় স্থানসমূহৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ বাবে পৰামৰ্শ দিব পাৰে;
- (c) এই আইনৰ অধীনত অত্যৱশ্যকীয় বুলি বিবেচিত হোৱা অন্যান্য কাৰ্যাৱলী কাৰ্যকৰী কৰা।
- (4) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ এই ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই কোনো বিদেশী ৰাষ্ট্ৰক ভাৰতৰ বৌদ্ধিক সম্পদৰ অধিকাৰ প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত বাধা আৰোপ কৰিব পাৰে বা ভাৰতৰ কোনো জৈৰ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত সম্পদৰ আহৰণ বা সেই সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞান বিদেশী ৰাষ্ট্ৰই নিজৰ হাতলৈ নিয়াৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই বিবেচনা কৰিলে বাধা-নিষেধ আৰোপ কৰিব পাৰে।

অধ্যায় — 5

ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমোদন

19. (1) ধাৰা 3 ৰ উপধাৰা (2) ত উল্লেখ থকা অনুসৰি কোনো ব্যক্তি যিয়ে ভাৰতত পোৱা কোনো জৈৰ সম্পদৰ আহৰণ আৰু তাৰ লগত জড়িত জ্ঞান লাভৰ প্ৰতি আগ্ৰহী যাতে তাৰ গৱেষণাৰ যোগেদি বাণিজ্যিক উপযোগিতাৰ সম্ভাৱনাসমূহ চিনাক্তকৰণ কৰিব পাৰে, জৈৰ জৰীপ আৰু জৈৰ উপযোগিতা সৃষ্টি, ভাৰতত প্ৰাপ্ত জৈৰ সম্পদৰ গৱেষণাৰ ফল অন্য ৰাষ্ট্ৰলৈ হস্তান্তৰ, ইত্যাদি বিভিন্ন বিষয়ত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষলৈ আবেদন জনাব লাগে আৰু প্ৰয়োজন বিশেষে আবেদন মাচুলো দিব লাগিব।
- (2) ধাৰা 6 ৰ উপধাৰা (1) ত উল্লেখ থকা অনুসৰি ভাৰতত থকা বা ভাৰতৰ বাহিৰত থকা কোনো ব্যক্তিয়ে পেটেন্টৰ বাবে আবেদন কৰিবলৈ বিচাৰিলে বা বৌদ্ধিক সম্পদৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে আবেদন কৰিলে

তেওঁলোকে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই অনুমোদন জনাবলৈ নিৰ্দিষ্ট কৰি দিয়া আবেদন প্ৰ-পত্ৰ পূৰণ কৰি দিব লাগিব।

- (3) উপধাৰা (1) আৰু উপধাৰা (2)ৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই আবেদন পত্ৰ লাভ কৰিলে, প্ৰয়োজনীয় অনুসন্ধান আৰু বিচাৰ-বিবেচনাৰ পাছত আৰু প্ৰয়োজন বশতঃ বিশেষজ্ঞ সমিতিৰ লগত পৰামৰ্শ কৰাৰ পাছত এনে বিধি বিধানৰ আধাৰত আবেদন পত্ৰখনক চৰ্ত সাপেক্ষে অনুমোদন জনাব পাৰে, লগতে ৰয়েলটি (royalty) হিচাপে নিৰ্ধাৰিত পৰিমাণৰ মাচুল সংগ্ৰহ কৰিব পাৰে আৰু প্ৰয়োজন বিশেষে লিখিত কাৰণৰ আধাৰত আবেদন পত্ৰখন নাকচো কৰিব পাৰে।

তেনে কোনো আবেদন পত্ৰ নাকচ কৰাৰ আগতে আবেদনকাৰীক তেওঁৰ নিজৰ পক্ষৰ পৰা কথা ক'বলৈ সুযোগ দিয়া হয়। তেওঁৰ পক্ষৰ কথাখিনি শুনাৰ পাছতহে তেওঁৰ আবেদন পত্ৰখন নাকচ কৰিবলৈ আদেশ জাৰি কৰা হয়।

- (4) এই ধাৰাৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই জনোৱা অনুমোদনৰ কথা ৰাজহুৱা জাননী ৰূপত প্ৰকাশ কৰে।

20. (1) ধাৰা 19 ৰ অধীনত অনুমোদন লাভ কৰা কোনো ব্যক্তিয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমতি অবিহনে কোনো জৈৰ সম্পদৰ হস্তান্তৰ বা তেনে সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞানৰ হস্তান্তৰ কৰিব নোৱাৰিব।
- (2) কোনো ব্যক্তিয়ে জৈৰ সম্পদ বা তাৰ লগত জড়িত জ্ঞানৰ হস্তান্তৰ কৰিবলৈ ইচ্ছুক হ'লে উপধাৰা (1) ৰ অধীনত থকা নিৰ্দেশনা অনুসৰি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমতি লাভ কৰিবলৈ আবেদন কৰিব লাগিব।
- (3) উপধাৰা (1)ৰ অধীনত তেনে কোনো আবেদন পত্ৰ লাভ কৰিলে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই প্ৰয়োজনীয় অনুসন্ধান আৰু বিচাৰ-বিবেচনাৰ পাছত আৰু প্ৰয়োজনবশতঃ বিশেষজ্ঞ সমিতিৰ লগত পৰামৰ্শ কৰাৰ পাছত এনে বিধি-বিধানৰ আধাৰত আবেদন পত্ৰখনক চৰ্ত সাপেক্ষে অনুমোদন জনাব পাৰে, লগতে ৰয়েলটি (royalty) হিচাপে নিৰ্ধাৰিত পৰিমাণৰ মাচুল সংগ্ৰহ কৰিব পাৰে আৰু প্ৰয়োজন বিশেষে

লিখিত কাৰণৰ আধাৰত আবেদন পত্ৰখন নাকচো কৰিব পাৰে।

তেনে কোনো আবেদনপত্ৰ নাকচ কৰাৰ আগতে আবেদনকাৰীক তেওঁৰ নিজৰ পক্ষৰ পৰা কথা ক'বলৈ সুযোগ দিয়া হয়। তেওঁৰ পক্ষৰ কথাখিনি শুনাৰ পাছতহে তেওঁৰ আবেদন পত্ৰখন নাকচ কৰিবলৈ আদেশ জাৰি কৰা হয়।

(4) এই ধাৰাৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই জনোৱা অনুমোদনৰ কথা ৰাজহুৱা জাননী ৰূপত প্ৰকাশ কৰে।

21. (1) ধাৰা 19 বা ধাৰা ১৯ ৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই অনুমোদন জনোৱাৰ সময়ত এইটো নিশ্চিত কৰে যাতে যি চৰ্ত আৰু নীতি-নিৰ্দেশনাৰ আধাৰত আবেদনপত্ৰই যি বিষয়ত অনুমোদন লাভ কৰিছে, সেই প্ৰসংগত উপলব্ধ হোৱা জৈৰ সম্পদসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা সা-সুবিধাসমূহ যাতে সম হাৰত ভাগ হয়, আবেদনকাৰী ব্যক্তিয়ে সহমত আৰু সহযোগিতাৰ আধাৰত স্থানীয় গোট আৰু লাভাৰ্থী (benefit claimers) সকলৰ লগত মিলি জৈৰ সম্পদৰ পৰা উৎপাদন হোৱা আনুষংগিক দ্ৰব্য (by-product) সেই জৈৰ সম্পদৰ লগত জড়িত ন ন উদ্ভাৱন আৰু প্ৰয়োগ, সিবিলাকৰ লগত জড়িত জ্ঞান আৰু ব্যৱহাৰিক প্ৰয়োগ, ইত্যাদি যাতে কামত খটুৱাব পাৰে তাৰ প্ৰতি দৃষ্টি দিব লাগে।
- (2) এই প্ৰসংগত, নিৰ্ধাৰিত বিধি-বিধান অনুসৰি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই সা-সুবিধা ভগাই লোৱাৰ ক্ষেত্ৰত নজৰ নীতি কাৰ্যকৰী কৰিব পাৰে আৰু সেই মতে লাভাৰ্থীসকলৰ মাজত সা-সুবিধা বিতৰণ কৰিব পাৰে-

- (a) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষক বৌদ্ধিক সম্পদৰ অধিকাৰৰ যুটীয়া মালিকীস্বত্ব প্ৰদান বা য'ত লাভাৰ্থীসমূহক চিনাক্ত কৰিব পৰা যায় তেস্তে তেওঁলোকক সেই যুটীয়া মালিকীস্বত্ব প্ৰদান কৰা হয়।
- (b) প্ৰযুক্তিৰ হস্তান্তৰ;
- (c) এনে অঞ্চলত উৎপাদন গোট, গৱেষণা আৰু উন্নয়নৰ গোটসমূহ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব লাগে যাতে তাৰ যোগেদি সেই অচলত বসবাস কৰা লাভাৰ্থীসকলৰ জীৱন যাৱনৰ মানদণ্ড উন্নত হয়;

- (d) জৈৰ সম্পদৰ গৱেষণা আৰু উন্নয়ন, জৈৰ জৰীপ আৰু জৈৰ উপযোগিতা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতীয় বিজ্ঞানীসকলৰ লগতে লাভাৰ্থী আৰু স্থানীয় লোক সকলকো একগোট কৰি মিলিত প্ৰয়াসত আগবঢ়োৱা;
- (e) লাভাৰ্থীসকলৰ উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত কামত অহাকৈ উদ্যোগী (venture) মূলধন পুঁজিৰ গঠন;
- (f) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই বিবেচনা কৰিলে লাভাৰ্থীসকলক আৰ্থিক ক্ষতিপূৰণ আৰু অন্যান্য অনা আৰ্থিক সুবিধা প্ৰদান।
- (3) সা-সুবিধাৰ বিভাজনৰ প্ৰসংগত যদি কিবা পৰিমাণৰ ধন বিচৰা হয় তেতিয়া ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই সেই ধনখিনি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিত জমা কৰিবলৈ আদেশ দিব;

অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত যদিহে জৈৰ সম্পদবিধ বা জৈৰ সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞান কোনো বিশেষ ব্যক্তি বা ব্যক্তিৰ গোট বা অনুষ্ঠান এটাৰ পৰা আহৰণ কৰা হয়, তেস্তে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই সেই ধনৰাশি পোনে পোনে সেই বিশেষ ব্যক্তি বা ব্যক্তিৰ গোট বা অনুষ্ঠানক প্ৰদান কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিব পাৰে। এই ক্ষেত্ৰত কিবা বুজাবুজিৰ চৰ্ত থাকিলে সেই অনুসাৰে ধনৰাশিৰ হস্তান্তৰ হয়।

- (4) এই ধাৰাৰ ব্যৱস্থাৱলীৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ লগত পৰামৰ্শ কৰি বিধি-ব্যৱস্থা আৰু নীতি-নিৰ্দেশনা প্ৰস্তুত কৰে।

অধ্যায় — 6

ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদ

22. (1) ৰাজ্য চৰকাৰে চৰকাৰী ঘোষণাপত্ৰত দিয়া জাননী মৰ্মে, ৰাজ্য চৰকাৰে দিয়া নিৰ্ধাৰিত তাৰিখ মৰ্মে এই আইনৰ অধীনত ৰাজ্যত এখন পৰিষদ গঠিত হ'ব যাৰ নাম হ'ব অসম ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদ।
- (2) এই ধাৰাত কোনো উল্লেখ নাথাকিলে কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলৰ বাবে কোনো ধৰণৰ ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদ গঠন কৰিব নোৱাৰি

আৰু কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।

যি কোনো এখন কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই এই উপধাৰাৰ অধীন ইয়াৰ সমস্ত ক্ষমতা বা কোনো এক ক্ষমতা বা কাৰ্য কোনো এগৰাকী বা কেইবাগৰাকী বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ হাতত অৰ্পণ কৰে। সেই ব্যক্তি বিশেষ বা ব্যক্তিৰ গোটটো কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে বাচি দিয়ে।

- (3) পৰিষদখন এটা স্থায়ী সংস্থা হ'ব আৰু ইয়াৰ নিজৰ চিল মোহৰ থাকিব। ইয়াৰ অধিকাৰৰ ভিতৰত থাকিব উভয় স্থাৱৰ আৰু অস্থাৱৰ সম্পত্তিৰ আহৰণ, নিয়ন্ত্ৰণ আৰু বিক্ৰী, চুক্তিনামা কৰা, পৰিষদে মোকদ্দমা তৰিবও পাৰিব আৰু মোকদ্দমাত পৰিবও পাৰে।
- (4) পৰিষদখনত থকা বিভিন্ন স্তৰৰ সদস্যসমূহ হৈছে -
 - (a) অধ্যক্ষ - তেওঁ ৰাজ্য চৰকাৰৰ দ্বাৰা নিযুক্ত হ'ব। তেওঁ এনে এগৰাকী প্ৰতিষ্ঠিত ব্যক্তি হ'ব লাগিব যাৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায় - সেই বিষয়ে গভীৰ জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতা থাকে। তদুপৰি তেওঁ এনে এগৰাকী ব্যক্তি হ'ব লাগিব যিয়ে জৈৰ সম্পদসমূহ কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে সেই বিষয়ৰ লগত জড়িত প্ৰশ্নসমূহৰ উচিত সমাধান দিব পাৰে।
 - (b) ৰাজ্য চৰকাৰে সৰ্বমুঠ পাঁচ গৰাকী পদেন সদস্য নিযুক্ত কৰিব পাৰে যিসকলে ৰাজ্যিক মন্ত্ৰী পৰিষদৰ
 - (c) বিশেষজ্ঞসকলৰ মাজৰ পৰা পাঁচ গৰাকীক নিযুক্ত কৰা হ'ব যি কেইগৰাকীৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ জৈৰ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ নহয় সেই দিশসমূহৰ যথোচিত জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতা আছে।
- (5) চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰত দিয়া জাননীৰ ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদখনৰ

মুখ্য কাৰ্যালয় ক'ত হ'ব তাক ৰাজ্য চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিব।

23. ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ কাৰ্যাৱলী হৈছে ক্ৰমে—

- (a) ৰাজ্য চৰকাৰক জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণৰ লগত জড়িত বিভিন্ন বিষয়ত পৰামৰ্শ দিব পাৰে, জৈৰ সম্পদৰ এনে ধৰণৰ ব্যৱহাৰ হ'ব লাগে যাতে ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায় আৰু জৈৰ সম্পদসমূহক কামত লগোৱাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা লাভালাভৰ ভাগ যাতে সকলোৱে সম পৰিমাণে লাভ কৰিব পাৰে - সেই বিষয়ে পৰামৰ্শ দিব পাৰে;
- (b) ভাৰতীয় লোকে জৈৰ সম্পদৰ বাণিজ্যিক উপযোগিতা সৃষ্টি কৰা বা জৈৰ জৰীপ কৰাক লৈ নিৰ্ধাৰিত বিধি ব্যৱস্থাৰ আওতাত অনুমোদন জনোৱা কাৰ্য;
- (c) এই আইনৰ অধীনত সামৰা অন্যান্য কাৰ্যাৱলীকো কাৰ্যকৰী কৰা বা তেনে কোনো কাৰ্য যি ৰাজ্য চৰকাৰে সমাধা কৰিবলৈ নিৰ্দেশনা দিয়ে।

24. (1) ধাৰা 7 অনুসৰি কোনো ভাৰতীয় নাগৰিক বা ভাৰতত সংস্থা, সংগঠন বা প্ৰতিষ্ঠানে জৈৰ সম্পদসমূহক লৈজড়িত কিবা কাৰ্যত মনোনিৱেশ কৰিবলৈ ইচ্ছুক হ'লে পূৰ্ব অনুমতি ল'ব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত ৰাজ্য চৰকাৰে ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদক পালন কৰিবলৈ দিয়া নীতি-নিয়মসমূহৰ ভিত্তিত তেনে ইচ্ছুক ব্যক্তিয়ে কৰিব খোজা কামৰ বাবে অনুমতি লাভ কৰিব পাৰিব।
- (2) যদিহে এইটো ধাৰণা হয় যে আবেদনকাৰীৰ কাৰ্য জৈৰ সম্পদৰ সংৰক্ষণৰ বিৰুদ্ধে গৈছে বা জৈৰ সম্পদৰ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত অনিষ্টকাৰী পদক্ষেপৰূপে বিবেচিত হয়, তেতিয়া উপধাৰা (1) ৰ অধীনত পোৱা ইংগিত মৰ্মে ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে সংশ্লিষ্ট স্থানীয় গোটসমূহৰ লগত কৰা পৰামৰ্শ মৰ্মে আৰু অনুসন্ধানৰ পাছত তেনে আবেদনপত্ৰত উল্লেখ থকা কাৰ্য কৰাতো নিষেধ বা বাধ্য-বাধকতা প্ৰদানেৰে সীমাবদ্ধ কৰি দিব পাৰে যাতে তেনে কাৰ্যৰ ফলত জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত সকাৰাত্মক পদক্ষেপসমূহ বিঘ্নিত নহয় তেনে কোনো আবেদনপত্ৰ নাকচ কৰাৰ আগতে আবেদনকাৰীক তেওঁৰ নিজৰ পক্ষৰ পৰা কথা ক'বলৈ সুযোগ দিয়া হয়। তেওঁৰ পক্ষৰ কথাখিনি শুনাৰ পাছতহে তেওঁৰ আবেদনপত্ৰখন নাকচ কৰিবলৈ আদেশ জাৰি কৰা হয়।
- (3) উপধাৰা (1) ত উল্লেখ কৰা প্ৰসংগ লৈ দৃষ্টিলৈ অহা কোনো তথ্য

গোপনে ৰখা হয়। পৰৱৰ্তী সময়ত তেনে তথ্য উদ্দেশ্যবশতঃ হওক অথবা সাধাৰণভাৱেও হওক সংশ্লিষ্ট বিষয়ৰ লগত জড়িত থকা ব্যক্তিৰ আগত প্ৰকাশ কৰিব পৰা যায়।

25. ধাৰা 1 ৰ পৰা 17 লৈ থকা নিৰ্দেশাৱলী ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হ'ব আৰু তলত উল্লেখ কৰা সালসলনিসমূহ কাৰ্যকৰী হ'ব। যথা
- কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰলৈ দিয়া নিৰ্দেশসমূহ ৰাজ্য চৰকাৰৰ ক্ষেত্ৰতো একে ৰূপত প্ৰযোজ্য হ'ব;
 - ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষলৈ দিয়া নিৰ্দেশসমূহ ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য হ'ব;
 - ভাৰতবৰ্ষৰ একত্ৰিত নিধিলৈ দিয়া নিৰ্দেশাৱলী ৰাজ্যৰ একত্ৰিত নিধিৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য হ'ব।

অধ্যায় — 7

ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বিত্ত, হিচাপ আৰু হিচাপ পৰীক্ষা

26. এই নিমিত্তে, সংসদে খৰচি মাৰি সকলো দিশ বুজি উঠাৰ পাছত আইন প্ৰণয়ন কৰিলে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে অনুদান হিচাপে বা ঋণ হিচাপে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষক ইয়াৰ আওতাত অহা কাৰ্যাৱলী সুচাৰুৰূপে সম্পাদন কৰিবলৈ ধনৰ যোগান ধৰে।
27. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজি নামৰ পুঁজি এটা গঠন কৰা হ'ব আৰু তাত জমা হ'ব—
- ধাৰা 26 ৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষলৈ আগবঢ়োৱা যিকোনো অনুদান বা ঋণ;
 - এই আইনৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই লাভ কৰা সকলো ধৰণৰ মাচুল (charges) আৰু ৰয়েলাটি (royalties);
 - কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সিদ্ধান্ত মৰ্মে অন্যান্য উৎসৰ পৰা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষলৈ আগবঢ়োৱা ধন
- (2) পুঁজিসমূহ তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত কামত লগোৱা হয়—

- লাভাৰ্থীসকলৰ উপকাৰত অহাকৈ ধন কল্যাণকামী ক্ষেত্ৰলৈ সৰবৰাহ কৰা;
 - সেই অঞ্চলসমূহৰ উন্নয়ন আৰু জৈৰ সম্পদসমূহৰ সংৰক্ষণ আৰু উন্নয়ন য'ৰ পৰা জৈৰ সম্পদ আৰু জৈৰ সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞান লাভ কৰিব পৰা যায়;
 - স্থানীয় গোটসমূহৰ লগত কৰা পৰামৰ্শ মৰ্মে শাখা (b)ত উল্লিখিত অঞ্চলসমূহৰ সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন।
28. প্ৰত্যেকটো বিত্ত বৰ্ষৰ ধাৰ্য কৰা তাৰিখত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ ওচৰত পূৰ্বৱৰ্তী বিত্ত বৰ্ষত সম্পাদিত হোৱা ইয়াৰ কাৰ্যকলাপৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব লাগিব। এই প্ৰতিবেদনত হিচাপ পৰীক্ষকৰ মতামত সহ সমুদায় হিচাপৰ পৰীক্ষিত প্ৰতিলিপি থাকিব লাগিব।
29. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই ভাৰতৰ মহালেখ পৰীক্ষকৰ পৰামৰ্শ লৈ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ নিৰ্দেশত্ৰমে শুদ্ধ হিচাপ আৰু অন্যান্য আনুষংগিক খতিয়ান (records) সঠিক ৰূপত (ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজি আৰু হিচাপৰ লগতে অন্যান্য খতিয়ানসমূহ) প্ৰস্তুত কৰি এক বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক অৰ্পণ কৰিব লাগে।
- (2) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ হিচাপসমূহ ভাৰতৰ মহালেখা পৰীক্ষকে তেওঁৰ সুবিধা অনুসৰি পৰীক্ষা কৰিব। এনে হিচাপ পৰীক্ষণৰ লগত জড়িত ব্যয়সমূহ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই বহন কৰিব আৰু সেই ধন মহালেখা পৰীক্ষাকলৈ আগবঢ়াব।
- (3) ভাৰতৰ মহালেখ পৰীক্ষকে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ হিচাপসমূহ পৰীক্ষা কৰিবলৈ অন্য ব্যক্তিক নিযুক্ত কৰিব পাৰে। তেনে ব্যক্তিয়েও মহা গাণনিকৰ দৰে সম অধিকাৰ, সুযোগ-সুবিধা আৰু কৰ্তৃত্বৰ অধিকাৰী হয়। যিহেতু মহালেখা পৰীক্ষকে চৰকাৰী হিচাপ পৰীক্ষণৰ লগত জড়িত, সেয়েহে তেওঁ হিচাপ পৰীক্ষা কৰোঁতে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ যিকোনো কাৰ্যালয় পৰ্যবেক্ষণ কৰিবলৈ যাব পাৰে অথবা প্ৰয়োজনবশতঃ কৰ্তৃপক্ষই ছপা কৰা গ্ৰন্থ বা পুস্তিকা, হিচাপ, হিচাপ পৰীক্ষণৰ লগত জড়িত ভাউচাৰ (voucher), অন্যান্য নথি-পত্ৰ আৰু কাগজ-পত্ৰ পৰীক্ষা কৰি চাব পাৰে।

- (4) এইদৰে ভাৰতৰ মহালেখা পৰীক্ষকে প্ৰস্তুত কৰা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ হিচাপসমূহ বা তেওঁ নিযুক্ত কৰা অন্য ব্যক্তিয়ে কৰা হিচাপসমূহ হিচাপ পৰীক্ষণৰ পাছত বাহ্যিক হিচাপ পৰীক্ষণৰ প্ৰতিবেদনসহ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰলৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়।
30. মহালেখা পৰীক্ষকৰ পৰা লাভ সেই বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন আৰু হিচাপ পৰীক্ষণৰ প্ৰতিবেদন প্ৰাপ্তিৰ পিছতেই তাক সংসদৰ আটাইকেইখন সদনৰ মজিয়াত দাখিল কৰে।

অধ্যায় – 8

ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ বিত্ত, হিচাপ আৰু হিচাপ পৰীক্ষা

31. এই নিমিত্তে, ৰাজ্য বিধান সভাই খৰচি মাৰি সকলো দিশ বুজি উঠাৰ পাছত আইন প্ৰণয়ন কৰিলে ৰাজ্য চৰকাৰে ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদক ইয়াৰ আওতাত অহা কাৰ্যাৱলী সূচাৰূপে সম্পাদন কৰিবলৈ ধনৰ যোগান ধৰে।
32. (1) ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজি নামৰ পুঁজি এটা গঠন কৰা হ'ব আৰু তাত জমা হ'ব—
- (a) ধাৰা 31 ৰ অধীনত ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদলৈ আগবঢ়োৱা যিকোনো অনুদান বা ঋণ;
- (b) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই আগবঢ়োৱা অনুদান বা ঋণ;
- (c) ৰাজ্য চৰকাৰৰ সিদ্ধান্ত মৰ্মে অন্যান্য উৎসৰ পৰা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদলৈ আগবঢ়োৱা ধন।
- (2) পুঁজিসমূহ তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত কামত লগোৱা হ'ব।
- (a) ঐতিহ্যমণ্ডিত স্থানসমূহৰ ব্যৱস্থাপনা আৰু সংৰক্ষণ,
- (b) ধাৰা 37 ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত আৰ্থিকভাৱে লোকচানৰ সন্মুখীন হোৱা লোকসকলৰ পুনঃসংস্থাপন আৰু তেওঁলোকক ক্ষতিপূৰণ প্ৰদান;
- (c) জৈৰ সম্পদৰ সংৰক্ষণ আৰু উন্নয়ন,
- (d) স্থানীয় গোটসমূহৰ লগত কৰা পৰামৰ্শ মৰ্মে ধাৰা 24 ত উল্লিখিত সেই অঞ্চলসমূহৰ সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন য'ৰ পৰা জৈৰ

- সম্পদ আৰু জৈৰ সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞান লাভ কৰিব পৰা যায়;
- (e) এই আইনৰ অধীনত পালনীয় দায়িত্ব আৰু কৰণীয় কৰ্তব্যসমূহ সম্পাদন কৰোতে পুঁজিৰ ধন ব্যয় কৰা হয়।
33. প্ৰত্যেকটো বিত্ত বৰ্ষত ধাৰ্য কৰা তাৰিখত ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে ৰাজ্য চৰকাৰৰ ওচৰত পূৰ্বৱৰ্তী বিত্ত বৰ্ষত সম্পাদিত হোৱা ইয়াৰ কাৰ্যকলাপৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব লাগিব।
34. ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে ৰাজ্যৰ মহাগাণনিকৰ পৰামৰ্শ লৈ ৰাজ্য চৰকাৰৰ নিৰ্দেশ ক্ৰমে শুদ্ধ হিচাপ আৰু অন্যান্য আনুষংগিক খতিয়ান সঠিক ৰূপত প্ৰস্তুত কৰি এক বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন ৰাজ্য চৰকাৰক অপৰ্ণ কৰিব লাগে।
35. মহাগাণনিকৰ পৰা লাভ কৰা সেই বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন প্ৰাপ্তিৰ পিছতেই ৰাজ্য চৰকাৰে সেই প্ৰতিবেদন ৰাজ্যিক বিধানসভাৰ মজিয়াত দাখিল কৰে।

অধ্যায় – 9

কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ কৰ্তব্যসমূহ

36. (1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত কৌশল, আঁচনি আৰু কাৰ্যসূচীৰ প্ৰস্তুতি আৰু কাৰ্যকৰীকৰণত মনোনিবেশ কৰে যাতে জৈৰ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত উপাদানসমূহৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ হয় যে ইয়াৰ ভাঙাৰ শেষ হৈ নাযায়, ইয়াৰ সংৰক্ষণ আৰু উন্নয়ন হয়। তদুপৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এনে ধৰণৰ পদক্ষেপ হাতত ল'ব লাগে যাতে জৈৰ সম্পদত সমৃদ্ধ অঞ্চলসমূহৰ চিনাক্তকৰণ আৰু নিৰীক্ষণ হয়, পূৰ্বৰ বা স্বাভাৱিক স্থানত থকা আৰু পূৰ্বৰ বা স্বাভাৱিক স্থানত নথকা জৈৰ সম্পদসমূহৰ উন্নয়ন, জৈৰ সম্পদৰ সংৰক্ষণ, জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত বিষয়ৰ গৱেষণা, প্ৰশিক্ষণ আৰু জনতাৰ মাজত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সম্পৰ্কে জাগৰণ সৃষ্টি কৰিবলৈ হাতত লোৱা শিক্ষামূলক অভিযানসমূহ ফলৱৰ্তী কৰিবলৈ উৎসাহ আৰু উদগণিমূলক পুৰস্কাৰ আগবঢ়াব লাগে।
- (2) যেতিয়া কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এইটো উপলব্ধি কৰে - কোনো বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ

জৈৱ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত সম্পদ, জৈৱ সম্পদ আৰু সিৰোৰ যি স্থানত পোৱা যায়, সেই স্থানসমূহ যদি কিবা হানি-বিঘিনি হয়, তাৰ পৰা প্ৰয়োজনতকৈ অধিক সম্পদ নিষ্কাশণ কৰা হয় বা তেনে স্থানৰ উচিত ৰক্ষণাবেক্ষণ নহয়, তেনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সংশ্লিষ্ট ৰাজ্য চৰকাৰলৈ নিৰ্দেশনা জাৰি কৰি তেনে স্থান আৰু সম্পদৰ উন্নয়নৰ বাবে পদক্ষেপ ল'বলৈ আদেশ দিব পাৰে; প্ৰয়োজন বিশেষে ৰাজ্য চৰকাৰক তেনে উন্নয়নমূলক কাৰ্য সম্পাদন কৰিবলৈ কাৰিকৰী বা অন্যান্য দিশৰ সহযোগিতা আগবঢ়ায়।

- (3) সংহত আঁচনি, কাৰ্যসূচী আৰু নীতিৰ আধাৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে বিবেচনা কৰিলে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, উন্নয়ন, ইয়াৰ সম্পদৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে ইয়াৰ ভাঙৰ শেষ হৈ নাযায়, ইত্যাদি দিশসমূহ সংশ্লিষ্ট খণ্ড বা বিভিন্ন খণ্ডৰ সংযুতিৰ মাধ্যমেৰে উন্নয়নমূলক পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব লাগে।
- (4) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে বিবেচনা কৰিলে তেনে ক্ষেত্ৰত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে যেতিয়া—
 - (i) কোনো প্ৰকল্পৰ কাৰ্যকৰীকৰণে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ ওপৰত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে বুলি যদি শংকা ঘনীভূত হয়, তেতিয়া কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে তেনে কু-প্ৰভাৱৰ পৰিমাণ কমাবলৈকে হওক অথবা তেনে পৰিস্থিতিৰ উদ্ভৱ নহ'বলৈকে হওক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সময় সাপেক্ষ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। তদুপৰি তেনে ক্ষেত্ৰত পৰিস্থিতিৰ মূল্যায়নৰ বাবে যদি সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰো সহযোগিতা প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰে তেন্তে ৰাইজৰ সহযোগিতা ল'ব লাগিব।
 - (ii) জৈৱ প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা পৰিৱৰ্তিত ৰূপ প্ৰাপ্ত জীৱিত প্ৰাণীয়ে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, তাৰ ব্যৱহাৰ আৰু মানুহৰ স্বাস্থ্যত যাতে কোনো প্ৰতিকূল প্ৰভাৱ নেপেলাই, তেনে সান্তব্য বিপদৰ কথা চিন্তা কৰি তেনে জৈৱ প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত কিছু নিয়ন্ত্ৰণমূলক ব্যৱস্থা আৰু উপযুক্ত পৰিচালনাৰ পৰিবেশ সৃষ্টি কৰিব লাগিব।
- (5) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই দিয়া নীতি-নিৰ্দেশনাক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সন্মান জনাই জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত স্থানীয় ৰাইজৰ ব্যৱহাৰিক

জ্ঞান আৰু তত্ত্বগত জ্ঞানক সংৰক্ষণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে স্থানীয়, ৰাজ্যিক বা ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়তেই হওক, এনে ধৰণৰ জ্ঞানৰ পঞ্জীয়ন কৰাৰ লগতে সেই জ্ঞানৰ যথাযথ ৰক্ষণাবেক্ষণ, সংৰক্ষণ, সুৰক্ষা আৰু বিশিষ্ট প্ৰজাতিৰ জৈৱ সম্পদ বা জৈৱ চক্ৰৰ সুৰক্ষা সুনিশ্চিত কৰিব লাগিব।

ব্যাখ্যা : এই ধাৰাত থকা

- (a) “অস্থানিক স্থানত থকা জৈৱ সম্পদৰ সংৰক্ষণ (Ex situ conservation)ৰ অৰ্থ হৈছে সেইবিলাক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য যুক্ত সম্পদ যিবিলাক তাৰ স্থানিক বাসস্থানৰ বাহিৰত অৱস্থিত
 - (b) “স্থানিক স্থানত থকা জৈৱ সম্পদৰ সংৰক্ষণ (in situ conservation)ৰ অৰ্থ হৈছে পৰিস্থিতি তন্ত্ৰসমূহ আৰু স্থানিক স্থানসমূহ সংৰক্ষণ আৰু স্থানিক উদ্ভৱ স্থানত থকা বিকাশক্ষম জৈৱ প্ৰজাতিসমূহৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ আৰু উদ্ধাৰ কাৰ্য। এই কথাষাৰ সেইসমূহ প্ৰজাতিৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰয়োজ্য হ'ব যিবিলাক প্ৰজাতিক সিবিলাকৰ স্থানিক স্থানত কৰাৰ দৰে ঘৰুৱা পৰিবেশত সিবিলাকৰ বিশিষ্ট গুণৰাজি বিকশিত কৰা হয়।
37. (1) সমসাময়িক সময়ছোৱাত প্ৰচলিত কোনো আইনৰ প্ৰতি পক্ষপাতিত্বমূলক দৃষ্টিভংগী গ্ৰহণ নকৰাকৈ, ৰাজ্য চৰকাৰে, সময়ে সময়ে, স্থানীয় গোটসমূহৰ লগত পৰামৰ্শ কৰি এই বিশেষ আইনখনৰ অধীনত পৰা কোনো জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰে সমৃদ্ধ অঞ্চলক জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ ঐতিহ্যময় স্থান হিচাপে চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰৰ মাজেদি ঘোষণা কৰিব পাৰে।
 - (2) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সহযোগিতাত ৰাজ্য চৰকাৰে সকলোবিলাক জৈৱ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত ঐতিহ্যময় স্থানৰ পৰিচালনা আৰু সংৰক্ষণৰ বাবে নীতি-নিৰ্দেশনা কৰিব পাৰে।
 - (3) চৰকাৰে জাৰি কৰা এনে নীতি-নিৰ্দেশনাৰ দ্বাৰা যদি কোনো লোক আৰ্থিকভাৱে ক্ষতিগ্ৰস্ত হয় তেনে লোক বা জন সমুদায়ৰ পুনঃ সংস্থাপন বা আৰ্থিক ক্ষতিপূৰণ কৰিবলৈ বিভিন্ন আঁচনি গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।
38. সংশ্লিষ্ট ৰাজ্য চৰকাৰৰ লগত পৰামৰ্শ কৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সমসাময়িক

সময়ছোৱাত প্ৰচলিত থকা আইনৰ প্ৰতি পক্ষপাতিত্বমূলক দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ নকৰাকৈ, সময়ে সময়ে, অদূৰ ভৱিষ্যতে লুপ্তপ্ৰায় হ'ব ধৰা বা লুপ্ত হোৱাৰ সম্ভাৱনা থকা জৈৰ প্ৰজাতিক সংকটাপন্ন প্ৰজাতি হিচাপে চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰৰ যোগেদি ঘোষণা কৰিব পাৰে। সেই মতে চৰকাৰে তেনে সংকটাপন্ন জৈৰ প্ৰজাতিৰ উপযুক্ত ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে সেইসমূহৰ 'পুনঃ সংস্থাপন' (rehabilitation) আৰু প্ৰয়োজন বিশেষে বিভিন্ন কামত লগা সেই প্ৰজাতিসমূহ সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত বাধা-নিষেধ আৰোপ বা সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত নিয়ন্ত্ৰিত পদক্ষেপ জাৰি কৰিব পাৰে।

39. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ লগত কৰা পৰামৰ্শ মৰ্মে বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ জৈৰ সম্পদসমূহৰ ভাণ্ডাৰৰ উপযুক্ত ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে বিভিন্ন অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান মনোনীত কৰিব পাৰে।
- (2) সেই মনোনীত অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানসমূহে সিবিলাকৰ জিম্মাত ৰখা জৈৰ সম্পদসমূহৰ নমুনা সমূহো সুৰক্ষিত অৱস্থাত ৰাখে।
- (3) যদি কোনো ব্যক্তিয়ে কিবা নতুন জৈৰ উপাদান আৱিষ্কাৰ কৰে, তেন্তে জৈৰ সম্পদসমূহ সিবিলাক অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ জিম্মাত থাকে, তেওঁলোকৰ হাতত সেই আৱিষ্কাৰ প্ৰদান কৰিব লাগে।
40. এই আইনৰ আওতাত নপৰা যিকোনো বস্তু আৰু লগতে সেইসমূহ জৈৰ সম্পদ সিবিলাক উপভোক্তা দ্ৰব্য (commodity) হিচাপে ব্যৱহৃত হয়, সেই সমূহক ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ লগত কৰা পৰামৰ্শ অনুসৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য আইনৰ আওতাত নপৰে বুলি চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰৰ যোগেদি জননী জাৰি কৰে।

অধ্যায় — 10

জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনাৰ সমিতিসমূহ

41. (1) প্ৰতিটো স্থানীয় গোটে নিজৰ নিজৰ অঞ্চলত একোটা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনা সমিতি গঠন কৰিব লাগে যাতে তাৰ যোগেদি জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণৰ প্ৰসাৰ, জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ এনে ধৰণৰ প্ৰয়োগ যাতে

ইয়াৰ ভাণ্ডাৰ শেষ হৈ নাযায় আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ তথ্য লিপিবদ্ধ কৰিব পৰা হয়। ইয়াৰ লগত জৈৰ সম্পদৰ প্ৰকৃত বাসভূমিৰ সংৰক্ষণ, ভূমি ভাগৰ বিশিষ্টতা থলুৱা প্ৰজাতি আৰু কাল্টিভাৰ (cultivar) ৰ সংৰক্ষণ, ঘৰচীয়া কৰা জীৱ-জন্তুৰ বংশ বৃদ্ধি আৰু সিবিলাকৰ সংৰক্ষণ, জীৱাণুৰ সংৰক্ষণ আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত জড়িত জ্ঞানৰ ক্ৰমানুসৰি লিপিবদ্ধকৰণ।

ব্যাখ্যা - এই উপধাৰাৰ প্ৰসংগত,

- (a) 'Cultivar' ৰ অৰ্থ হৈছে এবিধ বিশেষ প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদ যাক বিশেষভাৱে কৃষি কাৰ্যৰ বাবে উৎপাদন আৰু বৰ্তাই ৰখা হৈছে;
- (b) 'Folk variety' অৰ্থাৎ থলুৱা প্ৰজাতি হৈছে কৃষিৰ যোগেদি উৎপাদন কৰা এবিধ উদ্ভিদৰ প্ৰজাতি যাক কৃষকসকলে নিজৰ ভিতৰতে বিকশিত কৰি উৎপাদন কৰিছে;
- (c) 'Landrace' অৰ্থাৎ লেণ্ডৰেচৰ অৰ্থ হৈছে আদিম কাল্টিভাৰ যাক প্ৰাচীন কালৰ কৃষকসকল আৰু তেওঁলোকৰ বংশধৰসকলে উৎপাদন কৰিছিল।
- (2) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনা সমিতিৰ ন্যায্য পৰিসীমাৰ ভিতৰত উৎপন্ন হোৱা জৈৰ সম্পদ আৰু তেনে সম্পদৰ লগত জড়িত জ্ঞানৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদসমূহে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনা সমিতিসমূহৰ লগত আলোচনা কৰিব।
- (3) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনা সমিতিসমূহে ইয়াৰ অধিকাৰৰ ভিতৰত পৰা অঞ্চলসমূহৰ পৰা কোনো ব্যক্তিয়ে বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰৰ বাবে জৈৰ সম্পদ আহৰণ কৰিবলৈ বা সংগ্ৰহ কৰিবলৈ ইচ্ছুক হ'লে তেনে সমিতিয়ে তেনে ব্যক্তিক ধাৰ্য কৰা কৰ দিবলৈ বাধ্য কৰিব পাৰে।

অধ্যায় — 11

স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজি

42. এই নিমিত্তে, ৰাজ্যিক বিধান সভাই খৰচি মাৰি সকলো দিশ বুজি উঠাৰ পাছত আইন প্ৰণয়ন কৰিলে ৰাজ্য চৰকাৰে স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিক ইয়াৰ অধীনৰ কাৰ্যাৱলী সূচাৰুৰূপে সম্পাদন কৰিবলৈ অনুদান বা ঋণ হিচাপে ধনৰ যোগান ধৰে।
43. (1) ৰাজ্য চৰকাৰৰ জাননী মৰ্মে যিবিলাক অঞ্চলত স্বায়ত্ত শাসিত অনুষ্ঠানৰ উপস্থিতি আছে, তেনেবিলাক অঞ্চলত স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজি গঠন কৰা হ'ব আৰু তাত জমা হ'ব—
- (a) ধাৰা 42 ৰ অধীনত আগবঢ়োৱা অনুদান আৰু ঋণ;
- (b) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই আগবঢ়োৱা যিকোনো অনুদান অথবা ঋণ;
- (c) ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে আগবঢ়োৱা যিকোনো অনুদান বা ঋণ;
- (d) ধাৰা 41 ৰ উপধাৰা (3) ৰ অধীনত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনা সমিতিসমূহে লাভ কৰা মাচুল;
- (e) ৰাজ্য চৰকাৰৰ সিদ্ধান্ত মৰ্মে অন্যান্য উৎসৰ পৰা স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিয়ে লাভ কৰা ধন।
44. (1) উপধাৰা (2) ত উল্লেখ থকা নিৰ্দেশাৱলী অনুসৰি স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিয়ে ৰাজ্য চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া আধাৰত পুঁজিৰ পৰিচালনা, সুৰক্ষা আৰু ক'ত ক'ত পুঁজিৰ বিনিয়োগ কৰিব তাক স্থিৰ কৰে।
- (2) সংশ্লিষ্ট স্থানীয় গোটেৰ পৰিচালনাৰ ভিতৰত পৰা জৈৰ বৈচিত্ৰ্যযুক্ত অঞ্চলসমূহৰ সংৰক্ষণ আৰু উন্নয়নৰ বাবে সেই পুঁজিৰ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে।

সংশ্লিষ্ট অঞ্চলৰ জনসমুদায়ৰ উন্নয়ন আৰু কল্যাণৰ বাবে পুঁজিত ব্যৱহাৰ হ'ব লাগে, কিয়নো, তেওঁলোকৰ কল্যাণৰ লগতে সেই

অঞ্চলৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণৰ ওতঃপ্ৰোত অবিৰত সম্পৰ্ক আছে।

45. প্ৰত্যেকটো বিভূ বৰ্ষত ধাৰ্য কৰা তাৰিখত স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিৰ দায়িত্বত থকা মূল ব্যক্তি গৰাকীয়ে সংশ্লিষ্ট স্থানীয় গোটক পূৰ্বৱৰ্তী বিভূ বৰ্ষত সম্পাদিত হোৱা ইয়াৰ কাৰ্যকলাপৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব লাগিব।
46. স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিৰ দায়িত্বত থকা মূল ব্যক্তিগৰাকীয়ে ৰাজ্যৰ মহাগাণনিকৰ পৰামৰ্শ লৈ নিৰ্দিষ্ট তাৰিখৰ ভিতৰত পৰীক্ষিত হোৱা হিচাপ আৰু হিচাপ পৰীক্ষক গৰাকীৰ প্ৰতিবেদন সংশ্লিষ্ট স্থানীয় গোটেৰ হাতত অৰ্পণ কৰিব লাগে।
47. ধাৰা (4) ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত প্ৰত্যেকটো স্থানীয় গোটে গঠন কৰা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিচালনা সমিতিয়ে সংশ্লিষ্ট স্থানীয় গোটেৰ কৰ্তৃপক্ষৰ অধীনত থকা অঞ্চলটোৰ উপায়ুক্ত গৰাকীৰ হাতত সমিতিৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন আৰু হিচাপ পৰীক্ষণ হোৱা হিচাপ দাখিল কৰিব লাগিব।

অধ্যায়—12

বিবিধ বিষয়

48. (1) কোনো পক্ষপাতিত্বমূলক দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ নকৰাকৈ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই জৈৰ বৈচিত্ৰ্য আইনৰ কোনো দফা আইনখনৰ পৰা কৰ্তন কৰিলেও আইনৰ অধীনত কৰ্তৃপক্ষই চলোৱা কাৰ্যাৱলী আৰু পালন কৰা দায়িত্বৰ প্ৰসংগত কৰ্তন কৰা সেই নীতিৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰে :
এই উপধাৰাৰ অধীনত কোনো নিৰ্দেশ জাৰি কৰাৰ আগতে, সম্ভৱ স্থলত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষক ইয়াৰ মতামত ব্যক্ত কৰিবলৈ সুবিধা দিব লাগে।
- (2) নীতি নিৰ্ধাৰণৰ পত্ৰই হওক বা অন্য কিবা কাৰণেই হওক, সকলো ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সিদ্ধান্তই চূড়ান্ত।
49. (1) কোনো পক্ষপাতিত্বমূলক দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ নকৰাকৈ ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য আইনৰ কোনো দফা আইনখনৰ পৰা কৰ্তন কৰা হ'লেও, এই আইনৰ অধীনত কৰ্তৃপক্ষই চলোৱা কাৰ্যাৱলী আৰু পালন কৰা দায়িত্বৰ প্ৰসংগত ৰাজ্য চৰকাৰে লিখিতভাৱে নীতি সম্পৰ্কীয় কিবা প্ৰশ্ন কৰিলে তাৰ উত্তৰ দিয়াটো বাধ্যতামূলক :

এই উপধাৰাৰ অধীনত কোনো নিৰ্দেশ জাৰি কৰা আগতে, সম্ভৱ স্থলত ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদক ইয়াক মতামত ব্যক্ত কৰিবলৈ সুবিধা দিব লাগে।

- (2) নীতি নিৰ্ধাৰণৰ প্ৰশ্নই হওক বা অন্য কিবা কাৰণেই হওক, সকলো ক্ষেত্ৰত ৰাজ্য চৰকাৰৰ সিদ্ধান্তই চূড়ান্ত।
50. (1) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ মাজত কিবা বিবাদ লাগিলে কৰ্তৃপক্ষ অথবা পৰিষদে নিৰ্দিষ্ট সময়সীমাৰ ভিতৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক আপিল (appeal) কৰিব পাৰে।
- (2) প্ৰত্যেকটো আপিল কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে উপধাৰা (1) ত দিয়া নিৰ্দেশনাৰ অনুৰূপ হ'ব লাগিব।
- (3) আপিলৰ নিষ্পত্তিও কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে দিয়া নিৰ্দেশনাৰ অনুৰূপ হ'ব লাগিব।
- (4) আপিল নিষ্পত্তিৰ আগতে উভয় পক্ষক নিজৰ মতামত ব্যক্ত কৰিবলৈ সুবিধা দিয়া হয়। বিভিন্ন ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদসমূহৰ মাজত যদি কিবা কাৰণত বিবাদৰ উদ্ভৱ হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে বিবাদ নিষ্পত্তিৰ ভাৰ ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ হাতত অৰ্পণ কৰে।
- (5) উপধাৰা (4)ৰ অধীনত কোনো বিবাদৰ ৰায় দিবলগীয়া হ'লে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই স্বাভাৱিক ন্যায়ৰ পদ্ধতি অনুসৰণ কৰিব আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ নিৰ্দেশাৱলী মানি চলিব।
- (6) এই ধাৰাৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই নিজৰ দায়িত্ব পালনৰ সময়ত কেতবোৰ বিশেষ ক্ষেত্ৰত code of civil procedure, 1908 ৰ অধীনত অসামৰিক বিচাৰালয়ক প্ৰদান কৰা ক্ষমতাৰ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিব। সেই বিশেষ ক্ষেত্ৰসমূহ হৈছে—
- (a) যিকোনো ব্যক্তিক চমন জাৰি কৰি তেওঁক উপস্থিত হ'বলৈ বাধ্য কৰা আৰু শপতনামা পাঠ কৰোৱাই তেওঁক পৰীক্ষা কৰা;
- (b) তথ্যৰ উদ্ভাৱন আৰু তাক দাখিলকৰণ;
- (c) শপতনামা বা হলপনামাৰ সাক্ষ্য বা প্ৰমাণ গ্ৰহণ;
- (d) সাক্ষী বা তথ্যৰ পৰীক্ষাৰ বাবে আয়োগ গঠন;

- (e) ইয়াৰ সিদ্ধান্তসমূহৰ পুনৰীক্ষণ;
- (f) কোনো আবেদনপত্ৰক ত্ৰুটিপূৰ্ণ বা একপক্ষীয় বুলি গণ্য কৰি তাক বৰ্খাস্ত কৰা;
- (g) কোনো বৰ্খাস্ত কৰা আবেদন পত্ৰ বা ইয়াৰ দ্বাৰা গৃহীত হোৱা কোনো নিৰ্দেশনা একপক্ষীয় বুলি বিবেচনা কৰি তাক একাধৰীয়া কৈ থোৱা;
- (h) নিৰ্দেশিত হোৱা অন্য যিকোনো বিষয়।
- (7) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ প্ৰত্যেকটো কাৰ্যবিৱৰণী (proceeding) ধাৰা 193 আৰু ধাৰা 228 ৰ অধীনত আইনসম্মত বিবেচিত হ'ব আৰু ধাৰা 196, ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইন অনুসৰি বৈধ হ'ব। সেইদৰে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষক ধাৰা 195 ৰ অধীনত আৰু Code of Criminal Procedure, 1973 ৰ অধ্যায় XXVI ৰ অধীনত দেৱানী আদালত (Civil court) হিচাপে বিবেচিত হ'ব।
51. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ সকলো সদস্য, বিষয়া আৰু অন্যান্য কৰ্মচাৰীয়ে এই আইনখনৰ অধীনত কৰ্তব্যত নিয়োজিত ৰৈহ থাকিলে ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইনৰ ধাৰা 21 অনুসৰি তেওঁলোক চৰকাৰী কৰ্মচাৰী (Government Servant) হিচাপে বিবেচিত হ'ব।
52. এই আইনৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা কোনো ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে সা-সুবিধা ভাগ কৰি দিয়া প্ৰসংগতেই হওক বা অন্য কিবা নিৰ্দেশক লৈ যদি কোনো ব্যক্তি সন্তুষ্ট নহয় তেন্তে তেনে ব্যক্তিয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে তেওঁলৈ পঠিওৱা নিৰ্দেশপত্ৰ পোৱাৰ দিনাৰ পৰা ত্ৰিশ দিনৰ ভিতৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপিল কৰিব লাগিব : যদি উচ্চ ন্যায়ালয়ে এইটো বিবেচনা কৰে যে আপিলকাৰী ব্যক্তিগৰাকীক উপযুক্ত কাৰণ দৰ্শাবলৈ প্ৰয়োজনীয় সময় দিয়া হোৱা নাই, তেতিয়াহ'লে তেনে আবেদনকাৰীক সময় বঢ়াই ষাঠি দিনৰ সময় দিয়া হয়। কিন্তু তাতকৈ অধিক সময় দিয়া নহয়।
53. এই আইনৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ কোনো নিৰ্দেশ বা লাভালাভৰ ভাগ-বতোৱাৰা বিষয়ক সিদ্ধান্ত; অথবা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ কোনো

সিদ্ধান্ত বা নিৰ্দেশৰ বিৰুদ্ধে উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপিল কৰিলে, সেই সিদ্ধান্ত বা নিৰ্দেশো সেই ন্যায়ালয়ে জাৰি কৰা কোনো ডিক্ৰি (Decree) ৰ দৰেই ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো বিষয়া বা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ বিষয়া বা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ পঞ্জীয়কে বিতৰণ কৰা প্ৰমাণ পত্ৰ আকাৰত হ'ব।

ব্যাখ্যা — এই ধাৰাটো আৰু তাৰ লগতে ধাৰা গুচৰ নিৰ্দেশাৱলীৰ ক্ষেত্ৰতো “ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদ” শব্দকেইটাই সেই ব্যক্তি বা ব্যক্তিৰ গোটক সামৰে যাৰ হাতত ধাৰা চৰ উপধাৰা (2) দফাৰ অধীনত কাৰ্যপৰিচালনাৰ ক্ষমতা অৰ্পণ কৰা হৈছে। তদুপৰি এই ধাৰাৰ অধীনত এনে ব্যক্তি বা ব্যক্তিৰ গোটৰ লগত জড়িত প্ৰমাণপত্ৰ সংশ্লিষ্ট বিষয় অনুসৰি (as the case may be) কোনো বিশেষ ব্যক্তি বা ব্যক্তিৰ গোট বিতৰণ কৰিব পাৰিব।

54. কল্যাণমূলক দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিবেচনাৰে এই আইনৰ অধীনত কোনো নীতি-নিয়ম, নিয়ন্ত্ৰণমূলক পদক্ষেপ আদি গ্ৰহণ কৰিলে কোনেও তেনে বিষয়লৈ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰ, কেন্দ্ৰীয় বা ৰাজ্য চৰকাৰৰ কোনো বিষয়া, ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ কোনো সদস্য, বিষয়া বা কৰ্মচাৰীৰ বিৰুদ্ধে কোনো মোকদ্দমা, অভিযোগনামা বা আইনগত কাৰ্য ব্যৱস্থা তৰিব বা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আবেদন কৰিব নোৱাৰে।

55. (1) যদি কোনোবাই ধাৰা 3 বা ধাৰা 4 বা ধাৰা 6 ৰ অধীনত থকা নীতি-নিৰ্দেশাৱলী লংঘন কৰে বা লংঘন কৰিবলৈ কাৰোবাক প্ৰৰোচিত কৰে, তেতিয়াহ'লে তেনে লংঘনকাৰী বা প্ৰৰোচক ব্যক্তিক পাঁচ বছৰলৈকে কাৰাদণ্ড দিয়াৰ বিধান আছে। অথবা তেনে আইন লংঘনকাৰী ব্যক্তিয়ে দহ লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমাণা ভৰিব লাগিব। যদিহে তেনে ব্যক্তিয়ে কৰা ক্ষয়-ক্ষতিৰ পৰিমাণ দহ লাখতকৈ অধিক হয় তেতিয়াহ'লে সেই জৰিমাণা ক্ষয়-ক্ষতিৰ পৰিমাণৰ সমান হ'ব অথবা কাৰাদণ্ড আৰু জৰিমাণা উভয় হ'ব।

(2) যদি কোনো ব্যক্তিয়ে ধাৰা (7) বা ধাৰা (24) ৰ ধাৰা (2) ৰ অধীনত কোনো নীতি-নিৰ্দেশাৱলী লংঘন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে বা কাৰোবাক তেনে কৰিবলৈ প্ৰৰোচিত কৰে তেন্তে আইন লংঘনকাৰী বা প্ৰৰোচক ব্যক্তিক তিনি বছৰলৈকে কাৰাদণ্ড দিব পাৰে বা পাঁচ লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমাণা বিহিব পাৰে অথবা কাৰাদণ্ড আৰু জৰিমাণা দুয়োটা ভোগ কৰিব লাগিব।

56. যদি কোনো ব্যক্তিয়ে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰ, ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ কোনো নিৰ্দেশ বা বিধি-ব্যৱস্থা লংঘন কৰে বা কাৰোবাক তেনে কৰিবলৈ প্ৰৰোচিত কৰে আৰু যদিহে তেনে অপৰাধৰ বাবে আইনখনত কোনো বিধিবদ্ধ হোৱা শাস্তি নাথাকে, তেনে ক্ষেত্ৰত তেনে ব্যক্তিক এক লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমাণা বিহিব পাৰে। তেওঁ তেনে অপৰাধ দ্বিতীয়বাৰ কৰিলে জৰিমাণা দুই লাখ টকালৈ বৃদ্ধি পাব আৰু যদিহে তেওঁ তেনে অপৰাধ বাৰে বাৰে কৰি থাকে তেতিয়াহ'লে প্ৰত্যেক দিনে অতিৰিক্ত জৰিমাণাসহ দুই লাখ টকালৈকে হৈ থাকিব।

57. (1) এই আইনৰ অধীনত কোনো এটা কোম্পানীয়ে যদি অপৰাধ সংঘটিত কৰে বা আইন লংঘন কৰা কোনো কামত জড়িত হয়, তেতিয়া সেই সময়ছোৱাত যিগৰাকী ব্যক্তিয়ে কোম্পানীটোৰ কাৰ্যাৱলী পৰিচালনা কৰে বা যি ব্যক্তি সংশ্লিষ্ট কোম্পানীটোৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ হয় তেওঁকেই দোষী বুলি বিবেচনা কৰা হয়। তেওঁ অজ্ঞতাৰশতঃ হওক বা তেনে অপৰাধ বা আইন লংঘনকাৰী কাৰ্য সংঘটিত হোৱাতো নিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি বন্ধ কৰিব নোৱাৰাৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত হয়।

(2) এই উপধাৰা (1) ত নিৰ্দেশনা নাথাকিলেও যদিহে এই আইনৰ অধীনত কোনোবা কোম্পানীয়ে কিবা অপৰাধ বা আইন লংঘনকাৰী কাৰ্য সংঘটিত কৰে আৰু এইটো প্ৰমাণিত হয় যে সেই অপৰাধ বা আইন লংঘনকাৰী কাৰ্য সংঘটিত হোৱাত কোম্পানীৰ কোনো পৰিচালক, সচিব বা অন্য কোনো বিষয়াৰ সন্মতি, মৌন সন্মতি থাকে তেতিয়া তেনে বিষয়া বা কৰ্মচাৰী দোষী সাব্যস্ত হয়, তেওঁৰ বিৰুদ্ধে ন্যায়িক কাৰ্যব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হয় আৰু সেই অনুৰূপে তেওঁৰ শাস্তি হয়।

ব্যাখ্যা — এই ধাৰাৰ নীতি-নিৰ্দেশনাৰ ক্ষেত্ৰত

- (a) ‘Company’ অৰ্থাৎ কোম্পানী বুলিলে কোনো সংঘবদ্ধ গোট বুজায়। ইয়াত কোনো ফাৰ্ম (Firm) বা ব্যক্তিৰ নিৰ্দিষ্ট কিছুমান গোটক বুজায়।
- (b) ‘Director’ অৰ্থাৎ ফাৰ্ম বা সংঘবদ্ধ গোটৰ লগত জড়িত ব্যক্তিৰ অর্থ হৈছে সেই বিশেষ ফাৰ্মৰ লগত যুক্ত অংশীদাৰ।

58. এই আইনৰ অধীনত সংঘটিত হোৱা অপৰাধসমূহ অপৰাধ হিচাপে স্বীকৃত হোৱাৰ লগতে জামিনবিহীন অপৰাধ।

59. এই আইনৰ বিধি-নিৰ্দেশাৱলী চলিত সময়ৰ বন আৰু বন্য প্ৰাণীৰ লগত জড়িত অন্যান্য আইনৰ লগত জড়িত অতিৰিক্ত আইন হ'ব। ইয়াৰ গুৰুত্বও অন্যান্য আইনৰ সমানেই হ'ব।
60. এই আইনৰ অধীনত কোনো বিধি-নিৰ্দেশনা বা কোনো নিয়ম, নিয়ন্ত্ৰণমূলক ব্যৱস্থা বা নিৰ্দেশৰ সম্পাদনাক কেন্দ্ৰ কৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ৰাজ্য চৰকাৰক নিৰ্দেশনা-পৰামৰ্শ দিব পাৰে।
61. তলত উল্লেখ কৰা ব্যক্তি, গোট বা প্ৰতিষ্ঠান কৰা অভিযোগৰ বাহিৰে এই আইনৰ অধীনত সংঘটিত হোৱা কোনো অপৰাধক কোনো ন্যায়ালয়ে বিবেচনাৰ বাবে স্বীকাৰ নকৰে—
- (a) সেই চৰকাৰখনে এই ক্ষেত্ৰত কৰ্তৃত্ব প্ৰদান কৰা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা কোনো কৰ্তৃত্বশীল বিষয়া; বা
- (b) যিকোনো লাভাৰ্থী যিগৰাকীয়ে এনে অপৰাধৰ প্ৰসংগ আগত ৰাখি বিহিত নিয়ম অনুসৰি ত্ৰিশ দিনৰ ভিতৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা কৰ্তৃত্বশীল বা কৰ্তৃত্বশীল বিষয়াক অভিযোগ দাখিল কৰাৰ মানসেৰে জাননী দিয়ে।
62. (1) এই আইনৰ উদ্দেশ্যসমূহ কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰত জাননী দি নীতি-নিয়ম প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে।
- (2) নিশ্চিত কৰ্তৃত্বৰ সাৰ্বজনীনতাৰ প্ৰতি পক্ষপাতিত্বমূলক দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ নকৰাকৈ আৰু বিশেষভাৱে তলত উল্লেখ কৰা সকলো বা যিকোনো বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত এই নিয়মসমূহ প্ৰযোজ্য হ'ব। যেনে—
- (a) ধাৰা 7 ৰ অধীনত অধ্যক্ষ আৰু সদস্যসকলৰ কাৰ্যকালৰ ম্যাদ আৰু অন্যান্য চৰ্তাৱলী;
- (b) ধাৰা 10 ৰ অধীনত অধ্যক্ষ গৰাকীৰ ক্ষমতা আৰু কাৰ্যাৱলী;
- (c) ধাৰা 12 ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত আলোচনাসমূহৰ সংঘটিত হোৱা কাৰ্য-নিৰ্বাহক কাৰ্যপ্ৰণালী;
- (d) ধাৰা 19 ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত আবেদনৰ প্ৰকাৰ আৰু মাচুল প্ৰদান যাতে বিভিন্ন কাৰ্যাৱলী সম্পাদন কৰিব পাৰি;
- (e) ধাৰা 19 ৰ উপধাৰা (2) ৰ অধীনত এখন আবেদন পত্ৰৰ প্ৰকাৰ আৰু লিখাৰ নিয়ম;
- (f) ধাৰা 20 ৰ উপধাৰা (2) ৰ অধীনত জৈৰ সম্পদ বা জৈৰ সম্পদৰ

জ্ঞানৰ লগত জড়িত তথ্যৰ হস্তান্তৰ লগত জড়িত আবেদন পত্ৰৰ প্ৰকাৰ আৰু হস্তান্তৰৰ পদ্ধতি;

- (g) ধাৰা 24 ৰ অধীনত জমা দিবলগীয়া প্ৰ-পত্ৰ য'ত প্ৰত্যেকটো বিভৱৰ্ষত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰিব লাগে আৰু নিৰ্ধাৰিত তাৰিখৰ ভিতৰত ই হিচাপ পৰীক্ষকৰ প্ৰতিবেদনসহ পৰীক্ষিত হোৱা হিচাপৰ প্ৰতিলিপি দাখিল কৰিব লাগে;
- (h) ধাৰা 29 ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত প্ৰস্তুত কৰিবলগীয়া প্ৰ-পত্ৰ য'ত হিচাপৰ বাৰ্ষিক খতিয়ান থাকিব;
- (i) ধাৰা 50 ৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত সময়ত ভিতৰত পূৰণ কৰিবলগীয়া প্ৰ-পত্ৰ য'ত আপিল কৰা হয়, আপিল নিষ্পত্তিৰ কাৰ্য-প্ৰণালীৰ বিৱৰণ থাকে আৰু বিচাৰকে দিয়া ৰায়ৰ কাৰ্য-প্ৰণালীৰ বিৱৰণ থাকে;
- (j) ধাৰা 50 ৰ উপধাৰা (6) ৰ শাখা (h) ৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই অতিৰিক্ত ভাৱে অসামৰিক ন্যায়ালয়ৰ দৰে নিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে;
- (k) ধাৰা 50 ৰ শাখা (b) ৰ অধীনত জাননী দিয়াৰ অধিকাৰ;
- (l) অন্যান্য যি কোনো বিষয় যি বিধি-নিয়মৰ অধীনত নিৰ্দেশনা হিচাপে প্ৰস্তুত কৰা হয়।
- (3) এই আইনৰ অধীনত প্ৰস্তাৱিত নিয়ন্ত্ৰণমূলক ব্যৱস্থা তথা এই বিশেষ ধাৰাৰ অধীনত প্ৰস্তুত কৰা প্ৰত্যেকটো বিধি নিয়ম সংসদৰ উভয় সদনৰ অধিবেশনৰ কালছোৱাত সংসদত উত্থাপন কৰিব লাগে। অধিবেশন ত্ৰিশ দিনীয়া হয় আৰু ইয়াৰ কাম-কাজ এটা বৈঠক বা দুটা বা ততোধিক বৈঠকৰ পাছত সামৰা হয়। সংসদৰ অধিবেশনৰ প্ৰথম বৈঠকত ওপৰত উল্লেখ কৰি অহা প্ৰস্তাৱসমূহ উত্থাপিত নহ'লে পৰৱৰ্তী বৈঠকসমূহৰ সময়ছোৱাত সেয়া উত্থাপন কৰিব লাগে। সেই মতে সংসদৰ অধিবেশন সমাপ্ত হোৱাৰ আগতে উত্থাপিত প্ৰস্তাৱসমূহ চালি-জাৰি চাই উভয় সদনে বিধি-নিয়ম বা নিয়ন্ত্ৰণমূলক ব্যৱস্থাসমূহ কিছু পৰিমাণে সংশোধন কৰি তাক গৃহীত কৰে অথবা কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত কোনো সংশোধন নঘটোৱাকৈয়েই গৃহীত কৰে। সেই অনুসৰি গৃহীত প্ৰস্তাৱসমূহ পৰৱৰ্তী সময়ত কাৰ্যকৰী হয়। অৱশ্যে তেনে সংশোধন বা বদকৰণ কাৰ্য পক্ষপাতশূন্য হ'ব লাগিব যাতে সেই বিধি-নিয়ম বা নিয়ন্ত্ৰণমূলক

- ব্যৱস্থাৰ আধাৰত পূৰ্বে গৃহীত কোনো বৈধ ক্ষেত্ৰ যাতে প্ৰভাৱিত নহয়।
63. (1) এই আইনখনৰ উদ্দেশ্য আৰু লক্ষ্যসমূহ যাতে কাৰ্যকৰী হয়, তাৰ বাবে ৰাজ্য চৰকাৰে চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰৰ যোগেদি জাননী দি কিছুমান নীতি নিৰ্ধাৰণ কৰি দিব পাৰে।
- (2) নিশ্চিত কৰ্তৃত্বৰ সাৰ্বজনীনতাৰ প্ৰতি পক্ষপাতিত্বমূলক দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ নকৰাকৈ আৰু বিশেষভাৱে তলত উল্লেখ কৰা সকলো বা যিকোনো বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত এই নিয়মসমূহ প্ৰযোজ্য হ'ব। যেন —
- (a) ধাৰা 23 ৰ শাখা (c) ৰ অধীনত ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদে পালন কৰিবলগীয়া অন্যান্য কাৰ্য;
- (b) ধাৰা 24 ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত পূৰ্বৱৰ্তী ইঙ্গিত (prior intimation) দিয়া প্ৰ-পত্ৰ;
- (c) ধাৰা 33 ৰ অধীনত সেইখন প্ৰ-পত্ৰ য'ত আৰু প্ৰত্যেকটো বিত্ত বৰ্ষৰ সেইটো সময় যেতিয়া বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰা হয়;
- (d) ধাৰা 34 ৰ অধীনত ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰিষদৰ হিচাপসমূহৰ পৰীক্ষণ আৰু তাক সংৰক্ষণ কৰা প্ৰণালী তথা নিৰ্ধাৰিত তাৰিখৰ ভিতৰত হিচাপ পৰীক্ষকৰ প্ৰতিবেদনসহ হিচাপৰ পৰীক্ষিত প্ৰতিলিপিৰ দাখিলকৰণ;
- (e) ধাৰা 37 ৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় ঐতিহ্যপূৰ্ণ স্থানসমূহৰ পৰিচালনা আৰু সংৰক্ষণ;
- (f) ধাৰা 44 ৰ উপধাৰা (1) ৰ অধীনত স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিসমূহৰ পৰিচালনা আৰু ৰক্ষণাবেক্ষণ তথা তেনে পুঁজিসমূহ প্ৰয়োগ হোৱা কাৰ্যক্ষেত্ৰসমূহ আৰু উদ্দেশ্য;
- (g) ধাৰা 45 ৰ অধীনত বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদনৰ ৰূপ আৰু প্ৰত্যেকটো বিত্ত বৰ্ষত তেনে প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰা সময়;
- (h) ধাৰা 46 ৰ অধীনত স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পুঁজিৰ হিচাপসমূহৰ পৰীক্ষণ আৰু তাক নিৰ্ধাৰিত তাৰিখৰ ভিতৰত হিচাপ পৰীক্ষকৰ প্ৰতিবেদনসহ হিচাপৰ পৰীক্ষিত প্ৰতিলিপিৰ দাখিলকৰণ;
- (i) বিশেষভাৱে উনুকিওৱা যিকোনো বিষয়;
- (j) এই ধাৰাৰ অধীনত প্ৰস্তাৱিত প্ৰত্যেকটো বিধি-নিয়ম ৰাজ্য চৰকাৰে ইয়াক প্ৰস্তুত কৰাৰ পাছতে ৰাজ্যিক বিধান সভাৰ দুয়োটা সদন বা

ৰাজ্য বিশেষে এখনীয়া সদনত উত্থাপন কৰিব লাগিব।

64. ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পৰা আগতীয়া অনুমতি লৈ চৰকাৰী ঘোষণা পত্ৰত কৰা জাননী মৰ্মে এই আইনৰ বিধি-ব্যৱস্থালী কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ নিয়ন্ত্ৰণমূলক কাৰ্যব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।
65. (1) যদিহে এই আইনৰ কোনো বিধি-ব্যৱস্থা কাৰ্যকৰী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত জটিলতাৰ সৃষ্টি হয়, তেতিয়াহ'লে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্দেশ জাৰি কৰি এই আইনৰ অধীনস্থ বিধি-ব্যৱস্থা কাৰ্যকৰী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত দেখা দিয়া জটিলতা দূৰ কৰিব পাৰে;
- এনে নিৰ্দেশ তেতিয়াহে কাৰ্যকৰী হ'ব যেতিয়া এই আইনখন গৃহীত হোৱাৰ দুবছৰৰ ভিতৰত তেনে নিৰ্দেশ জাৰি কৰা হয়।
- (2) এই ধাৰাৰ অধীনত প্ৰস্তাৱিত প্ৰত্যেকটো নিৰ্দেশ সংসদৰ প্ৰতিখন সদনত নিৰ্দেশটো প্ৰস্তাৱ আকাৰে গঢ় লোৱাৰ ঠিক পিছতেই উত্থাপিত হ'ব লাগিব।

□ □ □

অসম চৰকাৰ
পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগ
অধিসূচনা
২৪ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১০

নং এফ আৰ এন ৫৭/২০০৫/১৮৭.- জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম, ২০০২ ৰ ধাৰা ৬৩ ৰ (২০০৩ ৰ কেন্দ্ৰীয় অধিনিয়ম ১৮) দ্বাৰা অপৰিত ক্ষমতাৰ প্ৰয়োগ কৰাত অসম চৰকাৰে ইয়াৰ দ্বাৰা নিম্ন লিখিত নিয়মাৱলী প্ৰণয়ন কৰিব পাৰে, অৰ্থাৎ :

১। সংক্ষিপ্ত নাম আৰু প্ৰাৰম্ভ—

- (১) “এই নিয়মাৱলী” অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিয়ম, ২০১০ বুলি অভিহিত হ'ব।
- (২) এইবোৰ চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত সেইবোৰৰ প্ৰকাশকৰণৰ তাৰিখৰ পৰা বলবৎ হ'ব।

২। পৰিভাষা—

এই নিয়মাৱলীত, প্ৰসঙ্গত অন্যথা অপেক্ষিত নহ'লে :

- (ক) “অধিনিয়ম” মানে ভাৰত চৰকাৰৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম, ২০০২ (২০০৩ৰ কেন্দ্ৰীয় অধিনিয়ম, ১৮) ;
- (খ) “প্ৰাধিকাৰ” মানে অধিনিয়মৰ ধাৰা ৮ৰ অধীনত গঠিত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰ ;
- (গ) “বোৰ্ড” মানে অধিনিয়ম ধাৰা ২২ৰ অধীনত স্থাপিত অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ড ;
- (ঘ) “জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি” মানে অধিনিয়মৰ ধাৰা ৪১ৰ উপধাৰা (১)ৰ অধীনত স্থানীয় নিকায়াৰ দ্বাৰা গঠিত কমিটি ;
- (ঙ) “অধ্যক্ষ” মানে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষ ;
- (চ) “মাচুল” এই নিয়মাৱলীৰ অনুসূচীত নিৰ্দিষ্ট কোনো মাচুল ;
- (ছ) “প্ৰ-পত্ৰ” মানে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিয়ম, ২০১০ত সংলগ্ন কৰা প্ৰ-পত্ৰ ;
- (জ) “চৰকাৰ” মানে অসম চৰকাৰ ;

- (ঝ) “সদস্য” মানে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ড এজন সদস্য আৰু ই বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষক অন্তৰ্ভুক্ত কৰে ;
- (ঞ) “ধাৰা” মানে এই অধিনিয়মৰ ধাৰাসমূহ ;
- (ট) “নিয়ম” মানে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিয়মাৱলী ২০১০ ;
- (ঠ) “সচিব” মানে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ড পূৰ্ণকালীন সচিব ;
- (ড) “অনুসূচীত” মানে নিয়মাৱলী সংলগ্ন কৰা অনুসূচী ;
- (ঢ) “বৰ্ষ” মানে এপ্ৰিল মাহৰ প্ৰথম দিনৰ পৰা আৰম্ভ হোৱা বিত্তীয় বছৰ ;
- (ণ) এই নিয়মাৱলীত ব্যৱহৃত হোৱা কিস্তি আৰু এই অধিনিয়মত পৰিভাষিত নোহোৱা আৰু এই অধিনিয়মত পৰিভাষিত হোৱা শব্দ আৰু অভিব্যক্তি সমূহ এই অধিনিয়মত এইবোৰলৈ ক্ৰমান্বয়ে আৰোপিত কৰাৰ দৰে অৰ্থ হ'ব।

৩। অধ্যক্ষৰ বাছনি আৰু নিযুক্তিৰ ৰীতি :

- (১) বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষক অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা নিযুক্তি দিয়া হ'ব ;
- (২) উপ-নিয়ম (১)ৰ অধীনত অধ্যক্ষৰ প্ৰত্যেক নিযুক্তি অন্য সেৱাৰ পৰা বা বাহিৰা সেৱাৰ পৰা প্ৰতি নিযুক্তি দিয়া হ'ব। যদিহে নিযুক্তিটো প্ৰতিনিযুক্তিৰ যোগেদি হয়, আবেদকজন অসম চৰকাৰৰ অতিৰিক্ত মুখ্য সচিবৰ পদমৰ্যাদা নিম্নতৰ নহ'ব। যদিহে নিযুক্তি বাহিৰা সেৱাৰ পৰা হয়, অধ্যক্ষৰ সংৰক্ষণ আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ আৰু সমতায়ুক্ত লাভাংশ সম্পৰ্কৰ বিষয়ত যথোচিত জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতা থকা সুপ্ৰসিদ্ধ বিজ্ঞানী হ'ব। নিযুক্তিটো, অসম চৰকাৰৰ মুখ্য সচিব মূৰব্বীৰ নেতৃত্বত কোনো তিনিজনীয়া অন্বেষণ সমিতিৰ অনুমোদনত কৰা হ'ব।

৪। অধ্যক্ষৰ পদাবধি :

- (১) বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষই তিনি বছৰৰ এটা অৱধিৰ বাবে পদধাৰণ কৰিব আৰু পুনঃ নিযুক্তিৰ বাবে যোগ্য হ'ব। পৰন্তু কোনো অধ্যক্ষই তেওঁৰ ৬৫ বছৰ হোৱাৰ পিছত পদধাৰণ নকৰিব।
- (২) অধ্যক্ষই অসম চৰকাৰলৈ কমেও এমাহৰ লিখিত জাননী দি তেওঁৰ পদৰ পৰা পদত্যাগ কৰিব পাৰে।

৫। অধ্যক্ষৰ বেতন, ভাত্তা আৰু আন সেৱাৰ চৰ্তাৱলী :

- (১) অধ্যক্ষই, অসম চৰকাৰে সময়ে সময়ে অৱধাৰিত কৰা দৰে এটা নিৰ্ধাৰিত বেতন পাবলৈ হুকদাৰ হ'ব। যদিহে, এজন অৱসৰ প্ৰাপ্তি ব্যক্তি এজন অধ্যক্ষৰূপে নিয়োজিত হয় তেওঁৰ বেতন আৰু ভাত্তা, এনে ব্যক্তিসকললৈ প্ৰযোজ্য হোৱাৰ দৰে অসম চৰকাৰৰ আদেশৰ অনুসৰণত নিৰ্ধাৰিত কৰা হ'ব।
- (২) অধ্যক্ষই, অসম চৰকাৰে সময়ে সময়ে অৱধাৰিত কৰা দৰে এনে ভাত্তা, ছুটী, ভৱিষ্যনিধি, আবাসিক স্থান আৰু আন পদসূচক সুবিধালৈ হুকদাৰ হ'ব।

৬। বে-চৰকাৰী সকলৰ মনোনয়ন, পদাৱধি, ভাত্তা ইত্যাদি :

- (১) বোৰ্ডৰ ৫ (পাঁচ) জন বে-চৰকাৰী সদস্য থাকিব।
- (২) জৈৰ সম্পদৰ ব্যৱহাৰৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, জৈৰ সম্পদৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ আৰু সমতায়ুক্ত লাভাংশ সম্পৰ্কিত বিষয়সমূহৰ সৈতে জড়িত হোৱা বিভিন্ন জৈৰ ক্ষেত্ৰত দক্ষ ব্যক্তিসকলৰ মাজৰ পৰা বে-চৰকাৰী সদস্যসকলক অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা মনোনীত কৰা হ'ব।
- (৩) বোৰ্ডৰ প্ৰত্যেক বে-চৰকাৰী সদস্যই চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত তেওঁৰ নিযুক্তিৰ প্ৰকাশনৰ তাৰিখৰ পৰা এবাৰ এবাৰকৈ তিনি বছৰৰ অনধিক এটা অৱধিৰ বাবে পদধাৰণ কৰিব।
- (৪) বোৰ্ডৰ প্ৰত্যেক বে-চৰকাৰী সদস্যই ৰাজ্য চৰকাৰৰ প্ৰথম শ্ৰেণী পদাধিকাৰীলৈ গ্ৰহণযোগ্য হোৱাৰ দৰে প্ৰত্যেক দিনত ৫০০.০০ টকা হাৰত উপবেশিত (sitting) ভাত্তা, ভ্ৰমণ ভাত্তা আৰু আন ভাত্তা সমূহলৈ হুকদাৰ হ'ব।

৭। বে-চৰকাৰী সদস্যসকলৰ পদবিজ্ঞিবোৰ পূৰণ কৰা :

- (১) বোৰ্ডৰ এজন বে-চৰকাৰী সদস্যই চৰকাৰলৈ তেওঁৰ নিজ হস্তাক্ষেৰে লিখিত ভাৱে এখন জাননী দি যিকোনো সময়ত তেওঁৰ পদৰ পৰা পদত্যাগ কৰিব পাৰে আৰু চৰকাৰৰ দ্বাৰা তেওঁৰ পদত্যাগ পত্ৰ গ্ৰহণ কৰা পৰ্য্যন্ত পদত থাকিব।

- (২) বোৰ্ডত হোৱা কোনো আকস্মিক পদবিজ্ঞি, নতুন নিযুক্তিৰ দ্বাৰা পূৰণ কৰা হব আৰু এনেদৰে নিয়োজিত ব্যক্তিজনে, সদস্যজনৰ অৱধিৰ কেৱল অৱশিষ্ট অংশৰ বাবে পদ ধাৰণ কৰিব যাৰ স্থানত তেওঁ নিয়োজিত হৈছিল।

৮। বোৰ্ডৰ সদস্যক অপসাৰণ :

বোৰ্ডৰ কোনো সদস্যক, চৰকাৰৰ দ্বাৰা সম্যক আৰু সমূচিত অনুসন্ধান নকৰাকৈ আৰু তেওঁক শুনানীৰ এটা যুক্তি সঙ্গত সুবিধা নিদিয়াকৈ এই অধিনিয়মৰ ধাৰা ১১ ত বৰ্ণিত কাৰণ সমূহৰ ওপৰত পদৰ পৰা অপসাৰণ নকৰিব।

৯। পদেন সদস্য আৰু বিশেষ আমন্ত্ৰিত ব্যক্তিৰ নিযুক্তি :

১। পদেন সদস্য :

- (১) পাঁচজন পদেন সদস্যক, ৰাজ্য চৰকাৰৰ সংশ্লিষ্ট বিভাগ সমূহৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা নিযুক্তি দিয়া হ'ব।
- (২) অসম চৰকাৰৰ পৰিবেশ আৰু বন বিভাগৰ মুখ্য সচিব /আয়ুক্ত আৰু সচিব,
- (৩) অসম চৰকাৰ, কৃষি বিভাগৰ মুখ্য সচিব /আয়ুক্ত আৰু সচিব,
- (৪) অসম চৰকাৰৰ বন, জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ মুখ্য সংৰক্ষক,
- (৫) অসম চৰকাৰৰ কৃষি বিভাগৰ সঞ্চালক,
- (৬) অসম চৰকাৰৰ মীন বিভাগৰ সঞ্চালক।

২। বিশেষ নিমন্ত্ৰিত ব্যক্তি :

বোৰ্ড সভাত নিম্নলিখিত বিশেষ নিমন্ত্ৰিত ব্যক্তি সকলক ৰাজ্য চৰকাৰৰ দ্বাৰা মনোনীত কৰা হব।

- (১) অসম চৰকাৰৰ বিত্ত বিভাগৰ প্ৰধান সচিব / আয়ুক্ত আৰু সচিব,
- (২) অসম চৰকাৰৰ পশু পালন আৰু পশু চিকিৎসা বিভাগ আয়ুক্ত আৰু সচিব।

১০। বোৰ্ডৰ মুখ্য কাৰ্যালয় :

- (১) বোৰ্ডৰ মুখ্য কাৰ্যালয় গুৱাহাটীত অৱস্থিত হব।

১১। বোৰ্ডৰ সচিব :

- (১) ৰাজ্যিক বন বিভাগত মুখ্য বন সংৰক্ষকৰ পদমৰ্য্যাদাৰ বোৰ্ডৰ এজন সচিব থাকিব যিজনক, চৰকাৰৰ পূৰ্ব অনুমোদন সহ প্ৰতিনিয়ুক্তিত বোৰ্ডৰ দ্বাৰা নিয়োজিত কৰা হ'ব ;
- (২) সচিবজন, বোৰ্ডৰ কাৰ্য্যসমূহৰ সুদক্ষ নিৰ্বাহন, সভা আহ্বান কৰা, কৰ্য্যবাহী ইত্যাদিৰ নথি-পত্ৰ সংৰক্ষণ কৰাৰ বাবে দায়ী হ'ব ;
- (৩) সচিবজন বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষৰ মাৰ্গদৰ্শনৰ অধীনত বোৰ্ডৰ বিভিন্ন কাৰ্য্যক্ৰমৰ অধীনত বিভিন্ন কাৰ্য্যকলাপৰ প্ৰয়োগৰ বাবে দায়ী হ'ব ;
- (৪) সচিবজনে, বোৰ্ডৰ পৰা সময়ে সময়ে তেওঁলৈ আৰোপিত কৰা দৰে এনে ক্ষমতা কাৰ্য্যকৰি কৰিব আৰু এনে আন কৃত্যবোৰ সম্পাদন কৰিব;
- (৫) সচিবৰ সেৱাৰ নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলী, চৰকাৰে নিয়মাৱলীৰ দ্বাৰা অৱধাৰিত কৰিব।

১২। বোৰ্ডৰ সভা :

- (১) বোৰ্ড, অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা নিশ্চিত কৰা দৰে বোৰ্ডৰ মুখ্য কাৰ্য্যালয়ত বা কোনো স্থানত তিনিমাহৰ এটা বিৰতিত এবছৰত কমেও চাৰিবাৰকৈ বহিব ;
- (২) অধ্যক্ষই, বোৰ্ডৰ পাঁচজন সদস্যৰ অনধিকৰ পৰা এটা লিখিত অনুৰোধৰ ওপৰত বা অসম চৰকাৰৰ নিৰ্দেশনাৰ ওপৰত, বোৰ্ডৰ এখন বিশেষ সভা আহ্বান কৰিব ;
- (৩) সভাখন অধ্যক্ষৰ বা এই মৰ্মে তেওঁৰ দ্বাৰা প্ৰাধিকৃত কোনো আন পদাধিকাৰীৰ স্বাক্ষৰেৰে জাননী দ্বাৰা আহ্বান কৰিব, যিয়ে, বাৰ্তাবাহকৰ দ্বাৰা বা পঞ্জীভুক্ত ডাকৰ দ্বাৰা বা কোনো আন ৰীতিত অস্তিম জ্ঞাত বসবাস বা ব্যৱসায়ৰ স্থানত বোৰ্ডৰ প্ৰত্যেক সদস্যলৈ জাননী সুৰক্ষিতভাৱে প্ৰদান কৰিব যেনেদৰে এই বিষয়ৰ পৰিস্থিতিত তেওঁ উচিত বুলি ভাবে ;
- (৪) সদস্য সকলক, অনুষ্ঠিত হ'ব লগীয়া এনে সভাৰ উদ্দেশ্য, সময় আৰু স্থানক বিনিৰ্দিষ্ট কৰি এখন সাধাৰণ সভা অনুষ্ঠিত কৰাৰ বাবে কমেও পোন্ধৰ দিনৰ জাননী দিব আৰু এখন বিশেষ সভা অনুষ্ঠিত কৰাৰ বাবে তিনিদিনৰ জাননী দিব ;

- (৫) প্ৰত্যেক সভা, অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা আৰু তেওঁৰ বা তাইৰ অনুপস্থিতিত, তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰা উপস্থিত থকা সদস্য সমূহৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত কৰা এজন পদাধিকাৰীৰ দ্বাৰা সভাপতিত্ব কৰা হ'ব ;
- (৬) এখন সভাত বোৰ্ডৰ সিদ্ধান্ত, যদি প্ৰয়োজন হয়, উপস্থিত সদস্যৰ সাধাৰণ সংখ্যা গৰিষ্ঠতাৰ আৰু ভোট দানৰ দ্বাৰা লোৱা হ'ব আৰু অধ্যক্ষ বা তেওঁৰ বা তাইৰ অনুপস্থিতিত সভাপতিত্ব কৰা সদস্যজনৰ এটা দ্বিতীয়ক বা নিৰ্ণায়ক ভোট থাকিব ;
- (৭) প্ৰত্যেক সদস্যৰ এটা ভোট থাকিব ;
- (৮) বোৰ্ডৰ প্ৰত্যেক সভাত খুল, পাঁচজন হ'ব ;
- (৯) কোনো সদস্যই এখন সভাৰ বিবেচনাৰ বাবে কোনো বিষয় প্ৰেৰণ কৰিবলৈ হকদাৰ নহ'ব, যি বিষয়ত, তেওঁক / তাইক স্ববিবেকানুসাৰে অধ্যক্ষক এনে কৰিবলৈ তেওঁ / তাইক অনুমতি নিদিয়া পৰ্য্যন্ত তেওঁ / তাইক দহ দিনৰ এখন লিখিত জাননী নিদিয়।

১৩। প্ৰচলনৰ দ্বাৰা জৰুৰী বিষয়সমূহৰ নিষ্পত্তি :

বোৰ্ডে কাগজপত্ৰ প্ৰচলন দ্বাৰা জৰুৰী বিষয়সমূহ নিষ্পত্তি কৰিব পাৰে, যদিহে অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা এনেদৰে ইচ্ছা কৰে, এনেদৰে প্ৰণীত সকলো প্ৰস্তাৱ আৰু সিদ্ধান্ত সমূহ দৃঢ়কৰণৰ বাবে বোৰ্ডৰ পৰৱৰ্তী সভাত প্ৰতিবেদন দিব।

১৪। অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ কৃত্যসমূহ :

সাধাৰণত : এই অধিনিয়মৰ উপ-বন্ধসমূহৰ প্ৰতিকূল নোহোৱাকৈ, বোৰ্ডে নিম্নলিখিত বিশেষ কৃত্যসমূহ সম্পাদন কৰে, যেনে—

- (i) এই অধিনিয়মৰ ধাৰা ২৩ ৰ অধীনত কাৰ্য্যকলাপ পৰিচালনা কৰিবলৈ প্ৰক্ৰিয়া আৰু মাৰ্গদৰ্শন (Guidelines) প্ৰণয়ন কৰিব ;
- (ii) জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংশ্লিষ্ট সংৰক্ষণ, ইয়াৰ উপাদানসমূহৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ আৰু জৈৰ সম্পদ আৰু জ্ঞানৰ ব্যৱহাৰৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা লাভৰ উচিত আৰু সমতায়ুক্ত অংশৰ কোনো বিষয়ত চৰকাৰক পৰামৰ্শ দিয়া ;
- (iii) ৰাজ্য চৰকাৰৰ বিভাগসমূহলৈ কাৰিকৰী সহায়তা আৰু মাৰ্গ-দৰ্শনৰ ব্যৱস্থা কৰা ;
- (iv) ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰীয়ৰ দ্বাৰা ব্যৱসায়িক ব্যৱহাৰ বা জৈৰ জৰীপ আৰু কোনো

জৈৱ সম্পদৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে অনুমোদন মঞ্জুৰী দ্বাৰা বা অন্যথা অনুৰোধৰ দ্বাৰা বিনিয়মিত কৰা ;

- (v) ৰাজ্যিক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কৌশল আৰু কাৰ্য পৰিকল্পনাৰ অধ্যয়ন আৰু প্ৰয়োগকৰণত সুবিধা কৰা;
- (vi) দক্ষ ব্যক্তি আৰু স্থানীয় জ্ঞান থকা, কমিছন, অধ্যয়ন কৰা আৰু অনুসন্ধান আৰু গৱেষণাৰ পোষকতা কৰা ব্যক্তিসমূহেৰে দক্ষ সমিতি গঠন কৰিব ;
- (vii) পৰিৱেশ পদ্ধতিৰ (Echo System) প্ৰত্যেক প্ৰজাতিত প্ৰত্যেক জিনৰ অজ্ঞাত গুণকাৰীৰ জৈৱ সংৰক্ষণ আৰু ৰক্ষণ ;
- (viii) ইয়াৰ কৃত্যসমূহৰ নিৰ্বহনত বোৰ্ডলৈ কাৰিকৰী সহায়তাৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ বাবে, তিনি বছৰৰ অনধিক এটা বিনিৰ্দিষ্ট অৱধিৰ বাবে পৰামৰ্শদাতা নিয়োগ কৰিব ;
- পৰন্তু যদিহে পৰামৰ্শদাতাক তিনি বছৰৰ বাহিৰেও নিয়োগ কৰিবলৈ এইটো আৱশ্যকীয় আৰু সমীচিন হয় বোৰ্ডে এনে কোনো নিয়োগকৰণৰ বাবে চৰকাৰৰ পূৰ্বৰ অনুমোদন বিচাৰিব ;
- (ix) জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, ইয়াৰ উপাদানৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ আৰু জৈৱ সম্পদ আৰু জ্ঞানৰ ব্যৱহাৰৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা লাভৰ উচিত আৰু সমতায়ুক্ত অংশৰ সংৰক্ষণৰ সম্পৰ্কত কাৰিকৰী আৰু পৰিসংখ্যিক দাতা পুস্তিকা, সংহিতা আৰু মাৰ্গদৰ্শন সমূহক (Guideline) সংগ্ৰহ সংকলন আৰু প্ৰকাশ কৰা ;
- (x) জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সুৰক্ষাৰ বাবে তালিকা প্ৰস্তুত কৰা, জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ পুথিৰ তালিকা, হ্ৰাসকৰা হাৰৰ নিৰীক্ষণ কৰা, জনসাধাৰণৰ সজাগতা সৃষ্টি কৰা, সিদ্ধান্ত কৰোতা, পৰিকল্পনা কৰোতা আৰু বৈজ্ঞানিক প্ৰশাসনিক বিধিক আৰু আৰ্থসামাজিক ব্যৱস্থা ;
- (xi) ৰাজ্যত জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সম্পদত এটা সম্পূৰ্ণ ডাটাবেচ সংকলন কৰা;
- (xii) জৈৱ বৈচিত্ৰ্য কাৰ্যবিৱৰণি প্ৰয়োগ কৰাৰ বাবে ৰাজ্যজুৰি কৌশলৰ বিকাশ ;
- (xiii) স্থানীয়ভাৱে প্ৰাপ্তিসাধ্য দক্ষ ব্যক্তিৰ তালিকাভুক্ত সেৱাৰ দ্বাৰা

- আৱশ্যকীয় জৈৱ সমুদায়ৰ প্ৰাকৃতিক আবাসৰ চিনাক্তকৰণ ;
- (xiv) আৱশ্যকীয় জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সমুদায়ৰ প্ৰাকৃতিক আবাসত প্ৰাপ্তি সাধ্য প্ৰজাতিৰ এটা বিতং তালিকাৰ প্ৰস্তুত কৰা আৰু সেইবোৰক সংৰক্ষণ কৰিবলৈ ব্যৱস্থা লোৱা ;
- (xv) প্ৰভাৱী পৰিচালনা, উন্নীতকৰণ আৰু প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱস্থাৰ সুনিশ্চিত কৰিবলৈ জৈৱ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জী আৰু ইলেক্ট্ৰনিক ডাটাবেচৰ মাধ্যমেৰে জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সম্পদ আৰু সহযুক্ত পাৰম্পৰিক জ্ঞানৰ বাবে ডাটাবেচ নিৰ্মাণ কৰিবলৈ আৰু তথ্য আৰু দস্তাবেজীকৰণ পদ্ধতিৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ ব্যৱস্থা লোৱা ;
- (xvi) লোক জৈৱ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জীত অভিলিখিত তথ্যৰ সুৰক্ষাক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি সমীচিন ৰূপে এনে তথ্যৰ গোপনীয়তাৰ পৰিচালনাৰ পদ্ধতি অন্তৰ্ভুক্ত কৰি জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সম্পদ আৰু সহযুক্ত জ্ঞানৰ ওপৰত বুদ্ধিজীৱিৰ সম্পত্তি অধিকাৰত অন্তৰ্ভুক্ত কৰি অধিকাৰৰ সুৰক্ষা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ পদ্ধতি কৌশল ;
- (xvii) জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য আৰু জীৱিকাৰ নিৰ্ভৰশীল জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য পৰিকল্পনা আৰু পৰিচালনাৰ সকলো খণ্ডত আৰু সংৰক্ষণ আৰু প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰভাৱীৰূপে সহায় কৰিবলৈ এনে খণ্ড আৰু প্ৰশাসনিক স্তৰক সমৰ্থন কৰিবলৈ স্থানীয়ৰ পৰা ৰাজ্যলৈ পৰিকল্পনা সকলো স্তৰত একীকৃত কৰাতো সুনিশ্চিত কৰিব ;
- (xviii) জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য আৰু ইয়াৰ উপাদানৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰৰ সংৰক্ষণৰ বাবে নিয়োজিত বা নিয়োজিত হ'বলৈ সম্ভাৱনা থকা কৰ্মীবৃন্দৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ ব্যৱস্থাৰ পৰিকল্পনা কৰা আৰু সংগঠন কৰা ;
- (xix) জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, ইয়াৰ উপাদানৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ আৰু জৈৱ সম্পদ আৰু জ্ঞানৰ ব্যৱহাৰৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা লাভৰ উচিত আৰু সমতায়ুক্ত অংশ সম্বন্ধত বিস্তৃত মাধ্যমৰ জৰিয়তে এটা বিস্তাৰিত কাৰ্যবিৱৰণি সংগঠন কৰিব ;
- (xx) প্ৰণালীবদ্ধ ক্ষুদ্ৰ কণিকাক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি জৈৱ ৰসায়ন আৰু জৈৱ কাৰিকৰীত পৰ্যাপ্ত আন্তঃগাঁথনি নিৰ্মাণ কৰা আৰু কাৰিকৰী আধাৰ শক্তিশালী কৰা ;

- (xxi) ইয়াৰ নিজা ৰচিদ আৰু কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্য চৰকাৰ আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰীৰ পৰা হস্তান্তৰকৰণক ভুক্ত কৰি বোৰ্ডৰ বাৰ্ষিক বাজেট প্ৰস্তুত কৰা ;
- (xxii) বোৰ্ডৰ দ্বাৰা কৃত্যসমূহৰ প্ৰভাৱী নিৰ্বহন বাবে চৰকাৰত পদ সৃষ্টি কৰাৰ অনুমোদন দিয়া আৰু এনে পদসমূহৰ সৃষ্টি কৰা ;
পৰন্তু এনে যিটো প্ৰকৃতিৰ পদ, অস্থায়ী বা স্থায়ী হওক চৰকাৰৰ পূৰ্ব অনুমোদন বিনা সৃষ্টি কৰা নহ'ব ;
- (xxiii) এনে পদ সমূহত ভৰ্তিকৰণৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ অনুমোদন দিয়া ;
- (xxiv) জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ কাৰ্যকলাপক সম্বন্ধিত কৰা ;
- (xxv) এই অধিনিয়মৰ প্ৰভাৱী প্ৰয়োগৰ বাবে জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিত লিখিতভাৱে আৰু সমুচিত মৌখিক মাধ্যমেৰে নিৰ্দেশনা দিব আৰু সংৰক্ষণ, প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ, সমতায়ুক্ত লাভাংশৰ সম্পৰ্কিত সকলো ব্যৱস্থাত তেওঁলোকৰ অৰ্থপূৰ্ণ অংশগ্ৰহণ সুচল কৰা ;
- (xxvi) বোৰ্ডৰ কাৰ্য আৰু অধিনিয়মৰ প্ৰয়োগৰ বিষয়ে চৰকাৰ আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰীক প্ৰতিবেদন দিয়া ;
- (xxvii) সময়ে সময়ে জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য সম্পদৰ সংগ্ৰহ মাচুলৰ অনুমোদন, বিহিত বা পৰিবৰ্তন কৰিব ;
- (xxviii) জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি, বিনিৰ্দিষ্ট প্ৰয়োজনৰ বাবে সহায়ক অনুদান আৰু অনুদান মঞ্জুৰ কৰিব ;
- (xxix) এই অধিনিয়মৰ প্ৰয়োগৰ সম্বন্ধত ইয়াৰ অধিকাৰিতাৰ ভিতৰত কোনো অঞ্চলৰ বাস্তৱিক ৰূপে পৰিদৰ্শন কৰা ;
- (xxx) ৰাজ্য চৰকাৰে সময়ে সময়ে নিৰ্দেশিত কৰা দৰে এনে আন কৃত্যসমূহ কৰা ।

১৫। অধ্যক্ষৰ ক্ষমতা আৰু দায়িত্ব :

- (১) অধ্যক্ষজনৰ, বোৰ্ডৰ দৈনিক কাৰ্যকলাপৰ সমগ্ৰ নিয়ন্ত্ৰণ থাকিব।
- (২) এই অধিনিয়মত বিনিৰ্দিষ্ট কৰা সাধাৰণ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব সমূহৰ

- বাহিৰেও আৰু এনে আন ক্ষমতা আৰু কৰ্তব্য সমূহ যে বোৰ্ডৰ কাৰ্যকলাপ আৰু বিত্তৰ ব্যৱস্থাপনৰ ওপৰত চৰকাৰৰ দ্বাৰা হস্তান্তৰিত হ'ব, অধ্যক্ষৰ, বোৰ্ডৰ পদাধিকাৰী আৰু কৰ্মচাৰী বৃন্দৰ ওপৰত সাধাৰণ অধীক্ষণৰ ক্ষমতা থাকিব আৰু অধ্যক্ষই বোৰ্ডৰ কাৰ্যকলাপৰ পৰিচালনা আৰু ব্যৱস্থাপনাৰ আৱশ্যকীয় নিৰ্দেশনা জাৰি কৰিব পাৰে।
- (৩) অধ্যক্ষজন, বোৰ্ডৰ সকলো গোপনীয় কাগজ-পত্ৰ আৰু ৰেকৰ্ডৰ দায়িত্ব থাকিব আৰু তেওঁলোকৰ সুৰক্ষিত অভিবক্ষাৰ বাবে দায়ী হ'ব।
- (৪) বোৰ্ডৰ দ্বাৰা জাৰি কৰিবলগীয়া সকলো আদেশ আৰু নিৰ্দেশবোৰ অধ্যক্ষজনৰ বা অধ্যক্ষজনৰ দ্বাৰা এইমৰ্মে প্ৰাধিকৃত কোনো আন পদাধিকাৰীৰ স্বাক্ষৰৰ অধীনত হ'ব।
- (৫) অধ্যক্ষই হয় নিজে বা এই প্ৰয়োজনৰ বাবে তেওঁৰ দ্বাৰা প্ৰাধিকৃত আন পদাধিকাৰীৰ জৰিয়তে অনুমোদিত বাজেট ব্যয়ৰ পৰা সকলো আদায় মঞ্জুৰ, আহৰণ আৰু বিতৰণ কৰিব।
- (৬) অধ্যক্ষজনৰ অনুরতী সভা সমূহত বোৰ্ডৰ দ্বাৰা দৃঢ়কৰণৰ সাপেক্ষে সকলো আনুমানিক হিচাপৰ প্ৰশাসনিক আৰু কাৰিকৰী মঞ্জুৰী মঞ্জুৰ কৰাৰ বাবে সম্পূৰ্ণ ক্ষমতা থাকিব।
- (৭) অধ্যক্ষজনে বোৰ্ডৰ সকলো সভা আহ্বান কৰিব আৰু সভাপতিত্ব কৰিব আৰু বোৰ্ডৰ সকলো সিদ্ধান্ত সমুচিত ৰীতিত প্ৰয়োগ হোৱা বুলি সুনিশ্চিত কৰিব।
- (৮) অধ্যক্ষজনৰ বোৰ্ডৰ সচিব বা কোনো আন পদাধিকাৰীৰ এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে ওপৰত বৰ্ণিত যিকোনো বা সকলো বিনিৰ্দিষ্ট ক্ষমতা আৰোপিত কৰাৰ ক্ষমতা থাকিব।
- (৯) অধ্যক্ষই বোৰ্ডৰ দ্বাৰা সময়ে সময়ে তেওঁলৈ আৰোপিত কৰা এনে আন ক্ষমতা কাৰ্যকৰী কৰিব আৰু এনে আন কৃত্য সম্পাদন কৰিব।

১৬। বোৰ্ডৰ কৰ্মীবৃন্দ, তেওঁলোকৰ সেৱা, ইত্যাদিৰ চৰ্তাৱলী :

বোৰ্ডে ৰাজ্য চৰকাৰৰ নিয়মাৱলীৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰণ কৰা দৰে এনে পদাধিকাৰী আৰু আন কৰ্মীবৃন্দক নিযুক্তি দিব পাৰে।

১৭। ৰাজ্যিক জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য নিধিৰ প্ৰয়োগ আৰু প্ৰবৰ্তন :

ৰাজ্যিক জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য নিধি বোর্ডৰ দ্বাৰা অনুমোদিত বোর্ডৰ নামত এটা ৰাষ্ট্ৰীয়কৃত বেংকত জমা দিব আৰু বোর্ডৰ সিদ্ধান্ত আৰু প্ৰণীত কৰা এনে আন উপবিধিৰ অনুসৰণত এইবোৰক প্ৰবৰ্তন কৰিব।

- (২) ৰাজ্যিক জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য নিধি বোর্ডৰ অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা তেওঁৰ মোহৰ আৰু স্বাক্ষৰ অধীনত বা এইমৰ্মে প্ৰাধিকৃত কৰাৰ দৰে বোর্ডৰ এনে অন্য পদাধিকাৰীৰ দ্বাৰা প্ৰবৰ্তিত কৰিব।
- (৩) বোর্ডৰ বৈদেশিক বৰঙণি (বিনিয়ম) অধিনিয়ম, ১৯৭৬ৰ উপ-খাৰাসমূহ সম্যকভাৱে অনুপালন কৰাত ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় দান কৰ্তা এজেন্টিৰ পৰা নিধি গ্ৰহণ কৰা ক্ষমতা থাকিব আৰু সচিবৰ এনে প্ৰস্তাৱ আৰু প্ৰস্তুত দাখিল কৰিবলৈ ক্ষমতা থাকিব আৰু বোর্ডৰ অনুমোদন পিছত এনে আঁচনি নিষ্পাদনো কৰিব।
- (৪) বোর্ডে ব্যৱস্থাপনৰ সম্বন্ধিত সিদ্ধান্ত আৰু নিধিৰ ব্যৱহাৰত জনসাধাৰণলৈ স্বচ্ছ আৰু জবাবদিহি হোৱা বুলি সুনিশ্চিত কৰিবলৈ মাৰ্গ দৰ্শন কৰিব।
- (৫) ৰাজ্যিক জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য নিধিৰ নিম্নলিখিত সমূহৰ প্ৰাপ্তিৰ হিচাপৰ পৃথক বিভাগ থাকিব :
 - (I) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ ;
 - (II) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰ ;
 - (III) ৰাজ্য চৰকাৰ ; আৰু
 - (IV) মাচুল, অনুজ্ঞাপত্ৰ মাচুল, অধিকাৰ শুল্ক আৰু এনে আন প্ৰাপ্তিসমূহ।

১৮। কেতবোৰ প্ৰয়োজনাত্মক জৈৰ সম্পদৰ প্ৰবিষ্টি / সংগ্ৰহ কৰাৰ বাবে প্ৰক্ৰিয়া:

- (১) বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰকৰণৰ বাবে, বাণিজ্য ব্যৱহাৰকৰণ বা জৈৰ জৰিপ আৰু জৈৰ ব্যৱহাৰকৰণৰ বাবে জৈৰ সম্পদত প্ৰবিষ্টি আৰু সংগ্ৰহৰ বাবে ভাৰতবৰ্ষৰ কোনো নাগৰিক বা বোর্ডৰ অনুমতি বিচৰা ভাৰতত পঞ্জীভুক্ত হোৱা এটা নিগম নিকায়, সংস্থা বা সংগঠনে বোর্ডলৈ

প্ৰপত্ৰ। ক'ত দিয়া দৰে এখন আবেদন দিব। প্ৰত্যেক আবেদন অধ্যক্ষৰ সপক্ষে অভিযাচন খচৰাত (Demand Draft) বোর্ডৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত আৰু অধিসূচিত কৰাৰ দৰে এটা মাচুল আদায় দিয়া হ'ব আৰু বোর্ডৰ মুখ্য কাৰ্যালয়ত আদায় দিব।

- (২) বোর্ডে আবেদনখনৰ সম্যক বিবেচনা ওপৰত আৰু সংশ্লিষ্ট জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিসমূহৰ পৰামৰ্শত আৰু ই আৱশ্যকীয় গণ্য কৰাৰ দৰে এনে আন অতিৰিক্ত তথ্য গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত আবেদনখনৰ গ্ৰহণৰ পৰা তিনি মাহৰ এটা অৰধিৰ ভিতৰত যথা সম্ভৱ শীঘ্ৰতাবে আবেদনখনৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত ল'ব।
- (৩) আবেদনৰ গুণাগুণৰ সম্বন্ধিত বোর্ডে আৰোপ কৰিবলৈ ই আৱশ্যকীয় গণ্য কৰা দৰে এনে অৰধি আৰু চৰ্তাৱলীৰ সাপেক্ষে অনুমতি দিব পাৰে।
- (৪) অনুমতি, অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা সম্যক ৰূপে স্বাক্ষৰিত কৰা বা এটা ভাগত বোর্ডৰ সম্যক ৰূপে প্ৰাধিকৃত পদাধিকাৰী আৰু আন ভাগত আবেদনকাৰীৰ দ্বাৰা এখন লিখিত চুক্তিৰ প্ৰ-পত্ৰত দিব। চুক্তিৰ প্ৰ-পত্ৰখন বোর্ডৰ দ্বাৰা বিহিত কৰা হ'ব আৰু বোর্ডে ৰাজ্যিক জৈৰ-বৈচিত্ৰ্যক সুৰক্ষিত কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় বুলি বিবেচিত কৰা দৰে এনে নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলী অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব।
- (৫) উপ-বিধি ৪ত নিৰ্দেশিত চুক্তিৰ প্ৰ-পত্ৰ বোর্ডৰ দ্বাৰা প্ৰণীত কৰা হ'ব আৰু নিম্নলিখিত সমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব :
 - (ক) অনুমোদন বিচৰাৰ বাবে আবেদনৰ সাধাৰণ বিষয়বস্তু আৰু প্ৰয়োজন;
 - (খ) তথ্য সমূহক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি জৈৰ সম্পদ আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ বৰ্ণনা ;
 - (গ) জৈৰ সম্পদৰ অভিপ্ৰেত ব্যৱহাৰ, গৱেষণা, প্ৰজনন, বাণিজ্যিক ব্যৱহাৰকৰণ ইত্যাদি ;
 - (ঘ) চৰ্তাৱলী, যাৰ অধীনত আবেদকে বুদ্ধিজীৱী সম্পত্তি অধিকাৰ বিচাৰিব পাৰে ;
 - (ঙ) আৰ্থিক পৰিমাণ আৰু আন আনুসংগিক লাভ ;

- (চ) এটা নতুন চুক্তিত প্ৰতিশ্ৰুতি হ'বলৈ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে যদিহে জৈৰ বিষয়বস্তু গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনৰ বাবে লোৱা হয় আৰু পিছত বাণিজ্যিক প্ৰয়োজনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আৰু অনুর্তিকৰূপে সেইবোৰৰ ব্যৱহাৰত কোনো আন পৰিবৰ্তনৰ ক্ষেত্ৰতো বিচৰা হয় ;
- (ছ) বোৰ্ডৰ পূৰ্ব অনুমোদন বিনা প্ৰতিশ্ৰুতি জৈৰ সম্পদ আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞান কোনো তৃতীয় পক্ষলৈ অন্তৰিত কৰাত বাবে বাধা দিয়া ;
- (জ) জৈৰ সম্পদৰ পৰিমাণ আৰু গুণাগুণৰ বিনিৰ্দ্ধিকৰণৰ বোৰ্ডত থকা এটা পৰিসীমালৈ সংলগ্ন হ'ব যাৰ বাবে আবেদকো প্ৰতিশ্ৰুতি হ'বলৈ বিচাৰে ;
- (ঝ) এই অধিনিয়মৰ ধাৰা ৩৯ত চিনাক্ত কৰা ভঁৰাল ঘৰত প্ৰতিশ্ৰুতি হ'বলৈ বিচৰা জৈৰ সামগ্ৰীৰ এটা নিৰ্দ্দেশিত নমুনা জমা কৰিবলৈ প্ৰত্যাহুতি দিয়া ;
- (ঞ) গৱেষণাৰ আৰু আন বিকাশৰ এটা নিয়মিত স্থিতি প্ৰতিবেদন বোৰ্ডলৈ দাখিল কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়া ;
- (ট) দেশত বলবৎ হোৱা এই অধিনিয়ম আৰু নিয়মালী আৰু আন সম্পৰ্কিত আইন প্ৰণয়নৰ উপবন্ধসমূহ পালন কৰিবলৈ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়া ;
- (ঠ) প্ৰতিশ্ৰুতি জৈৰ সম্পদৰ সংৰক্ষণ আৰু প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰৰ বাবে ব্যৱস্থা সমূহক সুচল কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়া ;
- (ড) সংগৃহীত কাৰ্যকলাপৰ পৰিবেশিত পৰিণাম হ্রাস কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়া ;
- (ঢ) বিধিক উপবন্ধসমূহ যেনে— চুক্তিৰ অৱধি, চুক্তিৰ অৱসানৰ জাননী, স্বকীয় খণ্ড, উপবন্ধৰ স্বাধীন বলৱৎকৰণ এনে বিস্তাৰলৈ হয় যে লাভাংশ খণ্ডত থকা বাধ্যতাসমূহে চুক্তি অৱসান ঘটনা পৰিসীমিত দায়িত্বৰ (প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ ইত্যাদি), মধ্যস্থতা আৰু গোপনীয়তা খণ্ডক জীৱিত ৰাখে।
- ৬। চুক্তিয়ে জৈৰ সম্পদৰ সংৰক্ষণ আৰু সুৰক্ষাৰ বাবে বিনিৰ্দ্ধিকভাৱে ব্যৱস্থা উপবন্ধ কৰিব :

- ৭। বোৰ্ডৰ লিখিতভাৱে অভিলিখিত কৰিবলগীয়া ভাল আৰু পৰ্যাপ্ত কাৰণ সমূহৰ বাবে কোনো আবেদন অস্বীকাৰ কৰাৰ সম্পূৰ্ণ অধিকাৰ থাকিব কিন্তু কোনো আবেদন অস্বীকাৰ কৰাৰ পূৰ্বে ই আবেদকক শুনানিৰ এটা যুক্তিসংগত সুযোগ দিব।
- ৮। উপবিধিৰ (১)ত নিৰ্দ্দেশিত প্ৰ-পত্ৰ (I) দিয়াত কোনো তথ্য গোপনে ৰখা হ'ব আৰু সেইবোৰত জড়িত নথকা কোনো ব্যক্তিলৈ অভিপ্ৰায়সহ বা অভিপ্ৰায় নোহোৱাকৈ প্ৰকট নকৰিব।

১৯। অনুমতিৰ প্ৰত্যাহাৰ :

- (১) বোৰ্ডে স্ব-প্ৰেৰণাৰে বা কোনো গোচৰৰ আধাৰত নিয়ম ১৮ৰ অধীনত প্ৰতিশ্ৰুতিৰ বাবে কোনো অনুমতি বা উঠাই ল'ব পাৰে আৰু তলত বিনিৰ্দ্ধিক্ত কৰা পৰিধি সমূহত থকা লিখিত চুক্তি প্ৰত্যাহাৰ কৰিব পাৰে; অৰ্থাৎ—
- (ক) যুক্তিসংগত আশংকাৰ আধাৰত, যি ব্যক্তিলৈ অনুজ্ঞা মঞ্জুৰ কৰা হয়, এই অধিনিয়মৰ কোনো উপবন্ধ বা অনুজ্ঞা মঞ্জুৰ কৰা চৰ্তাৱলী ভংগ কৰে বা তেওঁ মঞ্জুৰ কৰা অনুজ্ঞাৰ লিখিত চুক্তি আৰু চৰ্তাৱলীৰ কোনো নিবন্ধন অনুপালন কৰাত অসফলত হয়;
- (খ) জনসাধাৰণৰ কাৰ্যৰ স্বার্থত বা জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ পৰিৱেশিক সংৰক্ষণ আৰু সুৰক্ষা বাবে।
- (২) প্ৰত্যাহাৰ আদেশ, এনেদৰে প্ৰভাৱিত ব্যক্তিক শুনানিৰ এটা সুযোগ দিয়াৰ পিছত অপেক্ষিত কৰাৰ দৰে এনে তদন্ত কৰাৰ পিছত দিয়া হ'ব।
- (৩) বোৰ্ডে, সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিক জৈৰ সম্পদৰ প্ৰতিশ্ৰুতি আৰু ব্যৱহাৰৰ প্ৰতিষেধকৰ বাবে আৰু কাৰিত হোৱা ক্ষতিৰ নিৰ্ধাৰণ কৰিবলৈ যদি কিবা থাকে আৰু ক্ষতিৰ পুনৰ উদ্ধাৰ কৰিবলৈ জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি আৰু সংশ্লিষ্ট স্থানীয় নিকায়লৈ এনে বাতিল বা প্ৰত্যাহাৰ আদেশৰ এটা প্ৰতিলিপি দিব।

২০। জৈৰ সম্পদলৈ প্ৰতিশ্ৰুতি সম্পৰ্কিত কাৰ্যকলাপত বাধা :

বোৰ্ডে যদিহে ই আৱশ্যকীয় আৰু সমুচিত বুলি গণ্য কৰে, নিম্নলিখিত

কাৰণসমূহৰ বাবে জৈৰ সম্পদলৈ প্ৰবিষ্টিৰ বাবে কৰা অনুৰোধ বাৰণ বা প্ৰতিষেধ কৰিব পাৰে :

- (ক) প্ৰবিষ্টিৰ বাবে কৰা অনুৰোধ, বিপদাপন্ন টাক্সা (Taxa)ৰ বাবে হয়;
- (খ) প্ৰবিষ্টিৰ বাবে অনুৰোধ জাতিগত আৰু দুস্পাপ্য প্ৰজাতিৰ বাবে হয়;
- (গ) প্ৰবিষ্টিৰ বাবে কৰা অনুৰোধে স্থানীয় লোকৰ জীৱিকাৰ ওপৰত প্ৰতিকূল প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে;
- (ঘ) প্ৰবিষ্টিৰ বাবে কৰা অনুৰোধে প্ৰতিকূল পৰিবেশিক পৰিণামৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে যিয়ে যিটোক নিয়ন্ত্ৰণ হ্ৰাস কৰিবলৈ কঠিন হয়;
- (ঙ) প্ৰবিষ্টিৰ বাবে কৰা অনুৰোধে আনুবংশিক ক্ষয় কৰিব পাৰে বা পৰিবেশ পদ্ধতি কাৰ্যক প্ৰভাৱিত কৰিব পাৰে;
- (চ) ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাৰ্থ, ভাৰতবৰ্ষত ভুক্ত হোৱা অন্য সম্পদকীয় আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চুক্তি আৰু অসম ৰাজ্যৰ স্বাৰ্থৰ প্ৰতিকূল হোৱা প্ৰয়োজনাত্মক সম্পদৰ ব্যৱহাৰ।

২১। জৈৰ সম্পদ বা জ্ঞানৰ তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণ কৰে প্ৰক্ৰিয়া :

যিহেতু জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম, ২০০২ৰ ধাৰা ২০ৰ মতে কোনো জৈৰ-সম্পদ বা জ্ঞানৰ প্ৰবিষ্টিলৈ অনুমোদন মঞ্জুৰী দিয়া কোনো ব্যক্তিক তালৈ জড়িত থকা জৈৰ সম্পদ বা জ্ঞানৰ অন্তৰ্গণ কৰা নহ'ব যিটো পূৰ্ব অনুমতিৰ ব্যতিৰেকে কোনো অন্য ব্যক্তি বা পক্ষলৈ উক্ত অনুমোদনৰ কোনো বিষয়বস্তু হয়, নিম্নলিখিত প্ৰক্ৰিয়া সমূহ জৈৰ সম্পদ বা জ্ঞানৰ তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণৰ বাবে প্ৰণীত কৰা হ'ব।

- (১) কোনো অন্য ব্যক্তিলৈ বা সংগঠনলৈ প্ৰবিষ্টি হোৱা জৈৰ সম্পদ বা জ্ঞান বোৰ্ডৰ দ্বাৰা অন্তৰ্গণ কৰিবলৈ অভিপ্ৰেত হোৱা জৈৰ সম্পদ আৰু সহযুক্ত জ্ঞান প্ৰবিষ্টিৰ বাবে অনুমোদন মঞ্জুৰী কৰা ব্যক্তি সমূহে এই নিয়মত যুক্ত কৰা প্ৰ-পত্ৰ II ত বোৰ্ডলৈ এখন আবেদন দিব।
- (২) উপ-নিয়ম (১)ৰ অধীনত প্ৰত্যেক আবেদন বোৰ্ডৰ সপক্ষে উলিওৱা অভিযাচন খৰচা (Demand Draft) বা বেংকৰ চেকৰ পত্ৰত দহ হেজাৰ টকাৰ এটা মাচুল লগত দিব।
- (৩) বোৰ্ডে কোনো অতিৰিক্ত তথ্য সংগ্ৰহ কৰা পাছত অনুৰোধ প্ৰাপ্তিত

ছয় মাহৰ কোনো এটা অৰধিৰ ভিতৰত যিমান দূৰ সম্ভৱ আবেদনৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত ল'ব।

- (৪) আবেদনকাৰীয়ে সকলো আৱশ্যকীয় অপেক্ষা পূৰণ কৰিছে বুলি সন্তুষ্ট হোৱাত, বোৰ্ডে এইটো প্ৰত্যেক ক্ষেত্ৰত আৰোপিত কৰিবলৈ ই উচিত গণ্য কৰা এনে নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলীৰ সাপেক্ষে তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণৰ বাবে বা অনুমোদন মঞ্জুৰ কৰিব পাৰে।
- (৫) উপ-ধাৰা (৪)ৰ অধীনত মঞ্জুৰী কৰা অনুমোদন, বোৰ্ডৰ দ্বাৰা প্ৰাধিকৃত পদাধিকাৰী, আবেদনকাৰী আৰু তৃতীয় পক্ষৰ দ্বাৰা সম্যক ৰূপে স্বাক্ষৰিত এখন লিখিত চুক্তি প্ৰ-পত্ৰত দিব য'লৈ প্ৰবিষ্টি অন্তৰ্গত হয়, চুক্তিৰ প্ৰ-পত্ৰ বোৰ্ডৰ দ্বাৰা বিনিশ্চিত কৰাৰ দৰে এনে হ'ব।
- ৬) বোৰ্ডে লিখিত ভাৱে অভিলিখিত কৰিবলগীয়া কৰণ সমূহৰ বাবে আবেদন প্ৰত্যাখান কৰিব পাৰে যদিহে অনুৰোধৰ সন্মতি দিয়া নহব বুলি বিবেচনা কৰে :

পৰস্তু আবেদনখন প্ৰত্যাখান কৰা নহব যি পৰ্য্যন্ত আবেদনকাৰীক শুনানীৰ বাবে সুবিধা দিয়া নহয়।

২২। সমতায়ুক্ত লাভাংশৰ বাবে নিয়ম :

যিহেতু জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম, ২০০২ ৰ ধাৰা ২১ ৰ মতে নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলীৰ সাপেক্ষে, জৈৰ সম্পদ আৰু সহযুক্ত জ্ঞানলৈ প্ৰবিষ্টিৰ অনুমোদন, সেইবোৰৰ ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰয়োগৰ সৈতে জড়িত প্ৰবিষ্ট জৈৰ সম্পদ, সেইবোৰৰ উপজাতক সামগ্ৰী উদ্ভাৱন আৰু ব্যৱসায়ৰ ব্যৱহাৰ উদ্ভৱ হোৱা সুনিশ্চিত সমতায়ুক্ত লাভাংশ আৰু সংশ্লিষ্ট স্থানীয় নিকায় লাভ দাবীকৰ্তাই এনে অনুমোদনৰ বাবে আবেদন কৰা ব্যক্তি সমূহৰ মাজত পাৰস্পৰিক ভাৱে সন্মত হোৱা নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলীৰ অনুসৰণত তালৈ সম্পৰ্কিত হোৱা জ্ঞান মঞ্জুৰ কৰিবলৈ সুনিশ্চিত কৰে, সমতায়ুক্ত লাভাংশৰ বাবে নিম্নলিখিত নিয়মসমূহ প্ৰণয়ন কৰা হয় :

- (১) বোৰ্ডে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত অধিসূচনাৰ দ্বাৰা মাৰ্গ দৰ্শন প্ৰণয়ন কৰিব আৰু লাভাংশৰ সূত্ৰ বৰ্ণনা কৰিব।

- (২) মাৰ্গদৰ্শনে আৰ্থিক আৰু অন্য লাভসমূহ উপবন্ধ কৰিব যেনে শুষ্ক, যুটীয়া প্ৰচেষ্টা ; প্ৰযুক্তি বিদ্যা অন্তৰ্গণ, উৎপাদনৰ বিকাশ ; শিক্ষা আৰু সজাগতা পৰা উদ্ভৱ হোৱা কাৰ্যকলাপ ; সংস্থানীক সামৰ্থ্য নিৰ্মাণ আৰু সঙ্কটাপন্ন মূলধন নিধি ;
- (৩) প্ৰত্যেক গোচৰ ভিত্তিত লাভাংশ সূত্ৰসমূহ অৱধাৰিত কৰা হ'ব।
- (৪) বোৰ্ডে প্ৰবিষ্টিৰ বাবে বা জৈৰ সম্পদ সন্মিলিত জ্ঞানৰ তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণৰ বাবে ব্যক্তি সমূহলৈ অনুমোদন মঞ্জুৰী কৰাত প্ৰবিষ্টি জৈৰ সামগ্ৰী আৰু সন্মিলিত জ্ঞানৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সমতায়ুক্ত লাভাংশ সুনিশ্চিত কৰাৰ বাবে নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলী আৰোপ কৰিব পাৰে।
- (৫) লাভৰ পৰিমাণ, স্থানীয় নিকায় আৰু লাভ দাবী কৰ্তাৰ সৈতে পৰামৰ্শ কৰি এনে অনুমোদনৰ বাবে আবেদন কৰা ব্যক্তি আৰু বোৰ্ডৰ মাজত পাৰস্পৰিকভাৱে সন্মতিত প্ৰাপ্ত হ'ব আৰু সংৰক্ষণ আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ সুনিশ্চিত কৰা ব্যৱস্থা সমূহক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি পৰিভাষিত কৰা প্ৰবিষ্টি স্থিতিমাপ, ব্যৱহাৰৰ বিস্তাৰ, প্ৰমাণযোগ্য বিষয়, পৰিমাণ আৰু আশাকৰা বহিঃগ্ৰামী স্তৰক সম্যক অৱধানত ৰাখি বিনিৰ্দ্ধিষ্ট কৰিব পাৰে।
- (৬) প্ৰত্যেক গোচৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা বোৰ্ডে, ক্ষুদ্ৰ, মধ্যম আৰু দীৰ্ঘতম লাভৰ লাভাংশ নিৰ্ধাৰিত কৰাৰ বাবে প্ৰণয়ন কৰা সময় নিৰ্দ্ধিষ্ট কৰিব।
- (৭) বোৰ্ডে, লাভাংশই সংৰক্ষণ আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ প্ৰমাণযোগ্য ব্যৱহাৰ সুনিশ্চিত কৰিব বুলি নিৰ্দ্ধিষ্ট কৰিব।
- (৮) য'ত জৈৰ সম্পদ বা জ্ঞান এজন বিনিৰ্দ্ধিষ্ট ব্যক্তি বা ব্যক্তিসমূহৰ এটা শ্ৰেণী সংগঠনৰ পৰা প্ৰবিষ্টি হয় বোৰ্ডে সন্মতিপ্ৰাপ্ত ধনৰাশিটো জিলা প্ৰশাসনৰ মাধ্যমেৰে তেওঁলোকলৈ প্ৰত্যক্ষভাৱে আদায় দিয়া বুলি সুনিশ্চিত কৰিবলৈ ব্যৱস্থা ল'ব পাৰে য'ত এনে ব্যক্তি বা ব্যক্তিসমূহৰ শ্ৰেণী সংগঠন সমূহক বিত্তীয় লাভক চিনাক্তকৰণ কৰিব নোৱাৰে। সেইবোৰক ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিধিত জমা ৰখা হ'ব।
- (৯) প্ৰবিষ্টি হোৱা লাভৰ পাঁচ শতাংশ, প্ৰশাসনিক আৰু সেৱা কৰাৰ বাবে বোৰ্ডলৈ চিহ্নিত কৰা হ'ব।

- (১০) বোৰ্ডে ইয়াৰ দ্বাৰা অৱধাৰিত কৰা ৰীতিত উপ-নিয়ম ৪ অধীন অৱধাৰিত কৰা দৰে লাভৰ গতি নিৰীক্ষণ কৰিব।

২৩। হিচাপৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন আৰু বাৰ্ষিক প্ৰবিৱৰণ :

- (১) বোৰ্ডে ই সমুচিত আৰু আৱশ্যকীয় বিবেচনা কৰা দৰে ইয়াৰ কাৰ্যৰ আঁচনি আৰু কাৰ্যকলাপ, সাফল্য আৰু এনে আন বিৱৰণীৰ হিচাপৰ সবিশেষ দি প্ৰত্যেক বৰ্ষৰ বাবে ইয়াৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন আৰু বাৰ্ষিক প্ৰবিৱৰণ প্ৰস্তুত কৰিব আৰু ইয়াৰ এটা প্ৰতিলিপি চৰকাৰলৈ দাখিল কৰিব।
- (২) বোৰ্ডৰ হিচাপসমূহ ৰাজ্যৰ মহাগাণনিকৰ দ্বাৰা হিচাপ পৰীক্ষা হ'ব আৰু ইয়াৰ সম্বন্ধত যদি কিবা খৰচ থাকে সেইবোৰক বোৰ্ডৰ দ্বাৰা বহন কৰা হ'ব।
- (৩) বোৰ্ডে, ছেপ্টেম্বৰ মাহৰ ৩০ তাৰিখৰ ভিতৰত চৰকাৰলৈ প্ৰত্যেক বৰ্ষৰ বাবে হিচাপৰ পৰীক্ষা কৰা প্ৰবিৱৰণসহ একেলগে এটা বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব যাতে বিধান মণ্ডলত এইবোৰক উত্থাপিত কৰিবলৈ চৰকাৰ যোগ্য হয়।

২৪। জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পৰম্পৰা স্থাপন আৰু ব্যৱস্থাপন :

- (১) বোৰ্ডে স্থানীয় নিকায় আৰু আন মূলৰাজি ৰাখোতাৰ সৈতে পৰামৰ্শ কৰি পৰম্পৰা স্থানৰূপে গুৰুত্বপূৰ্ণ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য মূল্যৰ অঞ্চল গঠন কৰাক সুচল কৰিবলৈ আৱশ্যকীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব। বোৰ্ডৰ নিম্নলিখিত ছুপাৰিছ আৰু কেন্দ্ৰ চৰকাৰৰ সৈতে পৰামৰ্শ কৰাৰ পিছত ৰাজ্য চৰকাৰে এনে প্ৰভাৱীলৈ অধিসূচনা কৰিব।
- (২) বোৰ্ডে পৰম্পৰা স্থানৰ নিৰ্বাচন, ব্যৱস্থাপন আৰু আন বিষয়বোৰৰ ওপৰত মাৰ্গ দৰ্শন প্ৰণীত কৰি সুনিশ্চিত কৰিব যে এইবোৰে সংশ্লিষ্ট জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন কমিটীৰ বাবে বিনিশ্চয় প্ৰণয়নৰ ভূমিকা উপবন্ধ কৰে।

২৫। জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ গঠন :

- (১) প্ৰত্যেক স্থানীয় নিকয়ে ইয়াৰ অধিকাৰিতাৰ অঞ্চলৰ ভিতৰত এখন জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি গঠন কৰিব। সেই অনুসৰি জিলা

- পৰিষদ আৰু গাঁও পঞ্চায়ত আৰু নগৰপালিকা আৰু পৌৰ নিগম স্তৰত জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি গঠন কৰা হ'ব।
- (২) যদিহে, স্থানীয় নিকায়, স্থানীয় নিকায়ৰ সাধাৰণ সভাৰ দ্বাৰা বা ইয়াৰ বিদ্যমান সমিতিৰ সমূহৰ যিকোনো এখনৰ দ্বাৰা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ কৃত্যসমূহ নিৰ্বাহিত কৰা বুলি সন্দেহাঙ্কিত হয়, এই একেবোৰ, সম্যক প্ৰক্ৰিয়াৰ অনুসৰণত এনে স্থানীয় নিকায়ৰ দ্বাৰা কাৰিত প্ৰস্তাৱ ৰূপে অভিলিখিত কৰিব।
- (৩) উপ-নিয়ম (১)ৰ অধীনত গঠিত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ স্থানীয় নিকায়ৰ দ্বাৰা মনোনীত কৰা সাতজন সদস্য থাকিব যাৰ এক তৃতীয়াংশৰ কম সদস্য মহিলা হ'ব। এনেদৰে মনোনীত কৰা স্থানীয় জ্ঞান থকা সাতজন ব্যক্তি, ভেষজবিদ, কৃষক, অকাঠী বন উপাদান সংগ্ৰাহক ব্যৱসায়িক, মাছমৰীয়া, ব্যৱহাৰকাৰী সংগঠনৰ প্ৰতিনিধি, সাম্প্ৰদায়িক কৰ্মী, শিক্ষক আৰু সংগঠনৰ কোনো ব্যক্তি / প্ৰতিনিধিৰ মাজৰ পৰা লোৱা হ'ব যাক স্থানীয় নিকালে, তেওঁ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন কমিটীৰ আদেশলৈ গুৰুত্ব সহকাৰে বৰঙণি দিব পাৰে বুলি বিশ্বাস কৰে। অনুসূচীত জাতি আৰু অনুসূচীত জনজাতি সদস্য সকলৰ অনুপাত, ৰাজ্যৰ অনুসূচীত জাতি / অনুসূচীত জনজাতিৰ জনসংখ্যাৰ শতাংশৰ কম নহ'ব য'ত এনে এটা কমিটী গঠন কৰা হয়। উপৰোক্ত সকলোবোৰ উক্ত স্থানীয় নিকায় পৰিসীমাৰ ভিতৰত বাসিন্দা হ'ব আৰু ভোটাৰ তালিকাত থাকিব।
- (৪) স্থানীয় নিকালে বন, কৃষি, পশুপালন, স্বাস্থ্য, মীন আৰু শিক্ষা বিভাগৰ পৰা ৬ জন বিশেষ নিয়ন্ত্ৰিত ব্যক্তিক মনোনীত কৰিব।
- (৫) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ অধ্যক্ষক স্থানীয় নিকায়ৰ অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা সভাপতিত্ব কৰা এখন বৈঠকত কমিটী সদস্য সকলৰ মাজৰ পৰা নিৰ্বাচিত কৰা হ'ব। স্থানীয় নিকায়ৰ অধ্যক্ষজনৰ সমানতাৰ ক্ষেত্ৰত এটা নিৰ্ণায়ক ভোট থাকিব।
- (৬) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সদস্যজনৰ পাঁচ বছৰৰ পদাৱধি থাকিব।
- (৭) বিধান মণ্ডলৰ স্থানীয় সদস্য আৰু সংসদৰ সদস্যজন বিভিন্ন স্তৰত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সভাত বিশেষ নিমন্ত্ৰিত অতিথি হ'ব।

- (৮) চৰকাৰী এজেণ্টী, বেচৰকাৰী সংগঠন, শৈক্ষিক ক্ষেত্ৰ, সম্প্ৰাদায় আৰু ব্যক্তিসকলৰ পৰা অনা, জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ ক্ষেত্ৰত দক্ষতা থকা এখন কাৰিকৰী সমৰ্থিত গোট, জিলা পৰিষদ / গাঁও পঞ্চায়তৰ দ্বাৰা স্থাপন কৰা হ'ব। এই দক্ষ গোট্টে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন কমিটীক সমৰ্থন দিব।
- (৯) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন কমিটীৰ মূল আদেশ, জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ, ব্যৱহাৰ আৰু সমতায়ুক্ত লাভাংশৰ সুনিশ্চিত কৰাৰ বাবে হ'ব। জৈৰ বৈচিত্ৰ্যপঞ্জী প্ৰস্তুতকৰণক সুচল কৰিব। লোক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জী, প্ৰক্ৰিয়াৰ ব্যৱহাৰৰ দ্বাৰা আৰু বোৰ্ডৰ দ্বাৰা বনোৱা প্ৰ-পত্ৰৰ দ্বাৰা গাঁও পঞ্চায়ত / নগৰপালিকা / পৌৰনিগম জৈৰ ব্যৱস্থাপন কমিটীৰ স্তৰত প্ৰস্তুত কৰা হ'ব। পঞ্জীত স্থানীয় জৈৱিক সম্পদ, সেইবোৰৰ ঔষধি বা কোনো আন ব্যৱহাৰৰ সহজলভ্যতা আৰু জ্ঞানৰ তথ্য বা সেইবোৰলৈ জড়িত হোৱা আন পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ সাৰ্বতোমুখী তথ্য থাকিব। জিলা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন কমিটী, লোক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জী, ডাটাবেচ এটা জিলা ভিত্তিত নেটৱৰ্কৰ বিকাশৰ বাবে দায়ী হ'ব। জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কমিটী আৰু স্থানীয় নিকায়, বাহিৰা এজেণ্টি আৰু ব্যক্তিসমূহলৈ ইয়াৰ প্ৰতিষ্ঠিত বিশেষভাৱে বিনিয়মিত কৰিবলৈ লোক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জী অভিলিখিত জ্ঞানৰ সুৰক্ষা সুনিশ্চিত কৰাৰ বাবে দায়ী হ'ব।
- (১০) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন কমিটীত আন কৃত্যসমূহ হ'ল ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ড বা প্ৰাধিকাৰীৰ দ্বাৰা ইয়ালৈ নিৰ্দেশিক আন বিষয়ৰ ওপৰত অনুমোদন মঞ্জুৰী বাবে উপদেশ দিয়া, জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সম্পদৰ ব্যৱহাৰ কৰা স্থানীয় বৈদ / বেজ / ওজা আৰু ব্যৱসায়ী সকলৰ বিষয়ে ডাটা সংৰক্ষণ কৰা।
- (১১) জিলা পৰিষদ আৰু গাঁও পঞ্চায়ত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিয়ে স্থানীয় স্তৰত বিকাশমূলক পৰিকল্পনাত সংশ্লিষ্ট জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ মূলসুঁতিৰ সাধনাত্ৰে শ্ৰম কৰিব।
- (১২) বোৰ্ডে লোক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জী প্ৰস্তুত কৰা বাবে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিলৈ মাৰ্গদৰ্শন আৰু কাৰিকৰী সমৰ্থনৰ ব্যৱস্থা কৰিব

আৰু এনে পঞ্জীত অভিলিখিত সকলো তথ্য বাহিৰা এজেন্সি আৰু ব্যক্তিৰ দ্বাৰা অপপ্রয়োগ আৰু বিনিয়োগ বিপক্ষে বিধিক সুৰক্ষাপ্ৰাপ্ত কৰা বুলি সুনিশ্চিত কৰিব।

- (১৩) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিয়ে আৰোপিত কৰা সংগৃহীত মাচুলৰ সবিশেষ আৰু লক্ষ হোৱা লাভ আৰু তেওঁলোকৰ অংশীদাৰৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ সবিশেষক মঞ্জুৰ কৰা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সম্পদা আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ প্ৰবৃষ্টি সবিশেষৰ বিষয়ে তথ্য দি এখন পঞ্জী পৰিচালনা কৰিব। ব্যক্তিগত ভূমিৰ পৰা সংগৃহীত / খেতি কৰা সামগ্ৰীৰ বাবে আৰোপিত উদ্‌গ্ৰহণৰ ৬০ শতাংশ মাটিৰ গৰাকী / খেতিয়ক / জ্ঞান ধাৰকক দিয়া হ'ব আৰু বাকী থকা ৪০ শতাংশ জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিধিত জমা ৰখা হ'ব। চৰকাৰী ভূমিৰ পৰা সংগৃহীত / খেতি কৰা সামগ্ৰীৰ বাবে আৰোপিত উদ্‌গ্ৰহণ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিধিত সম্পূৰ্ণৰূপে জমা কৰা হ'ব।
- (১৪) গাঁও পঞ্চায়ত / নগৰপালিকা / পৌৰ নিগম স্তৰত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিয়ে অৱধিৰ সিদ্ধান্ত ল'ব পাৰে যাৰ ওপৰত এইটোৱে তেওঁলোকৰ অধিকাৰিতাৰ ভিতৰত বিভিন্ন প্ৰয়োজন্যৰ্থে বিভিন্ন পক্ষলৈ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সম্পদ আৰু সহযুক্ত জ্ঞানলৈ প্ৰবৃষ্টি আৰু ইয়াৰ অধিকাৰিতাৰ ভিতৰত থকা এলেকাৰ পৰা ব্যৱসায়িক প্ৰয়োজন্যৰ্থে কোনো জৈৰ সম্পদ প্ৰবৃষ্টি কৰা সংগ্ৰহ কৰাৰ বাবে কোনো ব্যক্তিৰ পৰা মাচুল সংগ্ৰহৰ দ্বাৰা তাৰ উদ্‌গ্ৰহণৰ অনুমতি দিব পাৰে।
- (১৫) বোৰ্ডে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ দ্বাৰা প্ৰবৃষ্টিৰ আৰু সংগৃহীত মাচুলৰ চৰ্তাৱলীৰ বাবে মাৰ্গ দৰ্শনৰ ব্যৱস্থা কৰিব।
- (১৬) গাঁও পঞ্চায়ত / নগৰপালিকা / পৌৰনিগম স্তৰত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিয়ে লোক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য পঞ্জীৰ পৰা উৎপন্ন কৰা এটা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিব আৰু ইয়াৰ প্ৰয়োগৰ বাবে দায়ী হ'ব আৰু ইয়াৰ অংশগ্ৰহণ কৰিব।
- (১৭) স্থানীয় নিকায় আৰু প্ৰতি সদস্যতা, নিয়মিত সম্বয়ন সভা আৰু এনে আন ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা স্থানীয় নিকায়ৰ দ্বাৰা অৱধাৰিত কৰা দৰে

বা বোৰ্ডৰ দ্বাৰা বিনিৰ্দিষ্ট কৰা দৰে, জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি বিদ্যমান স্থানীয় সংস্থা কাৰ্য প্ৰণালীৰ সৈতে সহযোজিত বুলি সুনিশ্চিত কৰিব।

২৬। স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিধিৰ ব্যৱহাৰ :

- (১) স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিধি স্থানীয় নিকায় স্তৰত গঠন কৰা হ'ব।
- (২) স্থানীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিধি এই অধিনিয়মৰ ধাৰা ৪৪ৰ উপ-ধাৰা (২)ৰ উপবন্ধ অনুসাৰে কঠোৰভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব যিটোৱে বৰ্ণনা কৰে যে নিধিটো সংশ্লিষ্ট স্থানীয় নিকায়ৰ অধিকাৰিতাৰ ভিতৰত থকা এলেকাত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু উন্নতিকৰণৰ বাবে আৰু যিমানদূৰ এনে ব্যৱহাৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ সুসংগত ৰাখি সম্প্ৰদায়ৰ লাভৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব।
- (৩) নিধিটো জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি অনুমোদিত দ্বাৰা কোনো ৰাষ্ট্ৰীয় বেঙ্ক / অনুসূচীত বেঙ্কত জমা কৰা হ'ব আৰু এইটো সমিতিৰ অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা তেওঁ ছীল আৰু স্বাক্ষৰ অধীনত বা এই মৰ্মে প্ৰাধিকৃত দৰে জৈৰ ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ কোনো আন পদাধিকাৰীৰ দ্বাৰা ইয়াক প্ৰৱৰ্ত্তিত কৰা হ'ব।

২৭। জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ হিচাপৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন আৰু বাৰ্ষিক প্ৰবিৱৰণ :

- (১) জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিয়ে ইয়াৰ কাৰ্যকলাপৰ সবিশেষ হিচাপ দি প্ৰত্যেক বছৰৰ বাবে বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন তৈয়াৰ কৰিব। বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন অপৰিবৰ্ত্তন ভাৱে থাকিব :
- (ক) সমিতিৰ নাম ;
- (খ) প্ৰতিবেদন সম্পৰ্কীয় যিটোৰ অবধি ;
- (গ) অবধিৰ বাবে পদৰ পদধাৰণ ;
- (ঘ) বছৰটোৰ বাবে কাৰ্যৰ কাৰ্যক্ৰমৰ সবিশেষ বিৱৰণ ;
- (ঙ) বছৰটোৰ ভিতৰত সম্পন্ন কৰা সবিশেষ প্ৰতিবেদন ;
- (চ) সমিতিৰ বৃত্তীয় স্থিতিৰ এটা সংক্ষিপ্ত হিচাপ।

- (২) স্থানীয় জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য নিধিৰ হিচাপ স্থানীয় নিধি হিচাপ পৰীক্ষকৰ দ্বাৰা হিচাপ পৰীক্ষা কৰা হ'ব।
- (৩) জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিয়ে জিলা সমাহৰ্ত্তালৈ ইয়াক দাখিল কৰিবলৈ স্থানীয় নিকায়ক সমৰ্থবান কৰিবলৈ আশ্ৰমী চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ৩০ তাৰিখত সংশ্লিষ্ট স্থানীয় নিকায়লৈ হিচাপৰ হিচাব পৰীক্ষকৰ বিৱৰণী সহ একেলগে বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব।

২৮। সন্দেহ সমূহৰ দূৰীকৰণ :

য'ত এই নিয়মাৱলীৰ উপবন্ধ সমূহৰ কোনোটোৰ বাখ্যাৰ ৰূপায়ন বিষয়ে যেতিয়া এটা সন্দেহ উদ্ভৱ হয়, বিষয়টো চৰকাৰলৈ নিৰ্দেশত কৰিব তাৰ ওপৰত যাৰ সিদ্ধান্তই চূড়ান্ত হ'ব।

২৯। বিবাদৰ বন্দহস্তীৰ বাবে আপীল :

- (১) প্ৰাধিকাৰ বা যথাস্থিতি বোৰ্ডৰ ক্ষেত্ৰিত ব্যক্তিয়ে কোনো আদেশ / নিৰ্দেশনাৰ বা আঁচনিৰ সিদ্ধান্তৰ কোনো জাৰিকৰণৰ প্ৰয়োগৰ বাবে যদিহে প্ৰাধিকাৰ বা বোৰ্ডৰ মাজত বা এখন বোৰ্ড আৰু আন বোৰ্ডৰ মাজত কোনো বিবাদৰ উদ্ভৱ হয়, পৰিবেশ আৰু বন মন্ত্ৰালয় ভাৰত চৰকাৰৰ সচিবলৈ জৈৰ-বৈচিত্ৰ্যৰ নিয়মাৱলী ২০০৪ ত সংযুক্ত হোৱা প্ৰ-পত্ৰ ৬ত এই অধিনিয়মৰ ধাৰা ৫০ ৰ অধীনত বা এখন বোৰ্ড আৰু আন বোৰ্ড সমূহৰ মাজত বিবাদ সম্বন্ধত ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰৰ সচিবলৈ এটা আপীল কৰিব পাৰে।
- (২) আপীলৰ স্মাৰক পত্ৰই গোচৰৰ তথ্য, আপীল কৰাৰ বাবে আপীলকাৰীৰ বিশ্বাসযোগ্য কৰণে সমূহ বিচৰা সাহাৰ্য্য বৰ্ণনা কৰিব আৰু আদেশ, নিৰ্দেশনা যথাস্থিতি আঁচনি সিদ্ধান্তৰ এটা প্ৰমাণীকৃত প্ৰতিলিপি গাথি দিয়া হ'ব যাৰ দ্বাৰা আপীলকাৰী ক্ষেত্ৰিত হৈছিল, আপীল স্মাৰক পত্ৰখন, আপীলকাৰী / আপীলকাৰীৰ প্ৰাধিকৃত প্ৰতিনিধিৰ দ্বাৰা স্বাক্ষৰিত কৰা হ'ব।
- (৩) আপীলৰ স্মাৰক পত্ৰখন, আদেশ, নিৰ্দেশনা বা যথাস্থিতি আঁচনিৰ সিদ্ধান্ত এটা প্ৰমাণীকৃত প্ৰতিলিপিৰ চৰ্ত্তু গুণত দাখিল কৰিব যাৰ দ্বাৰা, প্ৰতিবাদ কৰা আদেশ, নিৰ্দেশনা আঁচনিৰ সিদ্ধান্ত তাৰিখৰ পৰা ৩০ দিনৰ ভিতৰত দেয় প্ৰাপ্তিস্বীকাৰ কৰণত হয় ব্যক্তি বা কোনো

পঞ্জীভুক্ত ডাকৰ জৰিয়তে আপীলকাৰী ক্ষেত্ৰিত হয়।

পৰন্তু যদিহে আপীল প্ৰাধিকাৰীয়ে, এটা আপীল কৰাত বিলম্ব হোৱাৰ বাবে সজ আৰু পৰ্যাপ্ত কাৰণ থকা বুলি সন্তোষ হয়, তেওঁ লিখিতভাৱে অভিলিখিত কৰিব লগীয়া কাৰণ সমূহৰ বাবে ৩০ দিনৰ উক্ত অধিৰ অৱসানৰ পাচত আপীল কৰিবলৈ অনুমতি দিব, কিন্তু আদেশ, নিৰ্দেশনা বা যথাস্থিতি আচনি সিদ্ধান্ত কৰা তাৰিখৰ পৰা ৪৫ দিনৰ অৱসানৰ পূৰ্বে কৰা হ'ব।

- (৪) আপীল শুনানীৰ জাননী, দেয় প্ৰাপ্তি স্বীকৃতিৰ এটা পঞ্জীভুক্ত ডাকৰ দ্বাৰা জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য নিয়মাৱলী ২০০৪ ত সংলগ্ন হোৱা প্ৰ-পত্ৰ VII ত দিয়া হ'ব।
- (৫) কোনো আদেশ / নিৰ্দেশনা বা জৈৰ সম্পদৰ প্ৰবিষ্টি আৰু ব্যৱহাৰৰ সম্বন্ধত / আঁচনিৰ সিদ্ধান্ত কোনো জাৰিকৰণ আৰু অসম ৰাজ্যত সেই সম্পৰ্কত জ্ঞানৰ প্ৰয়োগৰ বাবে যদিহে কোনো ব্যক্তি বা ব্যক্তি সমূহৰ শ্ৰেণী বা সম্প্ৰদায় বা এজেন্সি বা সংগঠন বা স্থানীয় নিকায় বা জৈৰ-বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ মাজত বিবাদৰ উদ্ভৱ হয়, প্ৰত্যেক ক্ষেত্ৰিত পক্ষই, প্ৰতিবাদ কৰা আদেশৰ নিৰ্দেশনা বা আঁচনি সিদ্ধান্তৰ তাৰিখৰ পৰা ৩০ দিনৰ ভিতৰত এই নিয়মাৱলী সংযোজিত প্ৰ-পত্ৰ III ত পৰিবেশ আৰু বন বিভাগ অসম চৰকাৰৰ সচিবলৈ এটা আপীল কৰিব পাৰে। আপীলৰ শুনানীৰ জাননীখন, দেয় প্ৰাপ্তি স্বীকৃতিৰ এটা পঞ্জীভুক্ত ডাকৰ দ্বাৰা সেই নিয়মাৱলী সংযোজিত প্ৰ-পত্ৰ IV ত দিয়া হ'ব।
- (৬) আপীলৰ প্ৰত্যেক স্মাৰকপত্ৰ পৰিবেশন আৰু বন বিভাগ, অসম চৰকাৰৰ সচিবলৈ ১০০ টকা মাচুলসহ দিয়া হ'ব।
- (৭) বোৰ্ডে, বোৰ্ড আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ মাজত বা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি সমূহৰ মাজত আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতি আৰু সু-সংগত স্থানীয় নিকায়ৰ মাজত বিবাদৰ সিদ্ধান্তৰ বাবে প্ৰক্ৰিয়া প্ৰণীত কৰিব।

৩০। ধাৰা ৬১ৰ অধীনত গোচৰ দিয়া জাননী দিয়া ৰীতিত :

- (১) এই অধিনিয়মৰ অধীনত কোনো অপৰাধৰ সংজ্ঞানৰ বাবে ধাৰা ৬১ৰ

অধীনত কোনো গোচৰ, অসম ৰাজ্যৰ ভিতৰত বৈজ্ঞানিক 'গ' পদ মৰ্যাদাৰ নিম্ন নোহোৱা ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ পদাধিকাৰীৰ দ্বাৰা বা ভাৰত চৰকাৰৰ দ্বাৰা অধিসূচিত দৰে তেওঁলোকৰ নিজা অধিকাৰিতাত বন ৰক্ষক পদাধিকাৰীৰ পদমৰ্যাদাৰ নিম্ন নোহোৱা বন পদাধিকাৰীৰ দ্বাৰা সমুচিত বিধি ন্যায়ালয়ত দিয়া হ'ব এছ অ' নং ২৭০৮ (ঙ) তাৰিখ ১৭ নৱেম্বৰ ২০০৮ আৰু এছ অ' নং ১২০ (ঙ) তাৰিখ ৭ জানুৱাৰী ২০০৯ চাওঁক।

- (২) ধাৰা ৬১ৰ খণ্ড (খ)ৰ অধীনত জাননী দিয়াৰ ৰীতি নিম্নলিখিত দৰে এনে হ'ব অৰ্থাৎ :
- (I) অধিসূচনাখন জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিয়মাৱলী ২০০৪ত সংযোজিত হোৱা প্ৰপত্ৰ VIIত লিখিতভাৱে দিব যাৰ প্ৰতিলিপি ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰণৰ অধিকাৰিতা থকা বিষয়সমূহত সংলগ্ন 'ক' থকা এই নিয়মাৱলী পিছত সংযোজিত কৰা হয়।
- (II) জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম ২০০২ৰ কোনো উপবন্ধৰ ভংগকৰণক, ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ অধিকাৰিতাৰ ভিতৰত থকা বিষয়সমূহত কোনো ব্যক্তি বা ব্যক্তিসমূহৰ বৰ্গ বা সম্প্ৰদায় বা এজেন্সি বা সংগঠন বা স্থানীয় নিকায় বা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য ব্যৱস্থাপন সমিতিৰ দ্বাৰা উদ্ধাৰ বা নিৰীক্ষণ কৰা হয়, এই নিয়মাৱলী সংযোজিত প্ৰপত্ৰ Vত অসমৰ ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডত এটা গোচৰ দিব পাৰে।
- (III) জাননী দিয়া ব্যক্তিজনে দেয়প্ৰাপ্তি স্বীকৃতিৰ এটা পঞ্জীভুক্ত ডাকৰ দ্বাৰা ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰ ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষলৈ ইয়াক প্ৰেৰণ কৰিব।
- পৰন্তু এই অধিনিয়মৰ ধাৰা ৬১ৰ খণ্ড (খ)ত উল্লিখিত ৩০ দিনৰ অৱধিটো, ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৰ বৈচিত্ৰ্য প্ৰাধিকাৰ / ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ অধ্যক্ষৰ দ্বাৰা জাননী গ্ৰহণ কৰা তাৰিখৰ পৰা গণনা কৰা হ'ব।

৩১। ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ দ্বাৰা মার্গ দৰ্শনৰ প্ৰণয়ন :

ভাৰত চৰকাৰৰ জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম ২০০২ৰ উপবন্ধাৱলীৰ

যিকোনোটা আৰু জৈৰ বৈচিত্ৰ্যৰ নিয়মাৱলী ২০০৪ আৰু অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা প্ৰণীত অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিয়মাৱলী ২০০৮ ৰ প্ৰতিকূল নোহোৱাকৈ অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম ২০০২ৰ উপবন্ধাৱলী সমূহ অসম ৰাজ্যৰ ভিতৰত কাৰ্যকৰী কৰাৰ বাবে ই উচিত আৰু আৱশ্যকীয় গণ্য কৰা দৰে কোনো মার্গ দৰ্শন কৰিব পাৰে।

ফৰ্মা — ১

(নিয়ম ১৮ চাওঁক)

জৈৰ সম্পদ আৰু সহযুক্ত পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ প্ৰবিষ্টিৰ বাবে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ অনুমোদন বিচৰাৰ বাবে আবেদন প্ৰ-পত্ৰ।

ভাগ — ক

১। আবেদকৰ সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ

- (ক) নাম
- (খ) স্থানীয় ঠিকনা
- (গ) সংগঠনৰ প্ৰ'ফাইল (যদিহে আবেদকজন ব্যক্তি হয়, ব্যক্তিগত প্ৰ'ফাইল)
- (ঘ) ব্যৱসায়ৰ প্ৰকৃতি
- (ঙ) সংগঠনৰ সমুদায় ধন (টকা.....)
- ২। বিচৰা প্ৰবিষ্টিৰ প্ৰকৃতি আৰু জৈৰ সামগ্ৰী আৰু প্ৰবিষ্টি হ'বলগীয়া সহযুক্ত জ্ঞানৰ বিষয়ে সবিশেষ আৰু বিনিৰ্দিষ্ট তথ্য।
- (ক) জৈৰ সম্পদ আৰু ইয়াৰ পাৰম্পৰিক ব্যৱহাৰৰ চিনাক্তকৰণ (বৈজ্ঞানিক নাম) ;
- (খ) প্ৰভাৱিত সংগ্ৰহণ ভৌগোলিক অৱস্থা ;
- (গ) পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ বৰ্ণনা / প্ৰকৃতি (মৌখিক বা দস্তাৱেজিত) ;
- (ঘ) পৰম্পৰাগত জ্ঞান ধাৰণ কৰা ব্যক্তি / সম্প্ৰদায়ৰ কোনো চিনাক্তকৰণ;
- (ঙ) সংগ্ৰহ কৰিবলগীয়া জৈৰ সম্পদৰ পৰিমাণ (অনুসূচী দিয়ক) ;

- (চ) জৈৰ সম্পদ সংগ্ৰহ কৰিবলৈ প্ৰস্তাৱিত সময় ;
- (ছ) নিৰ্বাচন কৰাৰ বাবে কোম্পানীৰ দ্বাৰা প্ৰাধিকৃত ব্যক্তিৰ নাম আৰু সংখ্যা ;
- (জ) প্ৰয়োজন, যাৰ বাবে গৱেষণাৰ প্ৰকাৰ আৰু বিস্তাৰলক কৰা ব্যৱসায়িত ব্যৱহাৰ আৰু ইয়াৰ পৰা লক্ক কৰিবলৈ আশা কৰা ব্যৱসায়িক ব্যৱহাৰক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি প্ৰবিষ্টিৰ অনুৰোধ কৰা হয় ;
- (ঝ) সম্পদৰ কোনো সংগ্ৰহে জৈৰ বৈচিত্ৰ্য কোনো উপাদানক আৰু প্ৰবিষ্টিৰ পৰা উদ্ভৱ হ'ব পৰা কোনো আশংকা বিপদাপন্ন কৰে।
- ৩। কোনো সংস্থাৰ সবিশেষ যিয়ে গৱেষণা আৰু উন্নয়নত অংশগ্ৰহণ কৰিব।
- ৪। প্ৰবিষ্টি সম্পদৰ প্ৰাথমিক গন্তব্য স্থান আৰু স্থানৰ চিনাক্তকৰণ য'ত (R & D) আৰ এণ্ড ডি সম্পন্ন কৰা হ'ব।
- ৫। কোনো (IPR) আই পি আৰৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱাৰ প্ৰবিষ্টি জৈৰ সম্পদৰ পৰা পেটেণ্ট আৰু অভিপ্ৰেত হোৱা জ্ঞানক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি অৰ্থনৈতিক আৰু আন লাভলাভ সমূহ বা আবেদনৰ বা দেশত জমা কৰা হ'ব য'ত তেওঁ বা তাই বাস কৰে।
- ৬। অভিপ্ৰেত হোৱা জৈৰ কাৰিকৰী বৈজ্ঞানিক সামাজিক বা প্ৰবিষ্টি জৈৰ সম্পদ আৰু জ্ঞানৰ পৰা প্ৰাপ্ত হোৱা কোনো আন লাভলাভ বা আবেদক বা ৰাজ্যলৈ জমা কৰা হ'ব য'ত তেওঁ বা তাই বাস কৰে।
- ৭। লাভলাভৰ অনুমানিক হিচাপ যিটো অসম / প্ৰবিষ্টি জৈৰ সম্পদ আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ ব্যৱহাৰৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সম্প্ৰদায় সমূহক দিয়া হ'ব।
- ৮। লাভাংশৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কৌশল আৰু বিল্যাস।
- ৯। সুসংগত বুলি বিবেচিত কোনো আন তথ্য—

ভাগ — খ

ঘোষণা

মই / আমি ঘোষণা কৰো যে—

- প্ৰস্তাৱিত জৈৰ সম্পদৰ সংগ্ৰহে সম্পদৰ অস্তিত্বক প্ৰতিকূলভাৱে প্ৰভাৱী নকৰিব।
- প্ৰস্তাৱিত জৈৰ সম্পদৰ সংগ্ৰহে কোনো পৰিবেশিক পৰিণাম বংশ পৰম্পৰা (entail) ক্ৰমে দিয়া নহব।
- প্ৰস্তাৱিত জৈৰ সম্পদৰ সংগ্ৰহে পৰিবেশ পদ্ধতিত বিপদ নানিব।
- প্ৰস্তাৱিত জৈৰ সম্পদৰ সংগ্ৰহে স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰতিকূলভাৱে প্ৰভাৱী নকৰিব।

মই / আমি ইয়াৰ উপৰিও আবেদনত উপবন্ধিত কৰা তথ্যটো সত্য আৰু শুদ্ধ বুলি ঘোষণা কৰিলো আৰু মই / আমি কোনো অশুদ্ধ/ ভুল তথ্যৰ বাবে দায়ী হ'ম।

স্বাক্ষৰ

স্থান :

নাম

তাৰিখ :

স্বত্ব

ফৰ্মা — II

(নিয়ম ২১ চাওঁক)

প্ৰবিষ্টি হোৱা জৈৰ সম্পদ আৰু সহযুক্ত পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ তৃতীয় পক্ষ অন্তৰ্গণৰ বাবে অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ডৰ অনুমোদন বিচৰাৰ বাবে আবেদন :

১। আবেদনকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ

(ক) নাম

(খ) ঠিকনা

(গ) ব্যক্তিগত প্ৰ'ফাইল

(ঘ) সাংগঠনিক শাখা ভুক্তকৰণ (অনুগ্রহ কৰি প্ৰামাণীকৰণৰ সুসংগত দস্তাবেজ লগত দিব)

২। প্ৰবিষ্টি হোৱা জৈৰ সামগ্ৰী আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ সবিশেষ সমূহ।

৩। ভৰ্তি হোৱা প্ৰবিষ্টি সংবিদাৰ সবিশেষ (প্ৰতিলিপি গাঠি দিব)।

৪। ইতিমধ্যে প্ৰয়োগ হোৱা লাভাংশৰ বাবে লাভালাভ আৰু কৌশল / বিঘ্নাসৰ সবিশেষ।

৫। তৃতীয় পক্ষৰ সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ / য'লৈ প্ৰবিষ্টি হোৱা সামগ্ৰী / জ্ঞান অন্তৰ্গত হ'বলৈ অভিপ্ৰেত হয়।

৬। অভিপ্ৰেত হোৱা তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণৰ প্ৰয়োজন।

৭। অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, জৈৰ কাৰিকৰী, বৈজ্ঞানিক বা কোনো লাভালাভ যিটোৰ প্ৰবিষ্টি জৈৰ সামগ্ৰী আৰু জ্ঞানৰ অন্তৰ্গণৰ বাবে তৃতীয় পক্ষলৈ অভিপ্ৰেত হয় বা ন্যায্যপ্ৰাপ্তি হ'ব পাৰে।

৮। আবেদক তৃতীয় পক্ষৰ মাজত ভুক্ত হ'বলগীয়া কোনো চুক্তিৰ সবিশেষ।

৯। অসম / প্ৰবিষ্টি জৈৰ সম্পদ আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞানৰ তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সম্প্ৰদায়ত থকা লাভালাভৰ হিচাপৰ তালিকা।

১০। প্ৰস্তাৱিত তৃতীয় পক্ষৰ অন্তৰ্গণৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা লাভাংশৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কৌশল আৰু বিঘ্নাস।

১১। কোনো আন সুসংগত তথ্য।

ঘোষণা—

মই / আমি আবেদনত উপবন্ধি তথ্যটো সত্য আৰু শুদ্ধ বুলি ঘোষণা কৰিলো আৰু

মই / আমি কোনো অশুদ্ধ / ভুল তথ্যৰ বাবে দায়ী হ'ম।

স্থান :	স্বাক্ষৰ
তাৰিখ :	নাম
	স্বত্ব

ফৰ্মা — III

(নিয়ম ২৯ চাওঁক)

আপীল স্মাৰকপত্ৰৰ প্ৰ-পত্ৰ

অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ সচিবৰ সমক্ষত

(অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য নিয়মাৱলী ২০১০ৰ নিয়ম ২৯ (৫) ৰ অধীনত আপীল স্মাৰক পত্ৰ)

আপীল নং.....ৰ ২০০

.....

.....

আবেদনকাৰী

বনাম

.....

.....

প্ৰতিবাদী

অসম ৰাজ্যিক জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ড

(* ইয়াত বোৰ্ডৰ পদাধিকাৰীৰ পদবীটো উল্লেখ কৰিব)

আবেদকে নিম্নলিখিত তথ্য আৰু কাৰণৰ ওপৰত প্ৰতিবাদীৰ দ্বাৰা
পাৰিত..... আদেশৰ তাৰিখ.....ৰ
বিৰুদ্ধে আপীল স্মাৰকপত্ৰ দিবলৈ বিচাৰিব পাৰে।

১। তথ্য-

(ইয়াত গোচৰৰ তথ্যটো সংক্ষিপ্তভাৱে উল্লেখ কৰক)

২। কাৰণ

(ইয়াত আপীল কৰা কাৰণসমূহ উল্লেখ কৰক)

(i)

(ii)

(iii)

৩। বিচৰা সাহায্য

(i)

(ii)

(iii)

৪। প্ৰাৰ্থনা

(ক) ওপৰত বৰ্ণিতবোৰক জ্ঞানত ৰাখি আবেদকে প্ৰতিবাদীৰ আদেশ /
বিনিশ্চয় প্ৰত্যাখ্যান / বাতিলৰ বাবে সন্মান পূৰ্বক প্ৰাৰ্থনা কৰে।

(খ) প্ৰতিবাদীৰ দ্বাৰা প্ৰণীত আঁচনি/মার্গদৰ্শন/বিনিয়ম বিস্তাৰলৈ
প্ৰত্যাখ্যান/পৰিবৰ্তন/ৰদকৰণ কৰা হওক।

(গ)

আবেদকৰ স্বাক্ষৰ

স্থান :

মোহৰসহ

তাৰিখ :

ঠিকনা

সত্য নিৰূপণ

মই, আবেদকে ইয়াৰ দ্বাৰা ঘোষণা কৰো যে ওপৰত বৰ্ণিতবোৰ, মোৰ
সৰ্বোত্তম তথ্য আৰু বিশ্বাসৰ ওপৰত সত্য।

..... তাৰিখ সত্য নিৰূপিত

আবেদনকাৰীৰ স্বাক্ষৰ

মোহৰসহ

ঠিকনা

আবেদকৰ প্ৰাধিকৃত প্ৰতিনিধিৰ স্বাক্ষৰ

সহপত্ৰ : ১। আদেশ / নিৰ্দেশনা / আঁচনি সিদ্ধান্তৰ প্ৰমাণীকৃত প্ৰতিলিপি, যাৰ
বিৰুদ্ধে আপীল কৰা হৈছে।

ফৰ্মা — IV

(নিয়ম ২৯ (৫) চাওঁক)

অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ সচিব সমক্ষত, দিশপুৰ,

গুৱাহাটী - ৭৮১০০৬

বা

অসম জৈৰ বৈচিত্ৰ্য বোৰ্ড, গুৱাহাটী

আপীল নং.....ৰ ২০

মাজত

আবেদনকাৰী

বনাম

প্ৰতিবাদীকাৰী

জাননী

অনুগ্ৰহ কৰি জাননীখন গ্ৰহণ কৰক, যাতে আদেশ/নিৰ্দেশনা/আঁচনি সিদ্ধান্তৰ (সবিশেষ সমূহৰ) বিৰুদ্ধে আপীলকাৰীৰ দ্বাৰা দাখিল কৰা উপৰোক্ত আপীল.....ত.....ত শুনানীৰ বাবে নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। আপীল সৈতে একেলগে দাখিল কৰা আপীল স্মাৰক পত্ৰ আৰু আন সংলগ্নকৰা প্ৰতিলিপি সমূহ আপোনাৰ প্ৰসঙ্গ নিৰ্দেশৰ বাবে ইয়াৰ সৈতে পঠিওৱা হ'ল। অনুগ্ৰহ কৰি টোকা লিখক যে আপীলৰ শুনানীৰ উক্ত তাৰিখত বা আন অনুর্তী তাৰিখত যদিহে আপুনি হাজিৰ হ'বলৈ অসফল হয়, আপীলটো আপোনাৰ এটা পক্ষভাৱে চূড়ান্তৰূপে নিষ্পত্তি কৰা হ'ব।

আপীল প্ৰাধিকাৰীৰ হকে প্ৰাধিকৃত স্বাক্ষৰিত ব্যক্তি

স্থান :

(মোহৰ)

তাৰিখ :

ফৰ্মা — VI

জাননীৰ প্ৰ-পত্ৰ

নিয়ম ২৪ (I) চাওঁক

দিবলগীয়া পঞ্জীভুক্ত ডাক / অভিস্বীকৃতিৰ পৰা

শ্ৰী.....

লৈ

বিষয় : জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম ২০০২ৰ ধাৰা ৬১ৰ (খ)ৰ অধীনত দিয়া জাননী, য'ত জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম, ২০০২ৰ অধীনত এটা অপৰাধ দ্বাৰা সংঘতিক কৰা হয় / সংঘতিত কৰে।

১। মই / আমি জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম, ২০০২ৰ ধাৰা ৬১ৰ (খ)ৰ অধীনত ইয়াৰ দ্বাৰা জৈৰ বৈচিত্ৰ্য অধিনিয়ম ২০০২ৰ উপবন্ধাৱলী উলংঘাৰ বাবে.....ৰ বিৰুদ্ধে ন্যায়ালয়ত মই / আমি এটা গোচৰ দাখিল কৰা অভিপ্ৰায়েৰে ৩০ দিনৰ এখন জাননী দিও।

২। মোৰ / আমাৰ জাননী সমৰ্থনত, মই / আমি ইয়াৰ সৈতে প্ৰমাণৰ সাক্ষাৰূপে নিম্নলিখিত দস্তাবেজ গাঁথি দিছো।

স্থান :

স্বাক্ষৰ

তাৰিখ :

স্পষ্টীকৰণ :

১। এটা কোম্পানীৰ নামত দিবলগীয়া জাননীৰ ক্ষেত্ৰত কোম্পানী হকে জাননীত স্বাক্ষৰ কৰিবলৈ প্ৰাধিকৃত কৰা ব্যক্তিৰ দস্তাবেজী সাক্ষ্য, জাননীত গাঠি দিয়া হ'ব।

২। অভিযুক্ত অপৰাধীৰ নাম আৰু ঠিকনা দিব।

জৈৱ সম্পদ ব্যৱহাৰ / জ্ঞান / গৱেষণা / জৈৱ জৰীপ আৰু জৈৱ ব্যৱহাৰ / বুদ্ধিজীৱী সম্পত্তিৰ অধিকাৰ / পিতৃ-মাতৃৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰাধিকাৰ অনুমোদন বিনা, সেই বিষয়ে থকা বিশদ আৰু ব্যৱসায়িক ব্যৱহাৰ যদি কিবা থাকে, প্ৰদান কৰা হ'ব।

৩। দস্তাবেজী সাক্ষ্যই, অভিকথিত ভংগকৰণ / অপৰাধৰ অনুসন্ধানক সমৰ্থৰান কৰাৰ বাবে ফটো, কাৰিকৰী প্ৰতিবেদন ইত্যাদিক অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব।